

Ainevaldkond „KEEL ja KIRJANDUS“

SISUKORD

1.	Ainevaldkond „Keel ja kirjandus“	4
1.1	Keele- ja kirjanduspädevus	4
1.2	Ainevaldkonna õppeained.....	4
1.3	Ainevaldkonna kirjeldus	5
1.4	Üldpädevuste kujundamine ainevaldkonna õppeainetes.....	6
1.5	Lõiming.....	6
1.6	Läbivad teemad.....	7
2.	Eesti keel	9
2.1	Üldalused	9
2.2	Õppe- ja kasvatuseesmärgid.....	9
2.2.1	Õppeaine õpetamise eesmärk.....	9
2.2.2	Õppeaine kirjeldus	10
2.2.3	Hindamine	12
2.3	I kooliaste	13
2.3.1	Kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud.....	14
2.3.2	I kooliastme õpitulemused	14
2.3.3	Soovituslik õppesisu I kooliastmes	15
2.3.4	1. klassi õpitulemused. 1. klassi õppesisu ja -tegevus	18
2.3.5	2. klassi õpitulemused. 2. klassi õppesisu ja -tegevus	21
2.3.6	3. klassi õpitulemused. 3. klassi õppesisu ja -tegevus	24
2.4	II kooliaste	29
2.4.1	Kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud.....	29
2.4.2	II kooliastme õpitulemused.....	29
2.4.3	4. klassi õpitulemused. 4. klassi õppesisu ja -tegevused.....	31
2.4.4	5. klassi õpitulemused. 5. klassi õppesisu ja -tegevused.....	35
2.4.5	6. klassi õpitulemused. 6. klassi õppesisu ja -tegevused.....	37
2.5	III kooliaste	41
2.5.1	Kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud.....	41
2.5.2	Kooliastme õpitulemused.....	41
2.5.3	7. klassi lõpetaja õpitulemused. 7. klassi õppesisu ja -tegevus.....	44
2.5.4	8. klassi lõpetaja õpitulemused. 8. klassi õppesisu ja -tegevus.....	47
2.5.5	9. klassi õppesisu ja -tegevus. 9. klassi lõpetaja õpitulemused.....	49
3.	Kirjandus	53
3.1	Üldalused	53
3.1.1	Õppeaine kirjeldus	53
3.1.2	Hindamine	55
3.2	II kooliaste (5. ja 6. klass).....	56
3.2.1	Kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud.....	56
3.2.2	Õpitulemused II kooliaste (5.-6. klass)	57

3.2.3	Õppesisu	58
3.2.4	5. klassi õpitulemused. 5. klassi õppesisu ja -tegevused.....	62
3.2.5	6. klassi õpitulemused. 6. klassi õppesisu ja -tegevused.....	64
3.3	III kooliaste.....	67
3.3.1	Kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud.....	67
3.3.2	III kooliastme õpitulemused.....	67
3.3.3	III kooliastme õppesisu	69
3.3.4	7. klassi lõpetaja õpitulemused. 7. klassi õppesisu ja -tegevus.....	73
3.3.5	8. klassi lõpetaja õpitulemused. 8. klassi õppesisu ja -tegevus.....	75
3.3.6	9.klassi lõpetaja õpitulemused. 9. klassi õppesisu ja -tegevus	78
4.	Eesti keel teise keelena teisest keelekeskkonnast tulnud õpilastele.....	81
4.1	Üldosa.....	81
4.2	Õppe- ja kasvatuseesmärgid.....	82
4.3	Õpitulemused kolmanda aasta lõpuks	82
4.4	Õppesisu kolmeks aastaks.....	84
4.5	Õppetegevused	84
4.6	Hindamine	85
4.7	Õppesisu ja õpitulemused	86
4.8	Õpitemeetodid omandatavad A1- keeleoskustaseme kirjelduskriteeriumid.....	87
4.9	Osaoskus, õpitulemused tasemeti ning soovituslikud õppetegevused	90
4.10	Soovituslik õppematerjal.....	92

1 AINEVALDKOND „KEEL JA KIRJANDUS“

1.1 Keele- ja kirjanduspädevus

Põhikooli lõpetaja:

- o austab keelt kui kultuuri kandjat ja vahendajat, hindab seda kui avaliku suhtluse vahendit, väärtustab eesti rahvuskirjandust ja rahvapärimust ning keelelist ja kultuurilist mitmekesisust;
- o saavutab keeleteadlikkuse, arvestab kultuuris välja kujunenud keelekasutus- ja suhtlustavasid, teadvustab keeleoskust õpioskuste alusena ning identiteedi osana;
- o loeb, esitab ning kirjutab eri tüüpi ja liiki tekste, analüüsib tekstide keelekasutust, ülesehitust ja vormistust, väljendab end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- o leiab, hindab kriitiliselt ning kasutab eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, austab intellektuaalomandit;
- o mõistab ilukirjandusteose kunstilisi väärtusi, analüüsib ja tõlgendab eri tüüpi ning eri žanris tekstide ülesehitust, väljendust ja sisu;
- o omandab lugemisharjumuse, väärtustab lugemist, kujundab loetu põhjal oma esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi, rikastab mõtte- ja tundemaailma, täiendab enda keele- ja kultuuriteadmisi.

1.2 Ainevaldkonna õppeained

Ainevaldkonna kohustuslikud õppeained on eesti keel ja kirjandus. Eesti keelt õpitakse 1.-9. klassini, kirjandust 5.-9. klassini. Õppeaine eesti keel teise keelena rühm avatakse vajadusel.

Eesti keele ja kirjanduse nädalatundide jaotumine kooliastmeti lähtudes põhikooli riiklikust õppekavast:

I kooliaste	
Eesti keel	21 nädalatundi
II kooliaste	
Eesti keel	12 nädalatundi
Kirjandus	4 nädalatundi
III kooliaste	
Eesti keel	6 nädalatundi
Kirjandus	6 nädalatundi

Rakke Kooli eesti keele ja kirjanduse tunnijaotus põhikoolis:

Õppeaine/klass	1.	2.	3.	I ka	4.	5.	6.	II ka	7.	8.	9.	III ka
1) eesti keel (tundide arv nädalas)	7	7	6	19+1	5+1	3+1	3	11+2	2+1	2	2	6+1
2) kirjandus (tundide arv nädalas)						2	2	4	2	2	2	6

1.3 Õppekorralduse erisused

Eesti keele ainemahtu on suurendatud 2 tunni võrra nii I ja II kooliastmes. Ainemahtusid on suurendatud kooli asukohast tingitud sotsiaalmajanduslikust taustast, mis tingib õpilaste suurema toevajaduse eesti keele omandamiseks. Suurem ainemaht annab laialdasemad võimalused eesti keeles kasutada erinevaid üldpädevusi kujundavaid koostöövorme.

VALIKAINED	KLASSID											
	1	2	3	I KA	4	5	6	II KA	7	8	9	III KA
eesti keel		1	1	2	1	1		2				
KOKKU		1	1	2	1	1		2				

1.4 Ainevaldkonna kirjeldus

Põhikooli keele- ja kirjandusõpetust ühendab eesmärk tundma õppida, osata ja vallata loomulikku keelt, mis on mõtete ja tunnete vahendaja, kultuurilise, riikliku ja iseenda identiteedi kandja ning rahvuskultuuri vundament. Keeleoskus kõnes ja kirjas on inimese mõtlemis- ja tundevõime kujunemise, intellektuaalse arengu ja sotsialiseerumise alus. Eesti keele valdamine Eestis on hariduslik vajadus, mis on eduka ja jätkusuutliku õppimise eeldus kõikides õppeainetes.

Ainevaldkonna õppeainetes omandab õpilane keele- ja kirjandusteadmisi, arendab lugemis-, kirjutamis- ja suhtlusoskusi, et kasvada põhikooli lõpuks teadlikuks, aktiivseks ja vastutustundlikuks lugejaks, kirjutajaks ja suhtlejaks. Ainevaldkonna õppeained toetavad õpilase keele- ja kirjanduspädevuse kujunemist, identiteediloomet ning sotsiaalset ja kultuurilist arengut. Õpilane on võimeline eetilisi norme, olusid ja partnerit arvestades suhtlema, motiveeritult ja teadlikult õppima ja tegutsema.

1.-4. klassis arendatakse eesti keele õppes kõiki keeleõpetuse osaoskusi, esmajoones suhtlus-, lugemis- ja tekstiloomeoskust ning õigekeelsust eri tekstiliikide, sealhulgas ilukirjandustekstide lugemise, jutustamise ja kirjutamise kaudu. Alates 5. klassist on eesti keel ja kirjandus eri õppeained, mida seob tekstikeskne ja žanriteadlik käsitlusviis ning kõikide keeleõpetusoskuste mitmekülgne ja tasakaalustatud arendamine.

Ainevaldkonnasisese lõimingu põhialus on tekstikeskne keele- ja kirjandusõpetus, kus tekstikäsitlus hõlmab erinevaid tekste ja tekstitoiminguid. Tekstide kaudu õppides täieneb õpilase tekstikogemus ning kujuneb žanri- ja kontekstitunnetus. Keeleõppe tekstivalikus on eeldatavalt esindatud erinevad autentsed ühiskonnas toimimiseks vajalikud tekstitüübid ja -liigid, nii suulised kui ka kirjalikud tekstid, mis peegeldavad suhtlustavasid ja -olukordi.

Oskust tekste mõista ja luua arendatakse lõimitud aine- ja tekstiõpetuse kaudu, mis seotakse ortoloogia, grammatika ja leksika õpetamisega.

Kirjandusõppes soodustatakse õpilase kirjandushuvi, arendatakse tema lugejavõimeid, mõtte ja tundemaailma, kujundatakse eetilisi tõekspidamisi ja esteetilisi hoiakuid,

vaadeldakse sõnakunsti poetikat ja kujundikeele olemust ning edendatakse väljendusoskust nii kõnes kui ka kirjas. Kirjandustekstide lugemise ja uurimise eesmärk on avardada õpilase kultuurikogemust, rikastada tema keeletunnetust, pakkuda inspiratsiooni ning toetada isiksuslikku arengut. Keele- ja kirjandusõpetusse lõimitakse audiovisuaalseid väljendusviise (pilt, film, video jm).

1.5 Üldpädevuste kujundamine ainevaldkonna õppeainetes

Õpilaste väärtuspädevuse kujundamisel on ainevaldkonnal väga oluline koht, arvestades kirjanduse kui kunstiaine spetsiifikat. Kirjandusõpetuses on peamine rõhk kõlbeliste ja esteetilis-emotsionaalsete väärtuste ning kultuuriväärtuste kujunemisel loetavate ilukirjandus- ja aimetekstide alusel. Ka keeleõpetus rõhutab vaimseid ja kultuuriväärtusi: keelt kui rahvuskultuuri kandjat, keeleoskust kui inimese identiteedi tähtsat osa. Keeleõpetus väärtustab funktsionaalset kirjaoskust ning teadlikku kriitilist suhtumist teabeallikatesse, sh meediasse.

Keele- ja kirjandusõpetus arendavad olulisi õpipädevusi: kuulamis- ja lugemisoskust, eri liiki tekstide mõistmist, fakti ja arvamuse eristamist, eri allikatest teabe hankimist ja selle kriitilist kasutamist, eri liiki tekstide koostamist ning oma arvamuse kujundamist ja sõnastamist.

Ainevaldkonna õppeained toetavad sotsiaalse pädevuse kujunemist, avardades õpilase maailmapilti ja ettekujutust inimsuhetest ning kujundades suhtluspädevust: suulise ja kirjaliku suhtluse oskusi, suhtluspartneri arvestamist ning sobiva käitumisviisi valikut, oma seisukohtade esitamise ja põhjendamise oskust.

Enesemääratluspädevuse ja ettevõtlikkuspädevuse ning vastutustunde kujunemist toetatakse nii meedia- ja kirjandustekstidest kui ka õpilaste igapäevaelust lähtuvate eakohaste probleemide arutamise, seisukohavõtu ja lahenduste otsimisega nii keele- ja kirjandustundides kui ka loovtöodes. Enesekohase ja ettevõtlikkuspädevuse kujunemist soodustab õpilaste osalemine projektides, mis eeldavad õpilaste omaalgatust ja aktiivsust ning keele- ja kirjandusteadmiste rakendamist ning täiendamist eri allikatest.

1.6 Lõiming

Keele ja kirjanduse valdkonna ained lõimuvad valdkonnaüleselt kõikide õppeainetega ja toetavad pädevuste saavutamist teistes ainevaldkondades. Keeleoskus loob eeldused kõigi õppeainete edukaks omandamiseks ja toimetulekuks nii isiklikus kui ka avalikus elus. Kõikide valdkondade õppeained arendavad omakorda keelekasutuse põhipädevusi: sõnavara tundmist ja rakendamist, tekstimõistmist ja -loomet, pädevust suuliselt ja kirjalikult suhelda. Valdkonnaülene lõiming tähendab, et kõikides õppeainetes tuleb ainekirjaoskuse saavutamiseks tegeleda tekstitoimingutega, st eri liiki tekstidega, ning tähelepanu juhtida ortograafia- ja grammatikareeglite normipärasele rakendamisele. Õpilaste funktsionaalne ja kriitiline kirjaoskus kujuneb välja mitte üksnes

eesti keele, vaid kõigi õppeainete õppimise tulemusel, mis eeldab pidevat koostööd aineõpetajate vahel. Keele- ja kirjandusõpetuse eriosa on tõsta õpilaste keeleteadlikkust, st anda keele kohta teadmisi, mis tagab tõhusasuhtluspädevuse, arusaamise keele varieerumisest žanriti ning grammatikast kui tähendusloome vahendist.

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete kaudu kujundatakse ja arendatakse õpilastes kõiki riiklikus õppekavas kirjeldatud üldpädevusi ja läbivaid teemasid. Seejuures on väga oluline aineõpetajate süsteemne ja järjepidev koostöö kogu õpilase õppeaja vältel, kuid oluline roll on ka teistel tugivõrgustikel, sh kodusel toetusel ja lapsevanema vastutusel. Üldpädevusteni jõutakse eri allikatest teavet hankides ja seda kriitiliselt hinnates, eri liiki tekste lugedes, nende üle arutledes ja väideldes, erilaadseid tekste funktsionaalselt koostades ja kirjutades.

Üldpädevuste kujundamisel kasutatakse erinevaid koostöövorme, õppemeetodeid ja -keskkondi, sh digivahendeid ja -võtteid, veebi- ja e-õppekeskkondi, analüüsitakse ja lahendatakse elulisi probleemolukordi ja väärtuskonflikte, arvestatakse õpilaste isikupära ja andelaadi. Üldpädevuste saavutamist toetab valdkonnaüleselt õppeainete eesmärgipärane lõimimine teistesse valdkondadesse kuuluvate õppeainetega ning läbivate teemade õpilase jaoks tähenduslik käsitlemine.

Läbivad teemad toetavad õpilase suutlikkust oma teadmisi ja oskusi erinevates olukordades rakendada, väärtusnorme, -hoiakuid ja -hinnanguid kujundada ning võimaldavad luua ettekujutuse ühiskonna kui terviku arengust. Läbivad teemad kui ühiskonnas tähtsustatud aineteülesed valdkonnad on üld- ja valdkonnapädevuste, õppeainete ja ainevaldkondade vahelise lõimingu vahendiks, neid on oluline arvestada emakeele ja kirjanduse õppesisu ja õpitulemuste kavandamisel, kooli õppekava koostamisel ja koolikeskkonna kujundamisel. Läbivate teemade käsitlemist toetavad projekt- ja probleemõpe, uurimis- ja loovtegevused, lugemis-, kirjutamis- ja suhtlusülesanded ning mitmekülgne info- ja digikirjaoskus. Valdkonnasisese ja -ülese lõimingu võimalusi, kõigi üldpädevuste kujundamist ja läbivate teemade käsitlemist kirjeldatakse kooli õppekava üldosas.

1.7 Läbivad teemad

Valdkonna õppeainete eesmärgiseade, õpitulemuste ning õppesisu kavandamisel on erineval määral silmas peetud kõiki õppekava läbivaid teemasid olenevalt kooliastmest, õppeaine spetsiifikast ja seostest ühe või teise läbiva teemaga. Läbivad teemad „Väärtused ja kõlblus“ ning „Kultuuriline identiteet“ on ainevaldkonna õppeainetele eriomased teemad, mida käsitletakse läbivalt ilukirjandust ning kultuuriteemalisi teabetekste lugedes ja analüüsisides, nende üle arutledes ning nende põhjal kirjutades.

Läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ eesmärgiseadega on kooskõlas kõik ainevaldkonnas taotletavad pädevused: õpipädevus, funktsionaalne lugemisoskus,

suuline ja kirjalik väljendusoskus ning tekstiloome. Arendatakse õpilaste suhtlus- ja koostööoskusi, suutlikkust oma arvamust kujundada ja väljendada ning probleeme lahendada. Õpetegevus võimaldab õpilasel märgata oma ainespetsiifilisi kalduvusi ning arendada loomevõimeid.

Läbivate teemade „Keskkond ja jätkusuutlik areng“ ning „Tervis ja ohutus“ käsitlus taotleb õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, keskkonnateadlikuks, vastutustundlikuks ning tervist ja turvalisust väärtustavaks inimeseks. Ainevaldkonna õppeainetes toetatakse neid arengusuundumusi teemakohaste tekstide, sh meediatekstide valiku ja analüüsi ning neis tõstatatud probleemide üle arutlemisega suulises ja kirjalikus vormis.

Läbiva teema „Teabekeskkond“ käsitlemine ainevaldkonna õppeainetes hõlmab eri allikatest (sh internetist) teabe hankimist, selle kriitilist hindamist ja kasutamist nii keeleteadmiste ning õppeteemakohaste teadmiste laiendamiseks kui ka tekstiloomes.

2. EESTI KEEL

2.1 Üldalused

2.2 Õppe- ja kasvatusesmärgid

Põhikooli eesti keele õpetusega taotletakse, et õpilane:

- o väärtustab eesti keelt kui rahvuskultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit, suhtub lugupidamisega teiste rahvaste keeltesse ja kultuuridesse;
- o tajub keeleoskust õpioskuste alusena ja oma identiteedi olulise osana, kujuneb teadlikuks keelekasutajaks;
- o omandab põhiteadmised keelest ja õigekirjaoskuse, tuleb eesti kirjakeelega toime isiklikus ja avalikus elus ning edasiõppimisel;
- o arendab keeleoskust kui eneseväljendus- ja suhtlusvahendit, arvestades kultuuris väljakujunenud keelekasutustavasid;
- o õpib asjakohaselt kasutama eri suhtluskanaleid; arendab oskust leida, kriitiliselt hinnata ning sihipäraselt kasutada meedias ja internetis pakutavat teavet;
- o õpib tundma eri tekstiliike, nende seoseid ja kasutamisevõimalusi, arendab oma tekstitööoskusi nii tekstide vastuvõtja kui ka loojana;
- o arendab kriitilist mõtlemist ning analüüsi-, järeldus- ja põhjendusoskust;
- o harjub oma kirjakeeleoskuse täiendamiseks kasutama sõna- ja käsiraamatuid ning veebiallikaid;
- o suhtub tolerantselt eesti keele kui võõrkeele kasutamisse ja toetab muu emakeelega kaaslaste eesti keele omandamist.

2.2.1 Õppeaine õpetamise eesmärk

Eesti keele õpetus seab sihiks, et õpilane väärtustab eesti keelt kui kultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit. Kooli lõpuks väljendub õpilane eesmärgipäraselt, selgelt, asjakohaselt ja keeleliselt korrekselt nii suuliselt kui ka kirjalikult ning oskab tekste vastu võtta vilunult, eesmärgistatult ja kriitiliselt ning kasutada seejuures eri keskkondi ja allikaid.

Tekstiloomes püüeldakse selle poole, et õpilane tunneks eri tüüpi ja liiki tekstide ülesehitust, sisu, keelelist eripära ja funktsiooni ning väljendaks end sobiva ja rikkaliku sõnavara abil. Niisugused sihid loovad eeldused, et õpilane tuleb toime mitmesuguste suhtlustoimingutega igapäevaelus, tööl või õpinguid jätkates.

2.2.2 Õppeaine kirjeldus

Eesti keele oskus on nii aineõpetuse eesmärk kui ka õppekavas sätestatu omandamise alus. Eesti keele oskus kõnes ja kirjas pole üksnes inimese identiteedi, tema mõtlemis- ja tundevoime kujunemise alus, vaid ka jätkusuutliku ja ennastjuhtiva õppimise eeldus kogu edasiseks eluks. Kui õpilane mõistab eesti keele tähtsust sotsiaalse suhtluse vahendina ja rahvusliku kultuuri kandjana, kujuneb ta täisväärtuslikuks ühiskonnaliikmeks, kes suudab ennast erinevates suhtlusolukordades selgelt ja lodusalt väljendada, mõistab erinevaid tekste, on võimeline argumenteerima ja mõtestatud teksti looma.

Põhikoolis pannakse alus õpilaste sotsiaalsele kirjaoskusele, st oskusele kasutada keelt teadlikult ja kriitiliselt isiklikus ja avalikus elus, õppe- ja tööolukorras. Õpilastes kujundatakse teadmisi ja oskusi, mis hõlmavad keelt, selle variante, eri tüüpi ja liiki tekste ning mis lubavad toime tulla suulise ja kirjaliku suhtlusega, tekstide vastuvõtu ja loomisega. Keeleõpetuse kõrgeim siht on aidata õpilasel kujuneda iseseisvaks teksti vastuvõtjaks ja loojaks, kes on omandanud tänapäeva eesti kirjakeele.

1.-4. klassis on eesti keel kirjandusega lõimitud õppeaine, milles taotletakse nii keele- kui ka kirjandusõpetuse eesmärgi. I kooliastmes loeb õpilane vähemalt kümme, 4. klassis vähemalt neli tervikteost eesti või maailma lastekirjandusest. Alates 5. klassist on eesti keel ja kirjandus eraldi, kuid tugevasti lõimitud õppeained, mille kaudu arendatakse sihipärase lugemise, suulise keelekasutuse ja kirjutamisoskust.

I kooliastmes keskendutakse õpilaste teadmiste ja oskuste kujundamisel nii suulisele kui ka kirjalikule keelele. Kuulamine, kuuldust arusaamine ja kõnelemine on tihedalt seotud lugemis- ja kirjutamisoskuse arendamisega. Esmase kirjutamisoskuse kujundamisest sõltub edasise kirjaliku eneseväljendusoskuse tõhusus. Suuline keelekasutus hõlmab siin eneseväljendust tavaolukorras ning eakohase suulise teksti mõistmist ja edastamist.

Lugemise õpetamisel arendatakse lugemistehnilist vilumust ja kujundatakse oskust loetud tekstiga jõukohaste juhiste järgi eesmärgistatult töötada. Kirjutamise õpetamisel viimistletakse kirjatehnikat, kujundatakse õigekirjaoskust õpitud keelendite piires ning arendatakse suutlikkust väljendada end loovalt ja eesmärgipäraselt. Loetav käekiri on alus kirjalikule eneseväljendusele viisil, kus ka teised kirjapandust aru saaksid. Esimeses kooliastmes on oluline saavutada sihipärane kirjutamisoskus, samuti oskus oma mõtteid kirjalikult väljendada.

Ilukirjanduse terviktekste valib õpilane õpetaja soovitusel lugemiseks nii eesti kui ka välisautoritelt, arendades oskust loetud teost tutvustada, selle põhjal jutustada ja küsimuste toel arutleda. Tähtis on kujundada lugemisharjumus, soodustada positiivset lugemiskogemust ja pakkuda lugemisrõõmu.

II ja III kooliastmes kujundatakse õpilaste teadmisi ja oskusi neljas õppevaldkonnas: suuline ja kirjalik suhtlus, teksti vastuvõtt, tekstiloomeline ning keeleteadlikkus. Siingi on eesti keele õpetamise keskmises (tervik)tekstid ja katkendid või tekstikorpused ning nendega seotud tekstitoimingud. Keelepädevuse tagab võimalikult eripalgeline, kuid autentne ja adekvaatne tekstivalik, mis võimaldab omandada keeleteadmisi ja kujundada hoiakuid.

Suhtlemisõpetusega kujundatakse oskust kasutada multimodaalses suhtluses eri kanaleid ja keskkondi (sh netikeskkonda), oskust arvestada suhtlemisel eesmärgi, partnerit ja olukorda, oskust vahendada teavet, väljendada oma arvamusi ja hinnanguid. Tähelepanu pööratakse ka netiturvalisusele. Suhtlusoskuse arendamisel tehakse informatiivseid esitlusi (nt raamatututvustusi) nii individuaalselt kui ka koostöös.

Teksti vastuvõtu õpetusega kujundatakse oskust tekste leida ja valida, eesmärgipäraselt lugeda ja kuulata, samuti rakendatakse erinevaid lugemis- ja kuulamisvõtteid ning süvendatakse oskust teksti mõista ja sellele reageerida. Arendatakse kriitilise lugemise oskust ning analüüsitakse erinevaid tarbetekste. Elulähedaste ja tähenduslike aine- ja muude tekstide käsitus lõimitakse tekstide ülesehitusliku eripära, sõnavara, grammatika ja õigekeelsuse õpetamisega, et kujundada õpilases loomulik keeleteadlikkus.

Tekstiloomeline õpetusega kujundatakse mitmekülgset ja eesmärgistatud eneseväljendusoskust, mille puhul õpilane tajub situatsiooni ja adressaati ning suudab oma mõtteid selgelt ja täpselt, tekstiliigile omasel viisil väljendada. Jutustavate, kirjeldavate ja arutluselementidega tekstide kõrval hõlmab kirjutamine avarat tekstiväljaalates tarbetekstidest kuni ilukirjanduseni. Tekstiloomes on põhiohk kirjutamise protsessil, õpilane järgib kirjutamise etappe alates eeltööst kuni lõpptulemuse vormistamiseni ja viimistlemiseni.

Keeleteadlikkuse õpetusega avardatakse keeleteadmisi, omandatakse õigekeelsuspõhimõtted, kujundatakse eesti keelt väärtustavat hoiakut. Arendatakse oskust tänapäeva eesti kirjakeelt teadlikult kasutada, kujundatakse arusaamist keele arengust ja muutumisest ning murrete eripärast. Keeleteadlikkust, mis peab tagama korrektse ja mitmekülgse kirjakeele omandamise, õpetatakse muude tekstitoimingute osana.

Et õpilane osaleks aktiivselt ja vahetult õppeprotsessis, peavad keeleõppe tegevused olema mitmekülgsed ja funktsionaalsed. Keeletundides omandatakse konkreetseid keeleteadmisi ja praktilisi oskusi, analüüsitakse loetut ja kuuldut, kujundatakse keelega seotud hoiakuid ja antakse hinnanguid ning kirjutatakse eri liiki tekste. Arendatakse oskust sobivatest allikatest ja keskkondadest infot hankida, seda lugeda ja kriitiliselt hinnata. Keeleallikate kasutamine lõimitakse tekstiloomesse, st, et õpilane oskab teabe

põhjal langetada teadlikke keelevelikuid, mis arvestavad suhtlusolukorra sobivust. Tekstitöös on oluline ka digitaalse sisu loomine, muutmine ja taasesitamine.

Õppetegevust kavandades ja korraldades:

- o peetakse silmas õppekava alusväärtusi, üldpädevusi, õppeaine eesmärke ja õpitulemusi ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- o jälgitakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub õppeaasta ulatuses ühtlaselt ning jätab piisavalt aega puhkuseks ja huvitegevuseks;
- o võimaldatakse õppida üksi ja koos teistega (iseseisvad, paaris- ja rühmatööd), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ning iseseisvateks õppijateks;
- o arvestatakse õpilaste individuaalseid iseärasusi ning kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste võimaldavad sobiva pingutustasemega õppida;
- o kasutatakse tänapäevastel info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;
- o laiendatakse õpikeskkonda: arvutiklass, muuseum, näitus, raamatukogu;
- o kasutatakse mitmekesist õppemetoodikat, sh aktiivõpet: esitamine, rollimäng, loovtöö kirjutamine, arutelu, diskussioon, väitlus, õpimapi ja uurimistöö koostamine, projektõpe.

2.2.3 Hindamine

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete hindamise eesmärk on saada ülevaade õpitulemuste saavutatusest ja õpilase individuaalsest arengust ning kasutada seda teavet õppe tulemuslikumaks kavandamiseks ja ennastjuhtiva õppija kujundamiseks. Hinnatakse õpitulemuste saavutatust, mis on kooskõlas õppesisu ja -tegevustega ning vastavuses ainealaste teadmiste, oskuste ja hoiakutega. Hoiakute hindamisel (nt mõistab, kujundab, tähtsustab, väärtustab) antakse õpilasele suunavaid ja toetavaid sõnalisi hinnanguid.

Hinnatakse nii õppeprotsessi vältel kui ka õppeteema lõpus. Selleks rakendatakse nii diagnostilist, kujundavat kui ka kokkuvõtvat hindamist, mida väljendatakse nii sõnaliste hinnangute kui ka numbriliste hinnetena. Diagnostilise hindamise käigus selgitatakse välja õpilaste eelteadmiste ja oskuste tase, ainealased väärarusaamad ja spetsiifilised õpiraskused, et kavandada järgnevat õppimist ja õpetamist.

Õppeprotsessi käigus rakendatakse kujundavat hindamist, kus õpilane saab suulist ja kirjalikku tagasisidet oma õpitulemuste saavutamise taseme ning tugevate külgede ja arenguvõimaluste kohta. Kokkuvõttev hindamine toimub üldjuhul õppeperioodi või

mahuka õppeteema lõpul, et kontrollida nii õppetöös püstitatud eesmärkide saavutamist kui ka riikliku õppekavaga sätestatud õpitulemuste saavutatust. Kokkuvõttev hinne võib kujuneda õppeperioodi jooksul toimunud hindamise tulemusena, seejuures arvestatakse, et hinnatel võib sõltuvalt töö mahust olla erinev kaal.

Alates esimesest kooliastmest kaasatakse õpilane hindamisprotsessi nii oma töö hindamisel kui ka kaasõpilaste tagasisidestamisel. Õpilasele on õppeprotsessi alguses teada, mida ja millal hinnatakse, milliseid hindamisvahendeid kasutatakse ning millised on hindamise kriteeriumid. Õpilast suunatakse õppeprotsessi käigus oma õppimist ja püstitatud eesmärkide saavutamist analüüsima ja reflekteerima.

Eesti keele õppimisel I kooliastmes hinnatakse õpilase:

- o suulist keelekasutust, s.o kõnelemist ja kuulamist,
- o lugemist, s.o lugemistehnikat, kirjandus- ja muude tekstide tutvustamist, analüüsi ja mõistmist,
- o kirjutamist, s.o kirjatehnikat, õigekirja ja tekstiloomet.

Eesti keele õppimisel II ja III kooliastmes hinnatakse õpilase:

- o suulist ja kirjalikku suhtlust,
- o tekstide vastuvõttu, s.o analüüsi ja mõistmist,
- o tekstiloomet, s.o eri tüüpi ja liiki tekstide kirjutamist,
- o keeleteadmisi, s.o õigekeelsuse ja keelehoolde põhimõtete rakendamist ning keelevelikute teadvustamist.

Keeleõpetuses on suurem osakaal erinevate kirjalike tekstide hindamisel, sest kirjalik keel on peamine keeleoskuse näitaja. Õigekeelsust ja keeleteadlikke valikuid hinnatakse üldjuhul tekstiloomet osana tekstiliigi eripära ja kirjutamise eesmärgi kontekstis.

2.3 I kooliaste

1.-4. klassis on eesti keel kirjandusega lõimitud õppeaine, milles taotletakse nii keele- kui ka kirjandusõpetuse eesmärgi. I kooliastmes loeb õpilane vähemalt kümme, 4. klassis vähemalt neli tervikteost eesti või maailma lastekirjandusest. Alates 5. klassist on eesti keel ja kirjandus eraldi, kuid tugevasti lõimitud õppeained, mille kaudu arendatakse sihipärase lugemise, suulise keelekasutuse ja kirjutamisoskust.

I kooliastmes keskendutakse õpilaste teadmiste ja oskuste kujundamisel nii suulisele kui ka kirjalikule keelele. Kuulamine, kuuldust arusaamine ja kõnelemine on tihedalt seotud lugemis- ja kirjutamisoskuse arendamisega. Esmase kirjutamisoskuse kujundamisest sõltub edasise kirjaliku eneseväljendusoskuse tõhusus. Suuline keelekasutus hõlmab siin eneseväljendust tavaolukorras ning eakohase suulise teksti mõistmist ja edastamist.

Lugemise õpetamisel arendatakse lugemistehnilist vilumust ja kujundatakse oskust loetud tekstiga jõukohaste juhiste järgi eesmärgistatult töötada. Kirjutamise õpetamisel viimistletakse kirjatehnikat, kujundatakse õigekirjaoskust õpitud keelendite piires ning arendatakse suutlikkust väljendada end loovalt ja eesmärgipäraselt. Loetav käekiri on alus kirjalikule eneseväljendusele viisil, kus ka teised kirjapandust aru saaksid. Esimeses kooliastmes on oluline saavutada sihipärane kirjutamisoskus, samuti oskus oma mõtteid kirjalikult väljendada.

Ilukirjanduse terviktekste valib õpilane õpetaja soovitusel lugemiseks nii eesti kui ka välisautoritelt, arendades oskust loetud teost tutvustada, selle põhjal jutustada ja küsimuste toel arutleda. Tähtis on kujundada lugemisharjumus, soodustada positiivset lugemiskogemust ja pakkuda lugemisrõõmu.

2.3.1 Kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

- o mõistab rahvapärimust ja kultuuri mitmekesisust;
- o väärtustab eesti keelt;
- o omandab eesti keele lugemistehnika;
- o loeb eesmärgistatult eri allikatest ja keskkondadest;
- o kirjutab eesmärgistatult eri liiki tekste käsikirjaliselt ja arvutil eri keskkondades;
- o väljendab end selgelt ja asjakohaselt suuliselt ning kirjalikult;
- o analüüsib individuaalsete võimete piires eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste.

2.3.2 I kooliastme õpitulemused

3. klassi lõpetaja:

Õpilane:

- o osaleb aktiivselt ja mõtestatult õppeprotsessis;
- o kuulab eesmärgistatult, väljendab oma mõtteid;
- o kasutab suhtlemisel eakohast ja sobivat kõne- ja kirjakeelt, arvestab suhtlemisel partneriga;
- o eristab helisid, hääli ja häälikuid;
- o omandab lugemistehnilise vilumuse ja teadliku lugemisoskuse;
- o sooritab kirja eelharjutusi, arvestab etteantud juhendi ja juhendamisega;
- o tunneb joonis- ja kirjatähti, kasutab õigeid tähekujusid, kirjutab loetava käekirjaga;

- o loeb ja eristab eri liiki tekste, analüüsib teksti ülesehitust, keelekasutust ja sisu, avaldab selle kohta arvamust;
- o sõnastab teksti kohta küsimusi ja esitab vastuväiteid, teeb teksti põhjal märkmeid, võrdleb tekste omavahel;
- o jutustab kuuldust, nähtust ja loetust, vajaduse korral kasutab juhendi abi;
- o kirjutab mõtestatud lauseid, jutustavaid ja kirjeldavaid tekste;
- o kirjutab õpitud keelendite ja keelereeglite piires õigesti ning loetava käekirjaga, vormistab kirjaliku töö korrektselt;
- o vormistab lihtsama kirjaliku töö arvutis, järgib õpitud keelereegleid;
- o valib ja loeb sobivaid tervikteoseid nii eesti kui ka maailma lastekirjandusest, kasutab raamatukogude infosüsteemi;
- o kujundab lugemise kaudu oma mõtte- ja tundemaailma, jagab lugemiskogemusi;
- o rikastab lugemise kaudu oma sõnavara, kasutab sõnaraamatuid ja leiab sõnaartiklist vajalikku teavet.

2.3.3 Soovituslik õppesisu I kooliastmes

Kuulamisoskus. Õpetaja, kaaslase ja tehnilise vahendiga esitatud teksti kuulamine, suulise juhendi järgi toimimine. Õpetaja ja kaaslase ettelugemise kuulamine. Kuuldu ja nähtu kommenteerimine, analüüsimine, põhjendamine.

Suhtlemisoskus. Sobivate kõnetuste (palumine, küsimine, keeldumine, vabandamine, tänamine) ja viisakusväljendite valik suhtlemisel. Eri teemadel vestlemine, arutamine paaris ja rühmas: oma suhtumise väljendamine, nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine, kaaslaste arvamuse küsimine.

Helide, häälte ja häälikute eristamine. Trükitähtede tundmaõppimine. Tähtedest sõnade ja sõnadest lausete lugemine. Silpidest sõnade moodustamine. Helide ja häälte ning häälikute eristamine (asukoht ja järjekord sõnas). Hääliku pikkuse eristamine. Täis- ja kaashäälikud. Selge hääldamine, lugemistehnika arendamine, sobiva hääletugevuse kasutamine.

Lugemisoskus. Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo; oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse). Käsikirjalise teksti lugemine tahvlilt ja vihikust. Jutustava ja kirjeldava teksti ning teabeteksti (õpilaspäevik, kutse, õnnitlus, teade, tööjuhend, raamatu sisukord) lugemine, info leidmine ja lugemine erinevatest allikatest (arvuti, televiisor, nutiseade). Sümbolite, skeemide, kaartide ja tabelite lugemine

õppekirjandusest, lasteraamatutest ja -ajakirjadest ning igapäevaelust. Sõna, lause ja teksti lugemine ning sisu mõistmine. Tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide ja üksiksõnade järgi.

Tekstiloomed. Lausete moodustamine, laiendamine ja sidumine tekstiks. Jutule alguse ja lõpu kirjutamine. Ümberjutustuse kirjutamine. Jutu kirjutamine pildi täiendusena (pildiallkiri, tegelaskõne). Loovtöö kirjutamine (jutt pildi, pildiseeria, küsimuste, skeemi, kaardi või kava põhjal, fantaasiajutt).

Jutustamis- ja kirjeldamisoskus, suuline väljendusoskus. Loole alguse ja lõpu mõtlemine. Jutustamine kuuldu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria ja etteantud teema põhjal. Kuuldud jutu (muinasjutt, lühijutt) ümberjutustamine. Aheljutustamine. Sündmuse, isiku, looma, eseme jm kirjeldamine tugisõnade, skeemi ning tabeli abil. Tegelaste iseloomustamine. Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus. Tuttava luuletuse ja dialoogi peast esitamine. Jutustavate luuletuste ja proosateksti mõtestatud esitamine.

Lugemiskogemus. Vabalugemiseks sobivate teoste leidmine eesti ja maailma lastekirjandusest. Autorite, nende elulugude ning loominguga tutvumine nii trüki- kui ka veebitekstide kaudu.

Eri laadis ja žanris tekstid. Ilukirjandus- ja rahvaluuletekstide tundmine ning eristamine: piltjutt, jutustus, muinasjutt, muistend, mõistatus, vanasõna, luuletus, liisusalm, kahekõne, näidend, sõnamänguline tekst. Tarbe- ja teabetekstide tundmine ning eristamine: kiri, teade, tööjuhend, eeskiri, retsept, saatekava, sõnastik, sisukord, õpikutekst, teatmetekst, ajalehe- ja ajakirja- ning muu meediatekst.

Teksti analüüsimine. Oma mõtete väljendamine. Loetud raamatust jutustamine, loetule põhjendatud hinnangu andmine. Mõtete väljendamine terviklausetena. Küsimuste esitamine ja neile vastamine. Teksti ülesehitus ja sisu. Pealkiri, lõigud, jutu ülesehitus: alustus, loo arendus, lõpetus. Teksti jagamine osadeks, tekstiosade pealkirjastamine. Loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine. Loetu kohta küsimuste, kava, skeemi, kaardi koostamine.

Kirjatehnika. Kirja eelharjutused. Joonistähete kirjutamine. Väikeste ja suurte kirjatähete õppimine, õiged tähekujud, ühtlane kirjarida. Sõna ja lause kirjutamine.

Kirjalik väljendusoskus. Töö vormistamine paberil loetavas käekirjas ja arvutis. Teksti ärakiri tahvilt ja õpikust. Kirjutatu kontrollimine õpikust ja sõnastikust. Oma kirjavea parandamine. Tarbeteksti (kutse, önnitlus) kirjutamine näidise järgi.

Keelereeglid. Hääliku pikkuse ning häälikuühendi märkimine kirjas. Tähtede i ja j õigekiri (v.a võõrsõnad ning tegijanimi); h-täht sõna alguses; sulghäälilik oma- ja võõrsõnade alguses; k, p, t s- ja h-tähe kõrval. Suur algustäht lause alguses, inimese- ja

loomanimedes ning tuntumates kohanimedes. Väike algustäht õppeainete, kuude, nädalapäevade ja ilmakaarte nimetuses. Silbitamise ja poolitamise alused. Liitsõna.

Häälik, silp, sõna, lause, tekst. Täis- ja kaashäälikud. Tähed ja tähestik, tähestikjärjestus. Nimi-, omadus- ja tegusõna. Ainsus ja mitmus. Sõnavormide moodustamine küsimuste alusel. Mitmuse nimetava ning *sse*-lõpulise sisseütleva, kaasütleva ja ilmaütleva käände lõpu õigekirjutus. Olevik ja minevik. Pöördelõppude ja *da*-vormi õigekirjutus. Erandliku õigekirjaga ase- ja küsisõnad (*ma, sa, ta, me, te, nad, kes, kas, kus*). Väit- (jutustav), küsi- ja hüüdlause. Lause lõpumärgid. Koma loetelus. Koma *et, sest, aga, kuid, siis* puhul. Sidesõnad, mis ei nõua koma.

Sõnavara arendamine. Sõna tähendus(t)e selgitamine ja täpsustamine, aktiivse sõnavara laiendamine, lähedase ja vastandtähendusega sõna leidmine. Riimuvate sõnade leidmine.

2.3.4 1. klassi õpitulemused. 1. klassi õppesisu ja -tegevus.

ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU JA -TEGEVUS
<p>Suuline keelekasutus (kuulamine, kõnelemine)</p> <ul style="list-style-type: none"> o eristab häälikuid (asukoht ja järjekord sõnas), täishääliku pikkusi; o toimib õpetaja ja kaaslaste suulise juhendi järgi; o kuulab õpetaja ja kaaslaste esituses lühikest eakohast teksti, mõistab kuulatud lause, jutu sisu; o teab, et sõnadel on lähedase või vastandtäheendusega sõna ja nimetab neist mõningaid; o väljendab end suhtlusolukordades arusaadavalt: palub, küsib, tänab, vabandab; o jutustab suunavate küsimuste toel kuuldust, nähtust, loetust; o koostab õpetaja abiga pildiseeria või küsimuste toel suulise jutu, o esitab luuletust peast; 	<p>Suuline keelekasutus</p> <p>Kuulamine</p> <p>Helide, häälte ja häälikute eristamine (asukoht ja järjekord sõnas), hääliku pikkuse eristamine, põhirõhk täishääliku pikkusel.</p> <p>Õpetaja ja kaaslaste kuulamine ning suulise juhendi järgi toimimine. Õpetaja ja kaaslaste ettelugemise kuulamine. Kuuldu ja nähtu kommenteerimine.</p> <p>Kõnelemine</p> <p>Hääldus- ja intonatsiooniharjutused. Häälduse harjutamine, hääle tugevuse kohandamine olukorrale.</p> <p>Töö lähedase tähendusega sõnaga, sõnatähenduse selgitamine ja täpsustamine.</p> <p>Sobivate kõnetuste (palumine, küsimine, keeldumine, vabandust palumine, tänamine) valik suhtlemisel.</p> <p>Lihtlauseliste küsimuste moodustamine, küsimuste esitamine ja neile vastamine.</p> <p>Eri teemadel vestlemine sõnavara rikastamiseks, arutamine paaris ja väikeses rühmas.</p> <p>Esemete, nähtuste, tegelaste jms võrdlemine, ühe-kahe tunnuse alusel rühmitamine.</p> <p>Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus.</p> <p>Jutustamine kuulatu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria, etteantud teema põhjal; aheljutustamine.</p> <p>Klassiga ühiselt kogetud sündmuste vahendamine jutustades: jutustamine eri rollides.</p> <p>Pantomiim-mõistatused tuttavate juttude kohta.</p> <p>Tuttava luuletuse, dialoogi esitamine peast.</p>

<p>Lugemine</p> <ul style="list-style-type: none"> o tunneb häälik-tähest vastavust, loeb õpitud teksti enam-vähem ladusalt, lausehaaval üksiku peatusega raskema sõna ees oma kõnetempos või sellest aeglasemalt o mõistab häälega või endamisi (vaikse häälega või huuli liigutades) lugedes loetu sisu o vastab teksti kohta käivatele küsimustele, mille vastused on palas otsesõnu öeldud o mõtleb jutule alguse või lõpu o on lugenud mõnda lasteraamatut, nimetab nende pealkirja ja autoreid, annab loetule emotsionaalse hinnangu (lõbus, tõsine, igav ...) 	<p>Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus. Trükitähtede (nii suurte kui väikeste) tundma õppimine. Tähtedest sõnade ja sõnadest lausete lugemine. Silpidest sõnade moodustamine. Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo, oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse). Lugemistehniliselt raskete sõnade ja sõnaühendite lugema õppimine. Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemine klassitahvlilt ja vihikust. Jutustava ja kirjeldava teksti ning teabeteksti (õpilaspäevik, kutse, õnnitlus, saatekava, tööjuhend, raamatu sisukord) lugemine. Sõna, lause, teksti sisu mõistmine. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, üksiksõnade jm alusel. Loole lõpu mõtlemine. Tegelaste iseloomustamine. Küsimustele vastamine, millele vastus on tekstis otsesõnu kirjas. Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid), skeemide, kaartide lugemine õppekirjanduses, nende tähenduse tabamine. Luuletuste ilmekas (mõtestatud) lugemine. Riimuvate sõnade leidmine õpetaja abiga. Tekstiliikide eristamine: jutt, muinasjutt, luuletus, mõistatus. Kirjandustekstid: liisusalm, muinasjutt, mõistatus, luuletus, piltjutt, vanasõna, jutustus, näidend. Loetud raamatu autori, kunstniku (illustraatori), tegelaste nimetamine, loetust jutustamine. Loetule emotsionaalse hinnangu andmine (lõbus, tõsine, igav jne). Huvipakkuva raamatu leidmine kooli või kodukoha raamatukogust täiskasvanu abiga.</p>
<p>Kirjutamine</p> <ul style="list-style-type: none"> o kasutab õigeid kirjutamisvõtteid, teab, kuidas väikesi ja suuri kirjatähti kirjutatakse ning sõnas õigesti seostatakse; 	<p>Kirjutamine</p> <p>Kirjatehnika</p> <p>Kirja eelharjutused. Kirjutamine pliatsi ja kriidiga, joonistähtede kirjutamine. Õige pliatsihoid ja kirjutamisasend istudes ja seistes (tahvli juures). Väikeste kirjatähtede õppimine. Suurte kirjatähtede õppimine (vajadusel 2.klassis). Tähtede seostamine.</p>

<ul style="list-style-type: none"> o kirjutab tahvlilt ära; o täidab tahvlinäidise järgi õpetaja abiga õpilaspäevikut, paigutab näidise järgi tööd vihikulehele, varustab töö kuupäevaga; o koostab näidise järgi kutse; o eristab häälikut, tähte, täis- ja kaashäälikut, sõna, lauset; o kirjutab omasõnade algusesse <i>k</i>, <i>p</i>, <i>t</i>; o kirjutab õigesti lühemaid (kuni 2-silbilisi) sõnu ja lauseid; o teab, et lause lõpeb punktiga; o teab, et lause alguses, inimeste, loomade, oma kodukoha nimes kasutatakse suurt algustähte; o kirjutab õigesti oma nime. 	<p>Tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine. Töö vormistamine näidise järgi, töö puhtus, käekirja loetavus. Teksti ärakiri tahvlilt, õpikust.</p> <p>Kirjalik tekstiloom</p> <p>Tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, õnnitlus (kujundamine näidise järgi).</p> <p>Jutu kirjutamine pilditäiendusena (pildi allkiri, kahekõne jms). Jutule lõpu kirjutamine.</p> <p>Loovtöö kirjutamine (pildi, pildiseeria, küsimuste järgi). Lünkumberjutustuse kirjutamine.</p> <p>Õigekeelsus</p> <p>Häälik, sõna, lause, tekst. Tähed ja tähestik, võõrtähtede vaatlus. Häälikute märkimine kirjas. Sõna ja lause ladumine ja kirjutamine.</p> <p>Täis- ja kaashäälikud. Täishäälikuühendi vaatlus. Täishääliku pikkuse eristamine ja õigekiri, kaashääliku pikkusega tutvumine. Sulghäälik (<i>k</i>, <i>p</i>, <i>t</i>) omasõnade alguses. <i>i</i> ja <i>j</i> ning <i>h</i> sõna alguses seoses tähtede õppimisega.</p> <p>Suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimeses.</p> <p>Liitsõna vaatlus (moodustamine).</p> <p>Sõnade lõpu õigekiri, <i>-d</i> ja <i>-vad</i> (mitmus) ning <i>-b</i> (tegasõna 3. pööre) õigekirjaga tutvumine.</p> <p>Tutvumine jutustava (väit-), küsi- ja hüüdlausega. Lause lõpumärgid: punkt, (küsi- ja hüüumärgi vaatlemine). Koma lauses (teksti vaatlus).</p> <p>Oma kirjutusvea parandamine õpetaja abiga.</p> <p>Etteütlemise järgi sõnade ja lausete kirjutamine (15-20 sõna lihtlausetena).</p>
--	--

2.3.5 2. klassi õpitulemused. 2. klassi õppesisu ja -tegevus.

ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU JA -TEGEVUS
<p>Suuline keelekasutus</p> <ul style="list-style-type: none"> o eristab täis- ja suluta hääliku pikkusi; o kuulab õpetaja ja kaaslaste eakohast teksti ning toimib saadud sõnumi kohaselt õpetaja abil; o koostab kuuldu põhjal lihtsama skeemi ja kaardi õpetaja abil; o kasutab kõnes terviklauseid; o teab ja leiab vastandtähendusega sõnu ning õpetaja abil ka lähedase tähendusega sõnu; o väljendab arusaadavalt oma soove ja kogemusi väikeses ja suures rühmas; vestleb oma kogemustest ja loetust; o annab õpetaja abil edasi lugemispala, õppeteksti, filmi ja teatrietenduse sisu; o koostab õpetaja abil jutu pildiseeria, pildi või küsimuste toel; mõtleb jutule alguse või lõpu; o vaatleb ja kirjeldab nähtut, märkab erinevusi ja sarnasusi õpetaja suunavate küsimuste toel; 	<p>Kuulamine</p> <p>Hääliku pikkuste eristamine sõnamängus, liikumise ja liigutuste abil, põhirõhk suluta kaashäälikul.</p> <p>Õpetaja ja kaaslaste suulise mitmeastmelise juhendi meeldejätmise ja selle järgi toimimine mängus, praktilise ülesande lahendamisel (välitund, otsimine, möötmine).</p> <p>Õpetaja ettelõetud ainetekstist oluliste mõistete leidmine ja lihtsa skeemi koostamine õpetaja juhendamisel.</p> <p>Kaaslaste ettelugemise kuulamine ja hinnangu andmine ühe aspekti kaupa (õigsus, pausid ja intonatsioon mõtte toetajana).</p> <p><u>Kõnelemine</u></p> <p>Hääldus- ja intonatsiooniharjutused sõnamängulistest harjutustest, kiirkõne, kajamäng.</p> <p>Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus: muinasjuttude esitamine, igapäevaolukordade lavastamine. Kõne eri nüansside (tempo, hääletugevus, intonatsioon) esiletoomine dramatiseeringus jm esituses: rongi, loomade hääle jm imiteerimine.</p> <p>Kõnelemine eri olukordades (telefonitsi, rühma esindajana), rollimängud.</p> <p>Nii enese kui ka teiste soorituste tunnustav kommenteerimine.</p> <p>Oma arvamuse avaldamine (raamatu, filmi jm) kohta ja selle põhjendamine. Arutlemine paaris ja rühmas: oma suhtumise väljendamine, nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine.</p> <p>Sündmuse, isiku, looma, eseme kirjeldamine tugisõnade, skeemi, tabeli abil.</p> <p>Sõnatähenduste selgitamine ja täpsustamine aktiivse sõnavara laiendamiseks.</p> <p>Kuuldud jutu ümberjutustamine; pikema dialoogi jälgimine, hinnangud tegelastele ja</p>

<ul style="list-style-type: none"> o esitab luuletust peast. 	<p>sisule. Mõtete väljendamine terviklausetena. Küsimuste moodustamine, küsimuste esitamine ja neile vastamine. Eri meeleoluga luuletuste (aastajaad, laste elu) mõtestatud peast esitamine.</p>
<p>Lugemine</p> <ul style="list-style-type: none"> o loeb õpitud teksti suhteliselt õigesti, ladusalt (lugemistempo võib olla kõnetempost aeglasem), parandab ise oma lugemisvigu, enamasti väljendab intonatsioon loetava sisu o mõistab häälega või endamisi lugedes loetu sisu o vastab teemakohastele (ka lihtsamatele tekstis mitte otsese infoga seotud) küsimustele o leiab tekstis iseseisvalt vastused konkreetsetele küsimustele ja töötab õpetaja abiga eakohaste juhiste alusel o tunneb ära jutu, luuletuse, mõistatuse, näidendi ja vanasõna; o kasutab õpiku sõnastikku õpetaja abiga sõnade leidmiseks algustähe järgi o on lugenud jõukohaseid lasteraamatuid, nimetab tegelasi ja 	<p>Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi: oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse, sobiva intonatsiooni kasutamine. Lugemistehniliselt raskete sõnade ja sõnaühendite lugema õppimine. Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus. Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid, liiklusmärgid jms), skeemide, kaartide ja tabelite lugemine õppekirjanduses ning lasteraamatutes. Tekstist õpitavate keelendite, samuti sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade jms leidmine. Õpiku sõnastiku kasutamine. Kahekõne lugemine, intonatsiooni ja tempo valik saatelause alusel ja partnereid arvestades. Eri liiki lühitekstide (teade, kiri, ajakirja rubriik, sõnastik) mõistev lugemine. Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemine klassitahvlilt ja vihikust. Tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine. Loetud jutustuse ja muinasjutu kohta kava koostamine (teksti jaotamine osadeks); skeemi/kaardi koostamine õpetaja abiga. Loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine (ka siis, kui vastus otse tekstis ei sisaldu). Loole alguse ja lõpu mõtlemine. Tegelaste iseloomustamine. Luuletuste ilmekas (mõtestatud) esitamine. Riimuvate sõnade leidmine õpetaja abiga. Tekstiliikide eristamine: jutustus, luuletus, näidend, mõistatus, vanasõna. Kirjandustekstid: rahvaluuleline liisusalm, muinasjutt, mõistatus, luuletus, piltjutt, vanasõna, jutustus, näidend, muistend.</p>

<p>annab edasi loetu sisu mõne huvitava, enam meeldinud episoodi järgi</p>	<p>Loetud raamatu tutvustamine ja soovitamine. Vajaliku teose otsimine kooli või kodukoha raamatukogust autori ja teema järgi täiskasvanu abiga.</p>
<p>Kirjutamine</p> <ul style="list-style-type: none"> o kasutab kirjutades õigeid väikeste ja suurte kirjatähtede tähekujusid ja seoseid o kirjutab tahvlilt või õpikust ära o täidab iseseisvalt õpilaspäevikut ja kujundab vihikut, paigutab näidise järgi tööd vihikulehele, kirja joonelisele lehele, varustab töö kuupäevaga o koostab õpetaja abiga kutse, õnnitluse ja teate o kirjutab loovtöö ning ümberjutustuse pildiseeria, tugisõnade ja küsimuste abil o eristab häälikut, tähte, täis- ja kaashäälikut, silpi, sõna, lauset, täishäälikühendit o kirjutab õigesti sulghääliku omasõnade algusesse ja omandatud võõrsõnade algusesse o märgib kirjas õigesti täishäälikuid o teab peast võortähtedega tähestikku 	<p>Kirjutamine</p> <p>Kirjatehnika</p> <p>Suurte ja väikeste kirjatähtede kordamine.</p> <p>Kirjutamise tehnika arendamine: ühtlane kirjarida, õiged tähekujud ja seosed nii väikestel kui suurtel kirjatähtedel.</p> <p>Näidise järgi kirjatöö paigutamine vihiku lehele, kirjapaberile; kuupäeva kirjutamine.</p> <p>Kirjalik tekstiloom</p> <p>Kutse, õnnitluse ja teate koostamine õpetaja abiga.</p> <p>Tekstilähedase ümberjutustuse kirjutamine küsimuste ja tugisõnade toel.</p> <p>Loovtöö skeemi, kaardi toel; fantaasalugu. Jutu ülesehitus: alustus, sisu ja lõpetus; jutule alguse ja lõpu kirjutamine. Omakirjutatud teksti üle kaaslasega arutlemine.</p> <p>Õigekeelsus</p> <p>Varasemale lisanduvalt keeleteadmised: täishäälikuühendi õigekiri, suluta kaashääliku pikkus ja õigekiri;</p> <p>k, p, t s-i ja h kõrval; i ja j silbi alguses, h sõna alguses.</p> <p>Silbitamine, poolitamise üldpõhimõtted.</p>

LISA 1 AINEVALDKOND „KEEL JA KIRJANDUS“

<ul style="list-style-type: none"> o alustab lauset suure algustähega ja lõpetab punkti või küsimärgiga o kasutab suurt algustähte inimeste ja loomade nimedes, tuttavates kohanimedes o kirjutab õigesti sõnade lõppu -d (mida teed?), -te (mida teete?), -sse (kellesse? millesse?), -ga (kellega? millega?), -ta (kelleta? milleta?) o kirjutab etteütlemise järgi õpitud keelendite ulatuses sisult tuttavat teksti ja kontrollib kirjutatut näidise järgi (20-25 sõna lihtlausetena) 	
---	--

2.3.6 3. klassi õpitulemused. 3. klassi õppesisu ja -tegevus.

ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU JA -TEGEVUS
<p>Suuline keelekasutus</p> <ul style="list-style-type: none"> o kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi o väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt: palub, küsib, selgitab, keeldub, vabandab, tänab; vastab küsimustele, kasutades sobivalt täislauseid ning lühivastuseid 	<p>Suuline keelekasutus</p> <p>Kuulamine</p> <p>Hääliku pikkuste eristamine, põhirõhk sulghääliku pikkusel.</p> <p>Pikema suulise juhendi meeldejätmise ja selle järgi toimimine. Kaaslase ja õpetaja juhtnööride kuulamine, nende järgi toimimine.</p> <p>Ettelugemise kuulamine. Kaaslase ettelugemise hindamine ühe aspekti kaupa (õigsus, pausid ja intonatsioon mõtte toetajana). Kuuldu ning nähtu kommenteerimine. Fakti ja fantaasia eristamine.</p> <p>Õpetaja etteloetud ainetekstist oluliste mõistete leidmine ning lihtsa skeemi koostamine.</p>

<ul style="list-style-type: none"> o vaatleb sihipäraselt, kirjeldab eesmärgipäraselt nähtut, eset, olendit, olukorda, märkab erinevusi ja sarnasusi o avaldab arvamust kuuldu, vaadeldu ja loetu kohta o annab küsimuste toel arusaadavalt edasi õppeteksti, lugemispala, pildiraamatu, filmi ja teatrietenduse sisu; koostab kuuldu/loetu põhjal skeemi/kaardi o jutustab loetust ja läbielatud sündmusest; jutustab pildiseeria, tugisõnade, märksõnaskaemi ja küsimuste toel; mõtleb jutule alguse ja lõpu o leiab väljendamiseks lähedase ja vastandtäheendusega sõnu o esitab luuletust peast 	<p>Kuuldu (muinasjutt, lühijutt lapse elust, proosa-, luule ja ainetekst), nähtu (lavastus, film) sisu ümberjutustamine. Dialoogi jälgimine, hinnangud tegelastele ja nende ütlustele.</p> <p>Kõnelemine</p> <p>Hääldus- ja intonatsiooniharjutused. Selge häälduse jälgimine teksti esitades. Kõne eri nüansside (tempo, hääletugevuse, intonatsiooni) esiletoomine dramatiseeringus jm esituses.</p> <p>Sobivate kõnetuste (palumine, küsimine, keeldumine, vabandust palumise, tänamise) valik suhtlemisel. Suuline selgitus, kõnetus- ja viisakusväljendid, teietamine ja sinatamine. Kõnelemine eri olukordades: vestlus tundmatuga, sh telefonitsi, klassi/kooli esindamine, võistkonda kutsumine, koostegevusest loobumine jms.</p> <p>Sõnavara arendamine: sõnatäheenduse selgitamine ja täpsustamine, aktiivse sõnavara laiendamine, lähedase ja vastandtäheendusega sõna leidmine. Eri teemadel vestlemine sõnavara rikastamiseks, arutamine paaris ja väikeses rühmas.</p> <p>Oma arvamuse avaldamine, nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine, kaaslaste arvamuse küsimine.</p> <p>Mõtete väljendamine terviklausetena ja sobiva sõnastusega (sõnavalik, mõtte lõpuleviimine). Küsimuste moodustamine ja esitamine ning neile vastamine.</p> <p>Jutustamine kuuldu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria ja etteantud teema põhjal; aheljutustamine.</p> <p>Sündmuste, isiku, looma, eseme jm kirjeldamine tugisõnade, skeemi ning tabeli abil.</p> <p>Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus erisuguste meeleolude väljendamiseks.</p> <p>Tuttava luuletuse ja dialoogi ilmekas (mõtestatud) esitamine.</p> <p>Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel.</p>
<p>Lugemine</p> <ul style="list-style-type: none"> o loeb nii häälega ja kui endamisi ladusalt ja teksti mõistes; mõistab 	<p>Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus. Teksti ülesehitus: pealkiri, teksti osad (lõigud, loo alustus, sisu, lõpetus).</p>

<p>lihtsat plaani, tabelit, diagrammi, kaarti</p> <ul style="list-style-type: none"> o loeb õpitud teksti ette õigesti, selgelt ja sobiva intonatsiooniga o töötab tekstiga eakohaste juhiste alusel o vastab suulistele ja lühikestele kirjalikele küsimustele loetu kohta o eristab kirjalikus tekstis väidet, küsimust, palvet, käsku, keeldu o tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna, kirja o on lugenud läbi vähemalt neli eesti ja väliskirjaniku teost, kõneleb loetud raamatust o teab nimetada mõnda lastekirjanikku 	<p>Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo; oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse).</p> <p>Ladus ja automatiseerunud lugemine. Oma ja kaaslaste lugemistehnika hindamine õpetaja juhiste alusel. Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemise klassitahvlilt ja vihikust. Jutustava ja kirjeldava teksti ning tarbe- ja teabeteksti (õpilaspäeviku, kutse, õnnitluse, saatekava, tööjuhendi, raamatu sisukorra, sõnastiku, teate, eeskirja, retsepti, õpikuteksti, teatmeteose teksti, ajalehe- ja ajakirja ning muu meediateksti) lugemine.</p> <p>Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid, liiklusmärgid jms), skeemide, kaartide ja tabelite lugemine õppekirjanduses, lasteraamatutes ning lasteajakirjanduses.</p> <p>Sõna, lause ning teksti sisu mõistmine. Tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide ja üksiksõnade järgi.</p> <p>Töö tekstiga: tekstist õpitavate keelendite, sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade leidmine. Õpiku sõnastiku iseseisev kasutamine. Teksti jaotamine osadeks ning tekstiosade pealkirjastamine. Loetava kohta kava, skeemi, kaardi koostamine. Loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine. Loole alguse ja lõpu mõtlemine. Teksti teema ja peamõtte sõnastamine, tegelaste iseloomustamine. Jutustavate luuletuste ja proosateksti mõtestatud esitamine. Riimuvate sõnade leidmine. Kahekõne lugemine, intonatsiooni ja tempo valik saatelause alusel ning partnereid arvestades.</p> <p>Loetud raamatust jutustamine, loetule emotsionaalse hinnangu andmine ja raamatust lühikokkuvõtte tegemine. Vajaliku raamatu leidmine iseseisvalt.</p> <p>Tekstiliikide eristamine: muinasjutt, mõistatus, vanasõna, luuletus, jutustus, näidend, kiri.</p> <p>Kirjandus: folkloorne lastelaul, liisusalm, jutustus, muinasjutt, muistend, luuletus, kahekõne, näidend, sõnamänguline tekst, piltjutt, mõistatus, vanasõna.</p>
--	--

<p>Kirjutamine</p> <ul style="list-style-type: none"> o kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja seoseid, kirjutab loetava käekirjaga o kirjutab tahvlilt ja õpikust õigesti ära; paigutab teksti korrektselt paberile või arvutis, vormistab vihiku/õpilaspäeviku nõuetekohaselt o valdab eesti häälikkirja aluseid ja õpitud keelendite õigekirja: eristab häälikut ja tähte, täis- ja kaashäälikut, häälikuühendit, silpi, sõna, lauset; märgib kirjas häälikuid õigesti; eristab lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja suluta kaashäälikuid; kirjutab õigesti asesõnu o märgib õpitud sõnades õigesti kaashäälikuühendit; kirjutab õigesti sulghääliku omandatud oma- ja võõrsõnade algusse; märgib kirjas õigesti käänd- ja pöörd sõnade õpitud lõppe ja tunnuseid; o teab peast võortähtedega tähestikku, kasutab lihtsamat sõnastikku ja koostab lihtsaid loendeid tähestikjärjestuses; 	<p>Kirjutamine</p> <p>Kirjatehnika</p> <p>Kirjutamise tehnika süvendamine, oma loetava käekirja kujundamine, kirjutamise kiiruse arendamine. Kirjutamisvilumuse saavutamine (õiged tähekujud ja proportsioonid, loetav käekiri, ühtlane kirjarida, kirjatöö nõuetekohane välimus, töö vormistamine). Teksti ärakiri tahvlilt ja õpikust. Kirjutatu kontrollimine õpiku ja sõnastiku järgi. Oma kirjavea parandamine. Etteütlemise järgi kirjutamine. Tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine. Tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, ümbrik.</p> <p>Õigekiri</p> <p>Tähestiku järjekord. Täis- ja kaashäälikuühendi õigekiri. Täis- ja suluta kaashääliku pikkuse kordamine, sulghääliku pikkuse eristamine ja õigekiri. <i>k, p, t s-i</i> ja <i>h</i> kõrval. <i>i</i> ja <i>j</i> õigekiri (v.a võõrsõnades ja tegijanimedes). <i>h</i> sõna alguses. Sulghäälik oma- ja võõrsõnade alguses.</p> <p>Suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimedes, tuntumates kohanimedes. Väike algustäht õppeainete, kuude, nädalapäevade, ilmakaarte nimetustes. Poolitamise harjutamine. Liitsõna.</p> <p>Nimi-, omadus- ja tegusõna. Ainsus ja mitmus. Sõnavormide moodustamine küsimuste alusel. Mitmuse nimetava ning sse-lõpulise sisseütleva, kaasaütleva ja ilmaütleva käände lõpu õigekirjutus. Olevik ja minevik. Pöördelõppude õigekirjutus. Erandliku õigekirjaga ase- ja küsisõnad (ma, sa, ta, me, te, nad, kes, kas, kus).</p> <p>Väit- (jutustav), küsi- ja hüüdlause. Lause lõpumärgid. Koma kasutamine loetelus; <i>et, sest, vaid, kuid, aga, siis, kui</i> puhul; sidesõnad, mis koma ei nõua. Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (30-40 sõna). Oma kirjavea iseseisev leidmine.</p> <p>Sõnavara: lähedase ja vastandtähenäendusega sõna. Sõna ja tema vormide õigekirja ning tähenduse omandamine ja täpsustamine.</p>
--	---

<ul style="list-style-type: none">o kirjutab suure algustähega lause alguse, inimeste- ja loomade nimed ning õpitud kohanimed;o piiritleb lause ja paneb sellele sobiva lõpumärgi;o kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti ja kontrollib kirjutatud näidise järgi (30-40 sõna);o koostab kutse, õnnitluse, teate, e-kirja; kirjutab eakohase pikkusega loovtöid (k.a ümberjutustusi) küsimuste, tugisõnade, joonistuse, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel.o kirjutab nii koolis kui ka igapäevaelus käsitsi ja arvutiga eakohaseid tekste vastavalt kirjutamise eesmärgile, funktsioonile ja adressaadile	<p>Tekstiloome</p> <p>Lausete laiendamine ja sidumine tekstiks.</p> <p>Tarbeteksti (ajaleheartikli, teate, nimekirja jne) kirjapanek.</p> <p>Ümberjutustuse kirjutamine tugisõnade, skeemi, kaardi või kava toel.</p> <p>Loovtöö kirjutamine (vaba jutt, jutt pildi, pildiseeria, küsimuste, skeemi, kaardi või kava toel, fantaasialugu). Jutu ülesehitus: alustus, sisu, lõpetus.</p> <p>Sündmusest ja loomast kirjutamine.</p> <p>Jutule alguse ja lõpu kirjutamine.</p> <p>Kirja kirjutamine.</p> <p>Oma kirjutatud teksti üle kaaslasega arutamine.</p>
--	--

2.4 II kooliaste

2.4.1 Kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

- o mõistab rahvapärimust ja kultuuri mitmekesisust;
- o mõistab eesti keelt kui kultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit;
- o väljendab end selgelt ja asjakohaselt suuliselt ning kirjalikult;
- o teeb õpitu piires keeleteadlikke valikuid, kasutab korrektset kirjakeelt ja sobivat sõnavara;
- o loeb tekste ladusalt ja eesmärgistatult eri keskkondades ja allikatest;
- o kirjutab eesmärgistatult eri liiki tekste eri keskkondades ja allikate toel;
- o analüüsib ja hindab eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste;
- o mõistab eri tüüpi ja liiki tekstide ülesehitust, sisu, keelelist eripära;
- o kujundab lugemise kaudu hoiakuid ja tõekspidamisi;
- o väärtustab lugemist, leiab endale sobivat lugemisvara.

2.4.2 II kooliastme õpitulemused

Suuline ja kirjalik suhtlus

6. klassi lõpetaja:

- o valib juhendamise abil olukorrale vastava suhtluskanali;
- o esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, avaldab viisakalt ja olukorrast lähtuvalt arvamust, sõnastab järelduse;
- o lahendab lihtsamaid probleemülesandeid paaris- ja rühmatöös;
- o põhjendab oma seisukohta ja aktsepteerib kaaslaste põhjendatud seisukohti;
- o kasutab suhtluses sobivaid keelevahendeid, sh korrektset kirjakeelt õpitu piires nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses.

Teksti vastuvõtt

6. klassi lõpetaja:

- o valib ja loeb sobivaid tervikteoseid nii eesti kui ka maailma lastekirjandusest;
- o iseloomustab õpitud tekstiliike ja nende kasutamise võimalusi;
- o loeb ja mõistab eakohaseid õpi- ja elutarbelisi ning huvivaldkondade tekste;
- o võrdleb tekste, esitab küsimusi, avaldab arvamust, teeb tekstist lühikokkuvõtte;
- o kuulab ja jälgib vastuvõetavat teksti, valib lugemise eesmärgile sobiva lugemisviisi;
- o tunneb keele ja kirjanduse valdkonna teabekeskondi, leiab neist vajaliku teabe;
- o võrdleb eri allikatest pärit infot, eristab olulist ebaolulisest, fakti arvamusest.

Tekstiloome

6. klassi lõpetaja:

- o leiab juhendamise abil tekstiloomeks vajalikku teavet;
- o tunneb kirjutamiseks ja esinemiseks valmistumise põhietappe;
- o jutustab, kirjeldab, võrdleb ja arutleb suuliselt ja kirjalikult;
- o esineb suuliselt, võtab sõna, koostab ja peab lühikese ettekande;
- o kirjutab eesmärgipäraselt ja olukohaselt eri liiki eakohaseid tekste;
- o vormistab kirjalikud tekstid korrektselt nii käsikirjas kui ka arvutis.

Keeleteadlikkus

6. klassi lõpetaja:

- o nimetab Eestis kõneldavaid keeli, sugulaskeeli ja rahvaid;
- o eristab keelevariante, sh murdeid, sotsiolekte, toob näiteid nende kasutusest;
- o kirjeldab eesti keele häälikusüsteemi, eristab sõnaliikide tüüpjuhte ning põhilisi käänd- ja pöörsõna vorme;
- o moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sealhulgas koondlauseid ja lihtsamaid liitlauseid;
- o järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid;
- o rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes ja -analüüsis;
- o kasutab õigekirja kontrollimiseks ja tähenduste leidmiseks trüki- ja digisõnastikke, leiab sõnaartiklist vajaliku teabe.

2.4.3 4. klassi õpitulemused. 4. klassi õppesisu ja -tegevused.

ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU JA -TEGEVUS
<p>Suuline ja kirjalik suhtlus</p> <ul style="list-style-type: none"> o kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi o annab lühidalt edasi kuuldu sisu o väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes o esitab kuuldu ja nähtu kohta küsimusi o väljendab oma arvamust, annab infot edasi selgelt ja ühemõtteliselt o leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku vormi o kasutab sõnastikke ja teatmeteoseid o esitab peast luuletuse või rolliteksti 	<p>Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. Kuuldu põhjal tegutsemine, kuuldule hinnangu andmine.</p> <p>Õpetaja ettelugemise järel (ainealane tekst, lõikhaaval) oluliste mõistete ja seoste leidmine. Kuuldud tekstist lühikokkuvõtte sõnastamine. Kuuldud teabe rühmitamine skeemi, märksõnade jm alusel.</p> <p>Tekstide kriitiline kuulamine (fakti ja fantaasia eristamine jms). Lavastuse, kuuldud proosa-, luule- ja ainetekstide sisu ümberjutustamine.</p> <p>Visuaalsed ja tekstilised infoallikad, nende usaldusväärsus. Fakt ja arvamus.</p> <p>Sõnavara avardamine ja täpsustamine, töö sõnastikega. Keelekasutus erinevates suhtlusolukordades: koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes, suulises kõnes ja kirjalikus tekstis.</p> <p>Vestlus etteantud teema piires. Küsimustele vastamine, esitlus, tutvustus. Erinevate käitumisviiside ja koostöövormide võrdlemine. Oma arvamuse avaldamine, seisukoha põhjendamine, kaaslaste arvamuse küsimine. Lisateabe otsimine.</p> <p>Suulises keelekasutuses kirjakeele põhinormingute järgimine ning mõtete sobiv sõnastamine (sõnavalik, parasiitkeelendite vältimine, mõtte lõpuleviimine).</p> <p>Dialogi ja dramatiseeringu koostamine ja esitamine. Pantomiiim. Rollimäng.</p> <p>Erinevate strateegiate kasutamine kõneülesannetes (nt võrdlemine, kirjeldamine).</p> <p>Eritüübiliste küsimuste moodustamine (nt intervjuu tegemiseks).</p> <p>Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel.</p>

<p>Teksti vastuvõtt</p> <ul style="list-style-type: none"> o loeb eakohast teksti ladusalt ja mõtestatult; mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi, kaarti; o otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse; o vastab teksti põhjal koostatud küsimustele tekstinäidete või oma sõnadega, koostab teksti kohta küsimusi; o leiab teksti peamõtte; o kirjeldab teksti põhjal sündmuste toimumise kohta ja tegelasi; o leiab tekstist vajalikku infot; o tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna, kõnekäänu, kirja; o on läbi lugenud vähemalt neli eakohast väärtkirjandusteost (raamatut); o tutvustab loetud kirjandusteose sisu ja tegelasi ning kõneleb loetust; 	<p>Teksti vastuvõtt</p> <p>Lugemiseks valmistumine, keskendunud lugemine. Lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine; lugemist hõlbustavad võtted. Oma lugemise jälgimine ning lugemisoskuse hindamine. Tööjuhendi lugemine. Tarbe- ja õppetekstide mõtestatud lugemine (reegel, juhend, tabel, skeem, kaart jm). Tekstide võrdlemine etteantud ülesande piires. Sõna, lause ning teksti sisu mõistmine. Kujundlik keelekasutus (piltlik väljend). Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, remarkide, üksiksõnade jm alusel. Enne lugemist olemasolevate teemakohaste teadmiste ja kogemuste väljaselgitamine, oma küsimuste esitamine ning uute teadmiste vastu huvi äratamine (mida tean, mida tahaksin teada).</p> <p>Kirjandusteksti süžee, sündmuste toimumise koht, aeg ja tegelased. Sündmuste järjekord. Arutlemine tekstis käsitletud teema üle. Tegelaste käitumise motiivide analüüs. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Küsimustele vastamine tekstinäidetega või oma sõnadega. Töö tekstiga: tundmatute sõnade tähenduse selgitamine, märkmete tegemine loetu põhjal, märksõnaskeemi, küsimuste koostamine. Loetava kohta kava, skeemi/kaardi koostamine. Rollimäng. Dramatiseering.</p> <p>Luuletuse sisu eripära määramine (loodus, nali jne); riimide leidmine ja loomine, riimuvate sõnade toel värsside loomine. Luuletuse ja proosateksti mõtestatud esitamine (meeleolu, laad).</p> <p>Trükised (raamat, ajaleht, ajakiri), nendes orienteerumine ja vajaliku teabe leidmine. Huvipakkuva raamatu leidmine, iseseisev lugemine, vajaliku info leidmine. Loetud raamatu sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Loetud raamatust jutustamine, loetule emotsionaalse hinnangu andmine ja raamatust lühikokkuvõtte tegemine.</p>
---	---

LISA 1 AINEVALDKOND „KEEL JA KIRJANDUS“

	<p>Vajaliku raamatu leidmine iseseisvalt, ka kataloogi või e-otsingut kasutades.</p> <p>Tekstiliikide eristamine: jutustus, muinasjutt, luuletus, näidend, vanasõna, kõnekäänd, kiri.</p> <p>Ilukirjandus: kunstmuinasjutt, tõselujutt eakaaslastest, ilu- ja aimekirjandus loomadest, seiklusjutt, näidend, rahvaluule, värsslugu, vanasõnad ning kõnekäänd.</p>
<ul style="list-style-type: none"> o jutustab ja kirjutab loetust ning läbielatud sündmusest; o jutustab tekstilähedaselt, kokkuvõtlikult kavapunktide järgi, märksõnaskeemi ja küsimuste toel; o kirjeldab eesmärgipäraselt eset, olendit, inimest; o kirjutab nii koolis kui ka igapäevaelus käsitsi ja arvutiga eakohaseid tekste vastavalt kirjutamise eesmärgile, funktsioonile ja adressaadile; o kirjutab eakohase pikkusega loovtöid (k.a ümberjutustusi) küsimuste, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel; o teeb oma tekstiga tööd 	<p>Ümberjutustamine ja ümberjutustuse kirjutamine: tekstilähedane, kokkuvõtlik, loov, valikuline kavapunktide järgi, märksõnade ja küsimuste toel. Aheljutustamine.</p> <p>Loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamisega.</p> <p>Loetu ja kuuldu põhjal jutustamine, kirjeldamine. Esemel, olendil, inimesel kirjeldamine. Iseloomulike tunnuste esitamine.</p> <p>Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt.</p> <p>Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele, mida). Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid.</p> <p>Jutustus pildi või pildiseeria põhjal, küsimuste, skeemi, kaardi või kava toel, fantaasialugu, kirjeldus, seletus, veenmiskiri, tarbetekstid (juhend, nimekiri, retsept, e-kiri, teade), ajakirjandustekstid (uudis, intervjuu, pildi allkiri, kuulutus, reklaam, arvamislugu).</p> <p>Protsesskirjutamine: kirjutamiseks valmistumine (märksõnad, idee- või mõtteskeem, tsentriline kaart, sündmuste kaart, muusika, pilt, rollimäng jne), teksti eri versioonide kirjutamine, viimistlemine, toimetamine, avaldamine, tagasiside saamine.</p>
<p>Keeleteadlikkus</p> <ul style="list-style-type: none"> o märgib kirjas õigesti lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja kaashäälikuid o märgib sõnades õigesti kaashäälikuühendit 	<p>Keeleteadlikkus</p> <p>Üldteemad</p> <p>Eesti keel teiste keelte seas. Teised Eestis kõneldavad keeled.</p> <p>Häälikuõpetus ja õigekiri</p>

<ul style="list-style-type: none"> o kirjutab sulghääliku omandatud oma- ja vöorsõnade algusse o pöörab tegusõnu olevikus o moodustab ainsust ja mitmust, olevikku ja minevikku o poolitab sõnu (õpitud reeglite piires) o kasutab õpitud keelendeid nii kõnes kui kirjas vastavalt suhtlemise eesmärgile, funktsioonile ja suhtluspartnerile, jälgib oma tekstis õpitud ortograafiareegleid o kirjutab suure algustähga isiku ja kohanimed ja väike algustähga õppeainete, kuude, nädalapäevade, ilmakaarte nimetused; o tunneb ära liitsõna o leiab vead enda ja kaaslaste kirjutistes õpitud keelendite piires; parandab leitud vead kaaslase ja/või õpetaja abiga o kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti (40-60 sõna, 20 ortogrammi) 	<p>Tähestik. Täis- ja kaashäälikud. Suluga ja suluta häälikud. Helilised ja helitud häälikud. Vöörtähed ja -häälikud. Täis- ja kaashäälikuühend.</p> <p>Kaashäälikuühendi õigekiri. <i>g, b, d</i> s-i kõrval (nt <i>jalgsi, kärbsed</i>). <i>h</i> õigekiri. <i>i</i> ja <i>j</i> õigekiri (tegijanimi). Tutvumine <i>gi-</i> ja <i>ki-</i>liite õigekirjaga.</p> <p>Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades).</p> <p>Õppetegevuses vajalike vöorsõnade tähendus, hääldus ja õigekiri.</p> <p>Üldkasutatavad lühendid. Lühendite õigekiri.</p> <p>Nimi ja nimetus. Isiku- ja kohanimed, ametinimetused ja üldnimetused.</p> <p>Eakohase teksti eksimatu ära kiri tahvilt. Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (40-60 sõna, 20 ortogrammi). Oma kirjavea iseseisev leidmine.</p> <p>Sõnavaraõpetus</p> <p>Sünonüümid. Antonüümid.</p> <p>Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhisõna, liitsõna tähendusvarjund. Liitsõna ja liitega sõna erinevused.</p> <p>Vormiõpetus</p> <p>Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, lihtminevik. Jaatava ja eitava kõne kasutamine.</p> <p>Tegusõna pööramine ainsuses ja mitmuses.</p> <p>Nimisõna. Omadussõna. Asesõna. Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Arvsõnade õigekiri. Rooma numbrite kirjutamine.</p> <p>Lauseõpetus</p> <p>Lause. Lause laiendamise lihtsamaid võimalusi. Lihtlause. Lihtlause kirjavahemärgid. Küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ja kasutamine. Otsekõne ja saatelause.</p>
---	---

2.4.4 5. klassi õpitulemused. 5. klassi õppesisu ja -tegevused.

ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU JA -TEGEVUSED
<p>Suuline ja kirjalik suhtlus</p> <ul style="list-style-type: none"> o oskab juhendamise abil olukorrale vastava suhtluskanali valida o lahendab lihtsamaid probleemülesandeid paaris- ja rühmatöös o esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi ning avaldab arvamust 	<p>Suuline ja kirjalik suhtlus</p> <p>Keelekasutus erinevates suhtlusolukordades: koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes, suulises kõnes ja kirjalikus tekstis. Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. Kuuldu põhjal tegutsemine, kuuldule hinnangu andmine.</p> <p>Suuline arvamused avaldus etteantud teema piires, vastulausele reageerimine, seisukohast loobumine. Küsimustele vastamine, esitlus ja tutvustus. Väite põhjendamine.</p>
<p>Teksti vastuvõtt</p> <ul style="list-style-type: none"> o loeb ja mõistab eakohaseid õpi- ja elutarbelisi ning huvivaldkondade tekste o esitab teksti kohta küsimusi ja avaldab arvamust, teeb tekstist lühikokkuvõtte o kasutab töös tekstidega õpitud keele- ja tekstimõisteid 	<p>Teksti vastuvõtt</p> <p>Trükised (raamat, ajaleht, ajakiri), nendes orienteerumine ja vajaliku teabe leidmine.</p> <p>Visuaalselt esitatud info (foto, joonise, graafiku) põhjal lihtsamate järelduste tegemine, seoste leidmine.</p> <p>Eesmärgistatud lugemine, kuulamine, vaatamine, kokkuvõtte tegemine, kuuldu konspekterimine.</p> <p>Tarbe- ja õppetekstide (reegel, juhend, tabel, skeem, kaart, saatekava jne) mõtestatud lugemine.</p> <p>Tarbetekstide keel: kataloogid, kasutusjuhendid, toodete etiketid. Skeemist, tabelist, kuulutusest, sõiduplaanist ja hinnakirjast andmete kirjapanek ning seoste esiletoomine.</p>

LISA 1 AINEVALDKOND „KEEL JA KIRJANDUS“

<p>Tekstiloome</p> <ul style="list-style-type: none"> o jutustab, kirjeldab, arutleb suuliselt ja kirjalikult; o esineb suuliselt, võtab sõna, koostab ja peab lühikese ettekande; o kirjutab eesmärgipäraselt loovtöid ja kirju; o vormistab kirjalikud tekstid korrektselt; o kasutab tekste luues ja seostades omandatud keele- ja tekstimõisteid. 	<p>Tekstiloome</p> <p>Lühiettekanne ja esitlus internetist või teatmeteostest leitud info põhjal.</p> <p>Privaatses ja avalikus keskkonnas suhtlemise eetika.</p> <p>Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang. Esemel, olendi ja inimese kirjeldamine.</p> <p>Autori suhtumine kirjeldatavasse ning selle väljendamine.</p> <p>Jutustamine. Oma elamustest ja juhtumistest jutustamine ning kirjutamine.</p> <p>Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus.</p> <p>Otsekõne jutustuses. Minavormis jutustamine.</p> <p>Arutlemine. Põhjuse ja tagajärje eristamine.</p>
<p>Keeleteadlikkus</p> <ul style="list-style-type: none"> o nimetab Eestis kõneldavaid keeli, sugulaskeeli ja rahvaid o kirjeldab eesti keele häälikusüsteemi o järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid o moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sh koondlauseid o rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes 	<p>Keeleteadlikkus</p> <p>Üldteemad</p> <p>Eesti keel teiste keelte seas. Teised Eestis kõneldavad keeled.</p> <p>Sugulaskeeled ja sugulasrahvad.</p> <p>Häälikuõpetus ja õigekiri</p> <p>Täis- ja kaashäälikud. Suluga ja suluta häälikud. Helilised ja helitud häälikud. Täis- ja kaashäälikuühend. Võõrtähed ja -häälikud.</p> <p>Kaashäälikuühendi õigekiri. Tähed g, b, d s-tähe kõrval.</p> <p>Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades).</p> <p>Sõnavaraõpetus</p> <p>Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhiosa, liitsõna tähendusvarjund. Liitsõna ja liitega sõna erinevused.</p> <p>Sõna tähenduse leidmine sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka veebivariandist).</p> <p>Vormiõpetus</p> <p>Sõnaliigid: tegusõnad, käändsõnad ja muutumatud sõnad.</p>

LISA 1 AINEVALDKOND „KEEL JA KIRJANDUS“

	<p>Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, lihtminevik. Jaatava ja eitava kõne kasutamine. Tegusõna pööramine ainsuses ja mitmuses. Tegusõna oleviku- ja minevikuvormi kasutamine tekstis.</p> <p>Käändsõna. Käändsõnade liigid: nimisõna, omadussõna, arvsõna, asesõna. Käänamine. Käänded, nende küsimused ja tähendus. Õige käände valik sõltuvalt lause kontekstist.</p> <p>Ainsus ja mitmus.</p> <p>Lauseõpetus</p> <p>Lause. Alus ja öeldis. Lause laiendamise lihtsamaid võimalusi. Korduvate lauseliikmete kirjavahemärgistamine koondlause. Koondlause kasutamine tekstis.</p> <p>Lihtlause. Lihtlause kirjavahemärgid. Küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ja kasutamine.</p> <p>Muud õigekirja teemad</p> <p>Algustäheõigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri. Isiku- ja kohanimed.</p>
--	--

2.4.5 6. klassi õpitulemused. 6. klassi õppesisu ja -tegevused.

ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU JA -TEGEVUS
<p>Suuline ja kirjalik suhtlus</p> <ul style="list-style-type: none"> o oskab juhendamise abil olukorrale vastava suhtluskanali valida o esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi ning avaldab arvamust, sõnastab järelduse o lahendab lihtsamaid probleemülesandeid paaris- ja rühmatöös 	<p>Suuline ja kirjalik suhtlus</p> <p>Suuline arvamusavaldus ja vestlus etteantud teemal, vastulausele reageerimine ning seisukohast loobumine. Küsimustele vastamine, esitus ja tutvustus. Väite põhjendamine. Seisukoha põhjendamine paaris- või rühmatöö ajal ning kõnejärg. Kaaslase täiendamine ja parandamine.</p> <p>Kaasõpilaste töödele hinnangu andmine ja tunnustuse avaldamine.</p> <p>Klassivestlus, diskussioon. Telefonivestluse alustamine ja lõpetamine.</p>

LISA 1 AINEVALDKOND „KEEL JA KIRJANDUS“

<ul style="list-style-type: none"> o põhjendab oma seisukohta ja aktsepteerib kaaslase põhjendatud seisukohti o oskab teha kuuldu ja loetu kohta nii suulist kui ka kirjalikku kokkuvõtet 	<p>Virtuaalkeskonnas suhtlemise eesmärgid, võimalused, ohud, privaatsus ja avalikkus. E-kiri.</p>
<p>Teksti vastuvõtt</p> <ul style="list-style-type: none"> o tunneb õpitud tekstiliike ja nende kasutamise võimalusi o loeb ja mõistab eakohaseid õpi- ja elutarbelisi ning huvivaldkondade tekste o võrdleb tekste, esitab küsimusi ja avaldab arvamust, teeb tekstist lühikokkuvõtte o kasutab töös tekstidega õpitud keele- ja tekstimõisteid o tunneb keele ja kirjanduse valdkonna teabekeskondi, leiab neist vajaliku teabe o võrdleb eri allikatest pärit infot, eristab olulist ebaolulisest, fakti arvamusest 	<p>Teksti vastuvõtt</p> <p>Raadio- ja telesaadete eripära, vormid ning liigid. Eesmärgistatud kuulamine, vaatamine, kokkuvõtte tegemine, kuuldu konspekteerimine.</p> <p>Trüki ja veebiajakirjandus: pressifoto, karikatuur, pildiallkiri.</p> <p>Reklaam: sõnum, pildi ja sõna mõju reklaamis, adressaat, lastele mõeldud reklaam.</p> <p>Tarbetekstide keel: kataloogid, kasutusjuhendid, toodete etiketid.</p> <p>Skeemist, tabelist, kuulutusest, sõiduplaanist ja hinnakirjast andmete kirjapanek ning seoste esiletoomine.</p> <p>Tarbe- ja õppetekstide (reegel, juhend, tabel, skeem, kaart, saatekava jne) mõtestatud lugemine.</p> <p>Veebi(teabe)keskkondade (veebisõnastikud, kodulehed jms) teadlik kasutamine, fakti ja arvamuse eristamine.</p> <p>Trükised (raamat, ajaleht, ajakiri), nendes orienteerumine ning vajaliku teabe leidmine. Visuaalselt esitatud info (foto, joonise, graafiku) põhjal lihtsamate järelduste tegemine, seoste leidmine. Eesmärgistatud lugemine, kuulamine, vaatamine, kokkuvõtte tegemine, kuuldu konspekteerimine</p>
<p>Tekstiloome</p> <ul style="list-style-type: none"> o leiab juhendamise abil tekstiloomeks vajalikku teavet o tunneb kirjutamiseks ja esinemiseks valmistumise põhietappe 	<p>Tekstiloome</p> <p>Protsesskirjutamine: suuline eeltöö, kava ja mõttekaardi koostamine, teksti kirjutamine, viimistlemine, toimetamine ja avaldamine, tagasiside saamine.</p>

LISA 1 AINEVALDKOND „KEEL JA KIRJANDUS“

<ul style="list-style-type: none"> o jutustab, kirjeldab ning arutleb suuliselt ja kirjalikult o esineb suuliselt, võtab sõna, koostab ja peab lühikese ettekande o avaldab viisakalt ja olukorrast lähtudes arvamust sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikult o kirjutab eesmärgipäraselt loovtöid ja kirju o vormistab kirjalikud tekstid korrektselt nii käsikirjas kui ka arvutis o kasutab tekste luues ja seostades omandatud keele- ja tekstimõisteid 	<p>Kirjandi ülesehitus. Sissejuhatus, teemaarendus, lõpetus. Mustand. Oma vigade leidmine ja parandamine. Lisateabe otsimine. Alustekst, selle edasiarenduse lihtsamad võtted.</p> <p>Visuaalsed ja tekstilised infoallikad ning nende usaldusväärsus. Eri allikatest pärit info võrdlemine, olulise eristamine ebaolulisest. Teksti loomine pildi- ja näitmaterjali põhjal. Fakt ja arvamus. Uue info seostamine oma teadmiste ja kogemustega.</p> <p>Lühiettekanne ja esitlus internetist või teatmeteostest leitud info põhjal. Privaatses ja avalikus keskkonnas suhtlemise eetika.</p> <p>Kiri, ümbriku vormistamine.</p>
<p>Keeleteadlikkus</p> <ul style="list-style-type: none"> o tunneb eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliikide tüüpjuhte ja lihtvormide kasutust ning järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid; o moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sh koondlauseid ja lihtsamaid liitlauseid; o oskab kasutada veebi- ja pabersõnaraamatut sõna tähenduse ja õigekirja kontrollimiseks; o rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes ning tekste analüüsidest ja hinnates. 	<p>Keeleteadlikkus</p> <p>Üldteemad</p> <p>Kirjakeel, argikeel ja murdekeel</p> <p>Häälikuõpetus ja õigekiri</p> <p><i>g, b, d</i> -i kõrval. <i>h</i> õigekiri. Tähtede <i>i</i> ja <i>j</i> õigekiri (tegijanimed ja liitsõnad). <i>gi-</i> ja <i>ki-</i> liite õigekiri. Sulghäälik võõrsõna algul ja sõna lõpus, sulghäälik sõna keskel.</p> <p>Tähtede <i>f</i>-i ja <i>š</i> õigekiri. Sagedamini esinevate võõrsõnade tähendus, hääldus ja õigekiri. Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades).</p> <p>Õigekirja kontrollimine sõnaraamatutest (nii raamatust kui veebivariandist).</p> <p>Sõnavaraõpetus</p> <p>Kirjakeelne ja kõnekeelne sõnavara, uudissõnad, murdesõnad, släng. Sünonüümid, antonüümid, homonüümid, nende kasutamine. Sõnavaliku täpsus erinevates tekstides.</p> <p>Igapäevaste võõrsõnade asendamine omasõnadega ja vastupidi.</p>

	<p>Sõna tähenduse leidmine sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka veebivariandist).</p> <p>Vormiõpetus</p> <p>Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, liht-, täis- ja enneminevik. Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Omadussõna käänamine koos nimisõnaga. <i>lik-</i> ja <i>ne-</i>liiteliste omadussõnade käänamine ning õigekiri. Omadussõnade võrdlusastmed. Võrdlusastmete kasutamine. Omadussõnade tuletusliited. Omadussõnade kokku- ja lahkukirjutamine (<i>ne-</i> ja <i>line-</i>liitelised omadussõnad).</p> <p>Arvsõnade õigekiri. Rooma numbrite kirjutamine. Põhi- ja järgarvsõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Kuupäeva kirjutamise võimalusi. Arvsõnade käänamine. Põhi- ja järgarvsõnade kirjutamine sõnade ja numbritega, nende lugemine. Arvsõnade kasutamine tekstis.</p> <p>Sõnaraamatute kasutamine käändsõna põhivormide kontrollimiseks.</p> <p>Lauseõpetus</p> <p>Liitlause. Lihtlausete sidumine liitlauseks. Sidesõnaga ja sidesõnata liitlause. Kahe järjestikuse osalausega liitlause kirjavahemärgistamine.</p> <p>Otsekõne ja saatelause. Saatelause otsekõne ees, keskel ja järel.</p> <p>Otsekõne kirjavahemärgid. Otsekõne kasutamise võimalusi.</p> <p>Üte ja selle kirjavahemärgid.</p> <p>Muud õigekirja teemad</p> <p>Algustäheõigekiri: ajaloosündmused; ametinimetused ja üldnimetused; perioodikaväljaanded; teoste pealkirjad.</p> <p>Üldkasutatavad lühendid. Lühendite õigekiri, lühendite lugemine.</p>
--	--

2.5 III kooliaste

2.5.1 Kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Põhikooli lõpetaja:

- o väärtustab oma rahvapärimust ja kultuuri mitmekesisust;
- o väärtustab eesti keelt kui kultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit.
- o on keeleteadlik, väljendab end eesmärgipäraselt, selgelt, asjakohaselt ja keeleliselt korrektselt suuliselt ning kirjalikult;
- o loeb tekste vilunult, eesmärgistatult ja kriitiliselt eri keskkondades ja allikatest;
- o kirjutab eesmärgistatult ja keeleliselt korrektselt eri liiki tekste eri keskkondades ja allikate toel;
- o analüüsib ja hindab kriitiliselt eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste, arvestab intellektuaalomandiga;
- o mõistab eri tüüpi ja liiki tekstide ülesehitust, sisu, keelelist eripära ning funktsiooni;
- o kujundab lugemise kaudu väärtushoiakuid ja tõekspidamisi;
- o väljendab end sobivat ja rikkalikku sõnavara kasutades;
- o omandab lugemisharjumuse ja väärtustab lugemist.

2.5.2 Kooliastme õpitulemused

Suuline ja kirjalik suhtlus

Põhikooli lõpetaja:

- o nimetab suulise ja kirjaliku kõne erijooni ning eristab kirjakeelt argikeelest;
- o esitab kuuldu ja loetu põhjal küsimusi, teeb järeldusi ning annab hinnanguid;
- o teeb kuuldu ja loetu kohta nii suulise kui ka kirjaliku kokkuvõtte;
- o arutleb eakohastel teemadel, lahendab keelealaseid probleemülesandeid ja osaleb diskussioonides;
- o põhjendab ning avaldab viisakalt ja asjakohaselt arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- o märkab tekstides ja suhtluses tehtavaid keelevelikuid;
- o kasutab asjakohaseid suulise ja kirjaliku suhtlemise tavasid ja võimalusi.

Teksti vastuvõtt

Põhikooli lõpetaja:

- o iseloomustab peamisi tekstiliike, nende põhijooni ning kasutamise võimalusi;
- o loeb ja kuulab sihipäraselt, kriitiliselt ning arusaamisega nii oma huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste;

LISA 1 AINEVALDKOND „KEEL JA KIRJANDUS“

- o teab, et teksti väljenduslaad oleneb teksti kasutusvaldkonnast, liigist, eesmärgist, autorist ja suhtlusolukorrast;
- o teeb järeldusi kasutatud keelevahendite kohta ning märkab kujundlikkust mõjutusvahendina;
- o hindab kriitiliselt sõnumi suhtlusmooduseid, sh visuaalset, kuuldelist, žestilist ja tekstilist osa;
- o võtab kokku ja konspekteerib tekste, teeb teksti põhjal märkmeid, võrdleb tekste omavahel, osutab arusaamatule;
- o sõnastab teksti kohta küsimusi ja esitab vastuväiteid, avaldab arvamust, kommenteerib, tõlgendab ning seostab oma kogemuste ja mõtetega;
- o kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid teksti vastuvõtmisel, analüüsimisel ja tõlgendamisel ning seoste loomisel.

Tekstiloome

Põhikooli lõpetaja:

- o leiab tekstiloomeks vajalikku teavet eri allikatest ja keskkondadest, valib kriitiliselt teabeallikaid ning osundab neid sobivas vormis;
- o kirjutab ja valmistub esinemiseks etappide kaupa;
- o ehitab teksti üles vastuvõtjat arvestades, järjestab ja seostab info loogiliselt ning valdab peamisi tekstisidususvõtteid;
- o esineb suuliselt (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikese ettekande ja kõne);
- o kirjutab eesmärgipäraselt ja olukohaselt, vormistab korrektselt eri liike tekste (teabetekstid, sh kindla eesmärgiga ülevaated, kokkuvõtted ja lühiuurimused; meediatekstid, sh uudis, intervjuu; arvamustekstid, sh kirjand, kommentaar, arvamyslugu; avaliku suhtluse tekstid, sh avaldus, seletuskiri);
- o seostab oma kirjutise ja esinemise sündmuse või toiminguga eesmärgiga, vahendab kuuldud ja loetud tekste sobiva pikkuse ja täpsusega, viidates allikale;
- o kirjutab suhtlussituatsiooni sobivaid tekste, arvestab teksti vastuvõtjat, järgib õigekirjanorme, kasutab mitmekesiseid grammatilisi tarindeid ja sõnavara;
- o kasutab kirjutamisel mitmeid keeleallikaid ja teeb saadud teabe põhjal teadlikke keelevelikuid.

Keeleteadlikkus

Põhikooli lõpetaja:

- o väärtustab eesti keelt ühena Euroopa ja maailma keeltest, kirjeldab ja mõistab eesti keele eripära, kujunemist ja rolli teiste keelte taustal, suhestab keeli teadlikult;
- o suhtub mõistvalt eesti keelt teise keelena kõnelejatesse, on toetav vestluspartner;
- o järgib eesti õigekirja aluseid ja põhimõtteid, kasutab õigekirjakorrektorit;
- o kasutab eesti kirjakeelt avalikult esinedes ning õppides;
- o kirjeldab eesti keele häälikusüsteemi, eristab sõnaliike ja -vorme, lauseehituse peajooni;
- o tunneb peamisi lausetarindeid ja varieerib neid kirjutades korrektsel ja sobival viisil, sh kasutab liit- ja lihtlauseid, lauselühendiga lauseid, otsekõnet;
- o kasutab ja mõistab tekstis erineva stiiliväärtusega sõnu ja väljendeid, tunneb eesti keele sõnamoodustuse põhimõtteid;
- o kirjeldab õpitud metakeele piires tekstide ülesehituslikku ja grammatilist ning sõnavaralist eripära;
- o kasutab teadlikult mitmesuguseid keeleallikaid, tunneb sõnaartikli ülesehitust, märke ja märgendeid, leiab teavet õigekirja, vormimoodustuse ja tähenduse kohta.

2.5.3 7. klassi lõpetaja õpitulemused. 7. klassi õppesisu ja -tegevus.

ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU JA -TEGEVUS
<p>Suuline ja kirjalik suhtlus</p> <ul style="list-style-type: none"> o nimetab suulise ja kirjaliku kõne erijooni ning eristab kirjakeelt argikeelest o märkab tekstides ja suhtluses tehtavaid keelevelikuid o põhjendab ning avaldab viisakalt ja asjakohaselt arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikult o esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi o võtab kuuldu ja loetu nii suulises kui ka kirjalikus vormis kokku o kasutab asjakohaseid suulise ja kirjaliku suhtlemise tavasid ja võimalusi 	<p>Suuline ja kirjalik suhtlus</p> <p>Suulise ja kirjaliku erijooned. Kirjakeel vs. argikeel.</p> <p>Suhtlusolukord, selle komponendid, suhtluspartnerid. Erinevates suhtlusolukordades osalemine. Suhtlusolukorra ja -partneri arvestamine.</p> <p>Suulise suhtlemise tavad eesti keeles: pöördumine, tervitamine, suhtlemise lõpetamine. Telefonivestlus. Suhtlemine rühmas, sõna saamine, kõnejärje hoidmine. Rühmatöö ajal arvamuse avaldamine ja põhjendamine.</p> <p>Väitlus, väitluse reeglid. Kuuldust ja loetust kokkuvõtte tegemine ning asjakohaste küsimuste esitamine. Veebisuhtlus. Meilivahetus, meili kirjutamine ja keelevahendite valik.</p>
<p>Teksti vastuvõtt</p> <ul style="list-style-type: none"> o seostab omavahel teksti, seda toetavat tabelit, pilti ja heli o loeb ja kuulab sihipäraselt ning arusaamisega nii oma huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste 	<p>Teksti vastuvõtt</p> <p>Eri liiki tekstide lugemine ja võrdlemine.</p> <p>Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem jm).</p> <p>Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ja tõlgendamine.</p> <p>Meediatekstide põhiliigid ja tunnused: uudislugu, arvamislugu, intervjuu, reportaaž, kuulutus. Uudise ülesehitus ja pealkiri. Arvamusloo ülesehitus ja</p>

LISA 1 AINEVALDKOND „KEEL JA KIRJANDUS“

<ul style="list-style-type: none"> o võrdleb tekste omavahel, selgitab arusaamatuks jäänut, esitab küsimusi ja vastuväiteid, avaldab arvamust, vahendab teksti, võtab kokku, kommenteerib, tõlgendab ning seostab teksti oma kogemuse ja mõtetega o kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid teksti tõlgendamisel, tekstide seostamisel ja tekstile reageerimisel 	<p>pealkiri. Peamised keelelised mõjutamisvõtted. Kriitiline lugemine. Fakti ja arvamuse eristamine.</p> <p>Meedia olemus ja eesmärgid tänapäeval. Põhilised meediakanalid.</p> <p>Television ning raadio: avalik-õiguslikud ja erakanalid. Kvaliteetajakirjandus ja meelelahutuslik meedia.</p>
<p>Tekstiloome</p> <ul style="list-style-type: none"> o põhjendab ja avaldab viisakalt, asja- ja olukohaselt oma arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikult o oskab kasutada omandatud keele- ja tekstimõisteid nii tekste luues kui ka seostades o kirjutab suhtlussituatsiooni sobivaid tekste, arvestab teksti vastuvõtjat, järgib õigekirjanorme, kasutab mitmekesiseid grammatilisi tarindeid ja sõnavara o kasutab kirjutamisel mitmeid keeleallikaid ja teeb saadud teabe põhjal teadlikke keelevelikuid 	<p>Tekstiloome</p> <p>Kirja kirjutamine ja vormistamine, keelevahendite valik.</p> <p>Uudise kirjutamine: materjali kogumine, infoallikad, vastutus avaldatu eest.</p> <p>Uudise pealkirjastamine.</p> <p>Intervjuu tegemine: valmistumine, küsitlemine, kirjutamine, toimetamine ja vormistamine.</p> <p>Arvamuse kirjutamine: seisukoha kujundamine käsitletava probleemi kohta, selle põhjendamine.</p> <p>Kirjalike tööde vormistamise ja teksti arvutitötluse põhimõtted.</p>
<p>Keeleteadlikkus</p> <ul style="list-style-type: none"> o eristab kirjakeelt kõnekeelest o teab eesti keele murdeid 	<p>Keeleteadlikkus</p> <p>Kirjakeel ja kõnekeel. Eesti keele erikujud. Oskussõnavara.</p> <p>Häälikuõpetus ja õigekiri</p>

<ul style="list-style-type: none"> o järgib eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid o oskab õigekirjajuhiseid leida internetiallikatest, sõna- ja käsiraamatutest; kasutab arvuti õigekirjakorrektorit o teab eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliike ja -vorme o rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsid ja hinnates o teab õpitud tekstiliikide keelelisi erijooni o kasutab tekstide koostamisel tavakohast ülesehitust ja vormistust 	<p>Häälikute liigitamine. Kaashäälikuühendi põhireegli rakendamine liitega sõnades, kaashäälikuühendi õigekirja erandid. Veaohtliku häälikuõigekirjaga sõnad.</p> <p>Silbitamine, pikk ja lühike silp.</p> <p>Õigehäälidus: rõhk ja välde. Välte ja õigekirja seosed.</p> <p>Omasõnad ja võõrsõnad. Veaohtlike võõrsõnade õigekiri.</p> <p>Õigekeelsussõnaraamatust (nii interneti- kui ka raamatuvariandist) õigekirja ning õigehääliduse kontrollimine.</p> <p>Sõnavaraõpetus</p> <p>Sõna ja tähendus, sõnastuse rikastamine, sünonüümide tähendusvarjundid. Homonüümid ja veaohtlikud paronüümid.</p> <p>Vormiõpetus ja õigekiri</p> <p>Sõnaliigid: tegusõnad, käändsõnad (nimi-, omadus, arv- ja asesõnad) ja muutumatud sõnad (määr-, kaas-, side- ja hüüdsõnad). Sõnaliikide funktsioon lauses.</p> <p>Tegusõna pöördelised vormid: pööre, arv, aeg, kõneviis, tegumood. Tegusõna vormide kasutamine lauses. Tegusõna käändelised vormid. Tegusõna astmevaheldus: veaohtlikud tegusõnad ja sõnavormid. Õige pöördevormi leidmine ÕS-ist, vormimoodustus tüüpsõna eeskujul. Liit-, ühend- ja väljendtegasõna.</p> <p>Tegusõna kokku- ja lahkukirjutamine.</p> <p>Käändsõnad. Käanetevahelised seosed. Veaohtlikud käändevormid. Käändsõna astmevaheldus: veaohtlikud käändsõnad ja sõnavormid.</p> <p>Vormimoodustus tüüpsõna eeskujul.</p> <p>Omadussõna võrdlusastmed: veaohtlikud sõnad.</p> <p>Käändsõnade kokku- ja lahkukirjutamine.</p>
---	---

LISA 1 AINEVALDKOND „KEEL JA KIRJANDUS“

	Numbrite kirjutamine: põhi- ja järgarvud, kuupäevad, aastad, kellaajad. Muutumatud sõnad. Määr- ja kaassõnade eristamine.
--	---

2.5.4 8. klassi lõpetaja õpitulemused. 8. klassi õppesisu ja -tegevus.

ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU JA -TEGEVUS
<p>Suuline ja kirjalik suhtlus</p> <ul style="list-style-type: none"> o märkab tekstides ja suhtluses tehtavaid keelevelikuid o põhjendab ning avaldab viisakalt ja asjakohaselt arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikult o esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi o võtab kuuldu ja loetu nii suulises kui ka kirjalikus vormis kokku o algatab ja arendab nii suhtlust kui ka teemasid; o arutleb eakohastel teemadel ja lahendab probleemülesandeid o kasutab asjakohaseid suulise ja kirjaliku suhtlemise tavasid ja võimalusi 	<p>Suuline ja kirjalik suhtlus</p> <p>Suhtlusolukord, suhtlusolukorra komponendid, suhtluspartnerid. Erinevates suhtlusolukordades osalemine. Suhtlusolukorraga arvestamine. Suhtlemisel partneri arvestamine.</p> <p>Suulise suhtlemise tavad eesti keeles: pöördumine, tervitamine, telefonivestlus.</p> <p>Suhtlemine rühmas, sõna saamine, kõnejärje hoidmine. Rühmatöö käigus arvamuse avaldamine ja põhjendamine. Diskussioon. Kompromissi leidmine, kaaslase öeldu/ tehtu täiendamine ja parandamine. Kaaslase tööle põhjendatud hinnangu andmine.</p> <p>Suulise arutelu tulemuste kirjalik talletamine.</p> <p>Väitlus, väitluse reeglid.</p> <p>Veebisuhtluse eesmärgid, võimalused ja ohud.</p>
<p>Teksti vastuvõtt</p> <ul style="list-style-type: none"> o tunneb olulisi tekstiliike, nende põhijooni ja kasutusvõimalusi 	<p>Teksti vastuvõtt</p> <p>Peamised tekstiliigid (tarbe-, teabe-, meedia- ja reklaamižanrid), nende eesmärgid. Eri liiki tekstide lugemine ja võrdlemine.</p>

LISA 1 AINEVALDKOND „KEEL JA KIRJANDUS“

<ul style="list-style-type: none"> o loeb ja kuulab sihipäraselt, kriitiliselt ning arusaamisega nii oma huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste o teab, et teksti väljenduslaad sõltub teksti kasutusvaldkonnast liigist ja autorist o märkab kujundlikkust mõjutusvahendina 	<p>Teabetekstide (õpikutekst, populaarteaduslik tekst) eesmärk, tunnused ja ülesehitus. Uurimuse eesmärk ning ülesehitus. Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ja tõlgendamine.</p> <p>Kõne kuulamine, märkmete tegemine. Kõnest olulise teabe ja probleemide leidmine ning kokkuvõtte tegemine. Konspekterimine. Kõne põhjal küsimuste esitamine.</p> <p>Reklaamtekst, reklaamtekstide eesmärk ja tunnused. Avalik ja varjatud mõjutamine.</p> <p>Meediaeetika kesksed põhimõtted. Sõnavabaduse põhimõte ja selle piirangud.</p>
<p>Tekstiloome</p> <ul style="list-style-type: none"> o leiab tekstiloomeks vajalikku kirjalikku või suusõnalist teavet raamatukogust ja internetist; valib kriitiliselt teabeallikaid ja osutab nendele sobivas vormis o tunneb kirjutamiseks ja esinemiseks valmistumise etappe o oskab eesmärgipäraselt kirjutada kirjandit o oskab suuliselt esineda (tervitab, võtab sõna, koostab ja peab lühikese ettekande ja kõne) 	<p>Tekstiloome</p> <p>Teabe leidmine, reprodutseerimine, seostamine konkreetse teema või isikliku kogemuse piires. Alustekstide põhjal kirjutamine: refereerimine, arutlemine. Teabeallikatele ja alustekstidele viitamise võimalused.</p> <p>Kõneks valmistumine, kõne koostamine ja esitamine. Kõne näitlikustamine. Ettekande koostamine ja esitamine.</p> <p>Kirjandi kirjutamise eeltöö: mõtete kogumine, kava koostamine, mustandi kirjutamine. Kirjandi teema ja peamõte, kirjandi ülesehitus. Teksti liigendamine.</p> <p>Jutustava, kirjeldava või arutleva kirjandi kirjutamine.</p>
<p>Keeleteadlikkus</p> <ul style="list-style-type: none"> o teab eesti keele lauseehituse peajooni; tunneb keelendite stiiliväärtust; kasutab ja mõistab tekstis keelendeid o teab suulise ja kirjaliku keelevormi erijooni ning eristab kirjakeelt kõnekeelest 	<p>Keeleteadlikkus</p> <p>Eesti kirjakeele kujunemine.</p> <p>Algustäheõigekiri</p> <p>Nimi, nimetus ja pealkiri. Isikud ja olendid; kohad ja ehitised; asutused, ettevõtted ja organisatsioonid; riigid ja osariigid; perioodikaväljaanded; teosed, dokumendid ja sarjad; ajaloosündmused; üritused; kaubad.</p>

LISA 1 AINEVALDKOND „KEEL JA KIRJANDUS“

<ul style="list-style-type: none"> o järgib eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid o oskab leida õigekirjajuhiseid internetiallikatest ning sõna- ja käsiraamatutest, kasutab arvuti õigekirjakorrektorit o rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsid ja hinnates o teab õpitud tekstiliikide keelelisi erijooni o kasutab tekste koostades tavakohast ülesehitust ning vormistust 	<p>Lauseõpetus ja õigekiri</p> <p>Lause. Lause suhtluseesmärgid.</p> <p>Lauseliikmed: öeldis, alus, sihitis, määrus ja öeldistäide. Täiend. Korduvate eri- ja samaliigiliste lauseliikmete ja täiendite kirjavahemärgistamine, koondlause. Lisandi ja ütte kirjavahemärgistamine ja kasutamine lauses.</p> <p>Liht- ja liitlause. Lihtlause õigekiri. Rindlause. Rindlause osalausete ühendamise võimalused, rindlause kirjavahemärgistamine. Põimlause. Pea- ja kõrvallause. Põimlause õigekiri. Segaliitlause. Lauselühend. Lauselühendi õigekiri. Lauselühendi asendamine kõrvallausega. Liht- ja liitlause sõnajärg. Otsekõne, kaudkõne ja tsitaat. Otsekõnega lause muutmise kaudkõneks.</p>
--	---

2.5.5 9. klassi õppesisu ja -tegevus. 9.klassi lõpetaja õpitulemused.

ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU JA -TEGEVUS
<p>Suuline ja kirjalik suhtlus</p> <ul style="list-style-type: none"> o märkab tekstides ja suhtluses tehtavaid keelevelikuid o oskab oma seisukohti väljendada ning sõnastab vajaduse korral eriarvamuse o esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid o oskab kuuldu ja loetu nii suulises kui ka kirjalikus vormis kokku võtta o oskab nii suhtlust kui ka teemasid algatada, arendada, tõrjuda ja katkestada 	<p>Teksti vastuvõtt</p> <p>Veebisuhtluse eesmärgid, võimalused ja ohud.</p> <p>Veebipõhised suhtluskanalid: jututoad, blogid, kommentaarid.</p> <p>Veebis kommenteerimine. Keeleviisakus ja -väärikus. Anonüümsuse mõju keelekasutusele.</p> <p>Aktuaalse meediateksti kommenteerimine vestlusringis. Loetu kirjalik ja suuline vahendamine.</p> <p>Väitlus, väitluse reeglid.</p>

LISA 1 AINEVALDKOND „KEEL JA KIRJANDUS“

<ul style="list-style-type: none"> o oskab eakohastel teemadel arutleda ja probleemülesandeid lahendada ning osaleb diskussioonides o kasutab asjakohaseid suulise ja kirjaliku suhtlemise tavasid ja võimalusi 	
<p>Teksti vastuvõtt</p> <ul style="list-style-type: none"> o tunneb peamisi tekstiliike, nende põhijooni ning kasutamise võimalusi o hindab kriitiliselt sõnumi suhtlusmooduseid, sh visuaalset, kuuldelist, žestilist ja tekstilist osa o loeb ja kuulab sihipäraselt, kriitiliselt ning arusaamisega nii oma huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste o teab, et teksti väljenduslaad oleneb teksti kasutusvaldkonnast, liigist ja autorist o suudab kasutatud keelevahendite kohta järeldusi teha ning märkab kujundlikkust mõjutusvahendina o seostab omavahel teksti, seda toetavat tabelit, pilti ja heli o oskab tekste võrrelda; osutab, mis tekstis on arusaamatuks jäänud; suudab teksti kohta küsimusi ja vastuväiteid esitada, arvamust avaldada, teksti vahendada ja kokku võtta, kommenteerida, tõlgendada ning oma kogemuse ja mõtetega seostada 	<p>Teksti vastuvõtt</p> <p>Veebist teabe otsimine ning teabeallikate ja info kriitiline hindamine. Teabe talletamine ning süstematiseerimine.</p> <p>Tarbetekstide (juhend, elulookirjeldus, avaldus, seletuskiri) eesmärk, tunnused ja ülesehitus. Tarbetekstidest olulise info leidmine ning selle põhjal järelduste tegemine.</p> <p>Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem). Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ning tõlgendamine.</p> <p>Peamised keelelised mõjutamisvõtted. Kriitiline lugemine.</p>

LISA 1 AINEVALDKOND „KEEL JA KIRJANDUS“

<ul style="list-style-type: none"> o kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid teksti tõlgendamisel, seoste loomisel ning tekstile reageerides 	
<p>Tekstiloome</p> <ul style="list-style-type: none"> o oskab eesmärgipäraselt kirjutada, eri liiki tekste (referaat, kirjand, kommentaar, arvamusaavaldus, elulugu, avaldus, seletuskiri) korrektselt vormistada ning suuliselt esitada o ehitab teksti üles vastuvõtjat arvestades, järjestab ja seostab info loogiliselt ning valdab peamisi tekstisidususvõtteid o seostab oma kirjutise ja esinemise sündmuse või toimuva eesmärgiga, vahendab kuulnud ja loetud tekste sobiva pikkuse ja täpsusega, viidates allikale 	<p>Tekstiloome</p> <p>Arutlusteema leidmine ja sõnastamine isikliku kogemuse või alustekstide põhjal. Teksti pealkirjastamine. Tekstilõik ja selle ülesehitus: väide, põhjendus, järeldus. Lõikude järjestamise põhimõtted ja võimalused. Teksti sidusus. Jutustava, kirjeldava ja arutleva tekstiosa tervikuks sidumine. Suhtluseesmärkide kaudu sobivate keelendite valimine kõnelemisel ja kirjutamisel. Kirjaliku ja suulise keelekasutuse eripära. Tarbetekstide koostamine ja vormistamine: elulookirjeldus, seletuskiri, avaldus, taotlus. Teksti keeleline toimetamine: sõnastus- ja lausestusvigade parandamine. Keeleteadmiste rakendamine töös tekstidega. Keelekujundite kasutamine tekstiloomes: konteksti sobivad ja sobimatud kujundid.</p>
<p>Keeleteadlikkus</p> <ul style="list-style-type: none"> o Väärtustab eesti keelt ühena Euroopa ja maailma keeltest; suhestab keeli teadlikult, tajub nende erinevusi o suhtub mõistvalt eesti keelt teise keelena kõnelejatesse, on toetav vestluspartner o Järgib eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid o oskab õigekirjajuhiseid leida internetiallikest ning sõna- ja käsiraamatutest; o kasutab arvuti õigekirjakorrektorit. 	<p>Keeleteadlikkus</p> <p>Keeleuuendus. Keeleuuendus ja keele areng: võimalused ja ohud. Keelesugulus, soome-ugri ja indoeuroopa keeled. Eesti keele eripära ning võrdlus teiste keeltega. Eesti keele olulisemad sõna- ja käsiraamatud, keelealased internetiallikad. Sõnaraamatute kasutamine sõnade õigekirja, õigehäälduse, õige muutmiseviisi, tähenduse ning stiilivärvingu leidmiseks. Häälikuõpetus ja õigekiri. Poolitamine, sealhulgas võõrsõnade ja nimede poolitamine. Arvuti keelekorrektori kasutamine.</p>

LISA 1 AINEVALDKOND „KEEL JA KIRJANDUS“

<ul style="list-style-type: none">o tuleb eesti kirjakeelega toime tava suhtluses ja avalikult esinedes ning edasi õppideso Teab eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliike ja -vorme ning lauseehituse peajooni; tunneb keelendite stiiliväärtust; kasutab ja mõistab tekstis keelendeid;o kirjeldab õpitud metakeele piires tekstide ülesehituslikku ja grammatilist ning sõnavaralist eripära;o Teab suulise ja kirjaliku kõne erijooni ning eristab kirjakeelt kõnekeelest.o teab eesti kirjakeele arengu etappe ja eesti keele murdeid	<p>Sõnavaraõpetus</p> <p>Keelendite stiilivärving, seda mõjutavad tegurid. Fraseologismid, nende stiilivärving.</p> <p>Sõnavara täiendamise võimalused: sõnade tuletamine, liitmine ja tehissõnad. Sagedamini esinevad tuletusliited.</p> <p>Vormiõpetus ja õigekiri</p> <p>Muutumatute sõnade kokku- ja lahkukirjutamise põhireeglid.</p> <p>Muud õigekirjateemad</p> <p>Algustäheõigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri. Isikud ja olendid. Kohad ja ehitised. Asutused, ettevõtted ja organisatsioonid, riigid ja osariigid.</p> <p>Periodikaväljaanded. Teosed, dokumendid ja sarjad. Ajaloosündmused. Üritused. Kaubad. Tsitaatsõnade märkimine kirjas. Võõrnimede õigekiri ja vormimoodustus. Lühendamise põhimõtted ja õigekiri, lühendite käänamine.</p> <p>Arvuti keelekorrektori kasutamine.</p>
---	---

3. KIRJANDUS

3.1 Üldalused

3.1.1 Õppeaine kirjeldus

Kirjandus on alates 5. klassist eraldi õppeaine, milles õpilane arendab oma lugejaoskusi, kujundlikku mõtlemist ja verbaalset loomevõimet. Ilukirjanduse ja rahvaluule lugemise, analüüsi ja tõlgendamise kaudu kujundab õpilane oma esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi, arendab enda mõtte- ja tundemaailma. Kirjandusõpetus toetab õpilase isiksuse kujunemist, individuaalse ja kogukondliku identiteedi määratlemist, laiemalt aga kultuuri eripära ja mitmekülgsuse teadvustamist.

Lugemis- ja tekstitoimingud on kirjandusõpetuse loomulik ja vajalik alus, sest kirjandust saab õppida vaid lugedes. Eesmärgistatud lugemine, eri lugemisviiside ja -mudelite kasutamine, lugemisülesannete täitmine, oma lugemisoskuse hindamine ja lugemiskogemuse jagamine toetab õpilase kujunemist oskuslikuks lugejaks. Põhikooli kirjandusõpetuses loetakse õpilastele lähedasi ja olulisi teemasid käsitlevaid ilukirjandusteoseid, mis aitavad mõista inimestevahelisi suhteid ja arendada empaatiavõimet, kujundada õpilase lugemisharjumusi ning tugevdada tema sisemist motivatsiooni lugeda. Tehnoloogiliselt laienenud lugemisvõimaluste hulgast valib õpilane endale sobivad, tundes paberraamatu kui peamise trükise kõrval ka audio- ja e-raamatute kasutamise ning sisu omandamise spetsiifikat.

Järk-järgult kirjanduse väljendusvahendeid tundma õppides ja muid tekstist arusaamist toetavaid oskusi omandades jõuab õpilane teose kui terviku tähendusvälja mõistmiseni ja selle väärtustamiseni. Eri liiki ilukirjandustekste, nii tervikteoseid kui ka tekstikatkendeid lugedes saab õpilane erinevaid lugemis- ja analüüsikogemusi, arendab oma interpreteerimis- ja sünteesivõimet, täiendab oma keelepädevust, sh sõnavara ja õigekeelsust, suhestab ennast aktuaalsete eluliste teemade ja probleemidega, kujundades seeläbi mina- ja maailmapilti. Tekstianalüüsi ja -tõlgendamise oskus on põhikooli kirjandusõpetuse põhieesmärk, mis on lahutamatu kirjanduse poeetika tundmisest, sealhulgas kujundlikkuse mõistmisest selle mitmetähenduslikkuses ja terviklikkuses. Ilukirjandusteose eritlemiseks peab õpilane valdama metakeelt kui tööriistakasti, mis avaks talle poeetilise teksti väljenduslikud võtted ja tähenduste paljususe.

Kirjandusteoste valiku põhikriteeriumideks on kunstiväärtus, humanistlik suunitlus ning positiivne mõju õpilastele, teoses püstitatud probleemide aktuaalsus õpilaste kõlbelisel kasvatamisel ning sallivuse kujundamisel. Samuti peetakse teoste valikul silmas õpilaste eakohaseid psühholoogilisi ja intellektuaalseid võimeid ning huvisid. Lugemisvara valikul arvestatakse eesti ja maailmakirjanduse, klassikalise ja tänapäeva

kirjanduse ning eri žanre esindavate luule-, proosa- ja draamateoste põhjendatud proportsioone, nais- ja meesautorite esindatust ning kooliastmele kohaseid teemavaldkondi. Tervikteoste valikul võib õpetaja jagada soovitusi, arvestades niiõpilaste eelistusi, huvisid kui ka lugemisvõimet. Põhikoolis on kohustuslik lugeda igas klassis vähemalt neli tervikteost, kuid soovitus on lektüüriraamatute arvu võimaluse korral suurendada ja õpilasi valikutesse kaasata.

Kultuuri järjepidevust ja põlvkondlikku sidusust silmas pidades peab tervikteoste soovituslik valik sisaldama rohkesti eesti väärtkirjandust (sh tüvitekste, klassikateoseid), mida käsitletakse ühiselt. II kooliastmes kuuluvad olulise lugemisvara hulka E. Raua „Kalevipoja“ adaptatsioon, E. Bornhöhe „Tasuja“, J. Krossi „Mardileib“, F. R. Kreutzwaldi „Eesti rahva ennemuistsed jutud“ või muud eesti muinasjutu- või muistendikogumikud. III kooliastmes kuuluvad olulise lugemisvara hulka A. Kitzbergi „Libahunt“, E. Vilde „Pisuhänd“, O. Lutsu „Kevade“, A. H. Tammsaare „Kõrboja peremees“ ja A. Kiviräha „Rehepapp“. Eesti luule esindusautorid põhikoolis on L. Koidula, Juhan Liiv, M. Under, H. Runnel ja L. Tungal.

Et toetada paikkondlikku identiteeti ja teadvustada rahvapärimuse rolli kultuuris, pööratakse kirjandusõpetuses tähelepanu regionaalsele kirjandusele ja folklooripärandile. Traditsioonilist folkloorikäsitlust tuleb tänapäevastada, et õpilane mõistaks paremini pärimuskultuuri olemust ja funktsioone, suudaks õpituga paremini suhestuda ning tajuks, et folkloor on elav ja ajas muutuv nähtus. Pärimuskultuuri tundmine õpetab õpilast väärtustama ja hoidma rahvus- ja omakultuuri.

Kirjandustundides tegeleb õpilane ka aimetekstidega, mis on seotud kirjanike ja teiste kultuurilooliselt tähenduslike isikutega (nt elulugu, intervjuu autoriga), ja meediatekstidega, mis vahendavad kirjandusteoste kohta arvustavaid seisukohti (nt raamatututvustus, arvustus, blogi). Kultuuriloolised tekstid avavad identiteeti kujundavaid asjaolusid, aitavad mõista minevikku ja olevikku, kujundavad ajaloo- ja kultuuriteadvust. Ühtlasi õpib õpilane tundma teose kirjanduslikku ja ajaloolist konteksti ning autorist lugejani kulgevat kirjandusprotsessi.

Kirjandusteoste üle arutlemiseks ja nende sügavuti mõistmiseks peab õpilane tundma kirjandusteaduslikku mõistestikku ja kirjanikega seotud kultuuriloolist tausta. Eelkõige on tähtis, et säiliks lugemishuvi ja areneksid tõlgendusoskused, kuid selleks on tarvis ka faktiteadmisi ja mõistevaramut.

Õppeprotsessis pakutakse õpilasele rohkesti omaloomingulisi, sealhulgas kirjandusteoste, teistele tekstidele ja oma elamustele tuginevaid kirjutamiskogemusi, et ergutada ja väärtustada loovust ning tuua esile oma isikupära ja anne. Eneseväljendusoskuse igakülgse arendamise huvides analüüsib õpilane tekste ja katsetab omaloomingut nii kirjalikult kui ka suuliselt. Suulised sooritusülesanded, sh jutustamine ja esitamine on olulised just jagamis- ja tagasisidekogemuse saamiseks.

Loominguline eneseväljendus kirjanduse õppimisel hõlmab muu hulgas suhtlemist veebikeskkonnades, info hankimist ja kriitilist hindamist, digitaalse sisu loomist, selle muutmist ja taasesitamist.

Kirjandusõpetuse kaudu suunatakse õpilast mõistma kunstiliikide vahelisi seoseid, avastama viise, kuidas kirjanduslikud süžeed, karakterid, teemad ja motiivid leiavad kasutamist ning edasiarendamist teatris, filmis, muusikas ja kujutavas kunstis. Kirjandus lõimub eeskätt keeleõpetusega, aga ka kõikide teiste õppeainetega ning toetab õppesisu ja õpitulemuste kaudu õppekava üldpädevuste kujundamist ja läbivate teemade käsitlemist. Läbivate teemade käsitlemise iseloom, sügavus ja raskuspunkt on klassiti erinev ning paljuski seotud kirjandustekstide valikuga.

3.1.2 Hindamine

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete hindamise eesmärk on saada ülevaade õpitulemuste saavutatusest ja õpilase individuaalsest arengust ning kasutada seda teavet õppe tulemuslikumaks kavandamiseks ja ennastjuhtiva õppija kujundamiseks. Hinnatakse õpitulemuste saavutatust, mis on kooskõlas õppesisu ja -tegevustega ning vastavuses ainealaste teadmiste, oskuste ja hoiakutega. Hoiakute hindamisel (nt mõistab, kujundab, tähtsustab, väärtustab) antakse õpilasele suunavaid ja toetavaid sõnalisi hinnanguid.

Hinnatakse nii õppeprotsessi vältel kui ka õppeteema lõpus. Selleks rakendatakse nii diagnostilist, kujundavat kui ka kokkuvõtvat hindamist, mida väljendatakse nii sõnaliste hinnangute kui ka numbriliste hinnatena. Diagnostilise hindamise käigus selgitatakse välja õpilaste eelteadmiste ja oskuste tase, ainealased väärarusaamad ja spetsiifilised õpiraskused, et kavandada järgnevat õppimist ja õpetamist.

Õppeprotsessi käigus rakendatakse kujundavat hindamist, kus õpilane saab suulist ja kirjalikku tagasisidet oma õpitulemuste saavutamise taseme ning tugevate külgede ja arenguvõimaluste kohta. Kokkuvõttev hindamine toimub üldjuhul õppeperioodi või mahuka õppeteema lõpul, et kontrollida nii õppetöös püstitatud eesmärkide saavutamist kui ka riikliku õppekavaga sätestatud õpitulemuste saavutatust. Kokkuvõttev hinne võib kujuneda õppeperioodi jooksul toimunud hindamise tulemusena, seejuures arvestatakse, et hinnatel võib sõltuvalt töö mahust olla erinev kaal.

Kirjanduse õpitulemusi hinnatakse eesti keele õpitulemustest eraldi alates 5. klassist.

II ja III kooliastmes hinnatakse kirjanduse õppimisel:

- o tervikteoste ja tekstikatkendite lugemist ja tutvustamist,
- o tekstide jutustamist ja esitamist,
- o kirjandustekstide analüüsi, tõlgendamist ja mõistmist,

- o omaloomingulisi töid,
- o kirjandusteadmisi (nt kirjandusmõistete ja kirjandusloolise konteksti tundmist).

Kirjanduse õpitulemuste kontrolli ja hindamise vormid peavad olema mitmekesised. Need peavad hõlmama suulisi ja kirjalikke tegevusi, ühe- ja mitmeotstarbelisi sooritusi, nagu individuaalsed, paaris- ja rühmatööd, rakenduslikud testid ja harjutused, ainealased kontrolltööd, analüüsi- ja tõlgendusülesanded, lugemispäeviku pidamine ja õpimapi koostamine. Hindamiseks sobivad veel mitmesugused oskusi edendavad sooritusülesanded, nagu luule-, proosa- ja draamateksti esitamine, arutleva kirjandi kirjutamine, uurimis- või praktilise töö tegemine, projekti koostamine ja elluviimine, ettekande loomine ja esitlemine, avalik esinemine. Lugemiskontrollile, mis piirdub sisu meenutavate faktiküsimustega, tuleb eelistada arutlusele suunavaid analüüsi- ja tõlgendusküsimusi, mõttevahetust teksti väärtuste ja sõnumi üle.

Kirjanduse hindamisel pole alati (nt loovtöodes ja tekstitõlgendustes) võimalik täpselt määratleda teadmiste ja oskuste standardit, mistõttu on hindamise skaala võrdlemisi paindlik. Hinnates omaloomingulisi töid, võib tunnustada idee ja teostuse originaalsust, iseseisvust, üldistavust või muud vaatenurka. Arutluste (nt arutlevate kirjandite) puhul hinnatakse arvamuste ja seisukohtade veenvust, argumenteeritust, seostatust. Õpilase seisukohtadele ühiskonnas ja maailmas toimuva kohta antakse sõnalist kirjeldavat tagasisidet. Kõikides kirjalikes töodes tähistab aineõpetaja keelevead, kuid hindamisel arvestab soorituse väärtusi vastavalt ülesande eesmärgile ja kokkulepitud hindamiskriteeriumidele.

3.2 II kooliaste (5. ja 6. klass)

3.2.1 Kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

- o õpib tundma kirjandust ja pärimust rahvuskultuuri osana, tutvub eri rahvaste kirjanduse ja kultuuriga;
- o arendab oma loovvõimeid, jutustamis- ja esitamisoskust, kirjutab eakohasel tasemel ja keeleliselt korrektseid kirjeldavas, jutustavas ja arutlevas laadis ning eri žanrites tekste, väljendab oma arvamust nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- o leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet;
- o õpib tundma ilukirjandusteose poetikat, iseloomustab ja võrdleb teose tegelasi, kirjeldab süžeed ja olustikku ning sõnastab peamõtte, tõlgendab kujundlikku keelt ja rikastab oma sõnavara;

- o loeb, analüüsib ja mõistab jõukohase keerukusega eri žanris laste- ja noortekirjandust nii eesti kui ka maailmakirjandusest, loeb luule-, proosa- ja draamatekste, arendab oma lugemisoskusi;
- o rikastab lugedes oma mõtte- ja tundemaailma, täiendab enda kultuuri- ja kirjandusteadmisi, kujundab esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi.

3.2.2 Õpitulemused II kooliaste (5.-6. klass)

Õpilane:

- o loeb laste- ja noortekirjandusteoseid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, sealhulgas vähemalt kaheksa tervikteost;
- o loeb lodusalt ja mõtestatult eri žanris luule-, proosa- ja draamatekste, kasutab õpetaja juhendamisel põhilisi lugemisvõtteid ja -viise, jälgib ja hindab oma lugemist;
- o tutvustab loetud raamatut ja selle autorit ning jagab oma lugemiskogemust;
- o loeb kirjandusvaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, kasutab teabe hankimiseks sobivaid allikaid ja keskkondi;
- o kasutab otstarbekalt eri allikatest ja keskkondadest hangitud teavet, eristab oma ja laenatud teksti, nimetab ja märgib kasutatud allikad;
- o väärtustab nii paikkondlikku kui ka kogu Eestit ühendavat eripärast paljutahulist kultuuri;
- o õpib tundma kultuuri eri ilminguid, sealhulgas teatri- ja filmikunsti, pärimus- ja muuseumikultuuri;
- o eristab ilukirjanduse ja rahvaluule põhiliike ning olulisemaid žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid;
- o nimetab luuletuse teema ja kirjeldab selle meeleolu, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust;
- o koostab proosa- või draamateksti kohta kava küsimuste, väidete või märksõnadena, kirjutab kokkuvõtte;
- o nimetab teose teema, arutleb tegelastega seotud probleemide ja väärtushoiakute üle, sõnastab teose peamõtte;
- o iseloomustab ja võrdleb tegelasi, kirjeldab nendevahelisi suhteid ja hindab tegelaste käitumist;
- o järjestab loo sündmused ning põhjendab toimumisaja ja -koha valikut;

- o rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite kohta;
- o kirjutab eri žanris omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid ja jutustavaid tekste;
- o osaleb arutelus, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valib kirjandusteosest rääkides tekstist sobivaid näiteid, teeb koostööd;
- o esitab (peast) luuletuse, lühikese proosa- või rolliteksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust;
- o mõtestab lahti esitatud teksti tähendused, annab tagasisidet enda ja teiste esitusele;
- o jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tugineb kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale;
- o jutustab tekstilähedaselt või kokkuvõtvalt kavapunktide järgi, märksõnade abil või piltteksti põhjal;
- o kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.

3.2.3 Õppesisu

Kirjandustekstide valik ja lugemine

Loeb vähemalt kaheksa laste- ja noortekirjanduse tervikteost nii eesti kui ka maailmakirjandusest ning tekstikatkendeid. Erinevaid teemavaldkondi, näiteks väärtused ja kõlblus, omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus, keskkond ja jätkusuutlik areng jne käsitlevate teoste lugemine toetab õppekava läbivate teemade käsitlemist ning üld- ja valdkonnapädevuste kujundamist.

Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu ja tegelaste tutvustamine ning lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste iseseisev lugemine tunnis ja tunniväliselt.

Lugemise mõistmine. Aktiivne ja tõhus (üle)lugemine. Lugemise eesmärgistamine. Süvenenud ja ülelibisev lugemine. Lugemistehnika arendamine: häälega ja hääleta lugemine, pauside ja intonatsiooni jälgimine. Lugemiskiiruse valimine vastavalt võimetele ja tekstile. Oma lugemise jälgimine ja lugemisoskuse hindamine. Tundmatute sõnade ja väljendite tähenduse väljaselgitamine.

Raamatukogu külastamine ja selle võimalustega tutvumine. Raamatukogude infosüsteemide e-raamatukogu kasutamine. Autoriõiguse mõistmine.

Kultuuri- ja kirjandusteadmised

Eesti kirjanike muuseumidega tutvumine, võimalusel külastamine. Eesti Lastekirjanduse Keskuse tegevusega tutvumine.

Pärimuskultuur. Kooli- ja kodukandipärimus. Rahvaluule ja selle lühivormid. Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduse seletamine. Mõistatuste lahendamine ja loomine. Muinasjutu tunnused ja tüüptegelased. Eri liiki muistendid.

Kirjandusteose dramatiseering. Lühilavastuse loomine. Dialoogi ja tegelaskuju loomine. Eesti teatritega tutvumine.

Kirjandusteose ekraniseering. Kirjandusteose põhjal valminud filmi vaatamine ja nende võrdlemine. Tutvumine filmi loomise protsessiga. Tutvumine eakohaste filmižanritega.

Mõisted: ajalooline jutustus, epiteet, ilukirjandus, kõnekäänd, luule, metafoor, muinasjutt, muistend, mõistatus, näidend, proosa, pärimus, seiklusjutt, valm, vanasõna, võrdlus.

Teksti analüüs ja tõlgendamine

Teksti kui terviku mõistmine. Teksti põhjal eri liiki küsimuste koostamine. Küsimustele vastamine oma sõnadega või näidetega tekstist. Teksti põhjal kokkuvõtte tegemine. Teksti kavastamine: kavapunktid küsi- ja väitlausete ning märksõnadena.

Teose teema ja kesksete mõtete leidmine mingi sõnastamine. Arutlemine mõne teoses käsitletud teema või probleemi üle, järelduste tegemine. Näidete (nt tsitaadid, detailid) leidmine teosest. Koomika leidmine teosest. Loetu seostamine oma kogemuse ja tänapäeva maailmaga.

Tegelaste iseloomustamine ja nende käitumise põhjendamine. Pea- ja kõrvaltegelaste leidmine, tegelase muutumise ja tegelastevaheliste suhete jälgimine. Tegelastevaheline konflikt, selle põhjused ja lahendused. Sündmuste toimumise aja ja koha määramine. Sündmuste järjekord, põhjuse ja tagajärje seosed. Jutustaja kui loo edastaja.

Luuleteksti väljendusvahendite ehk poeetika tundmaõppimine. Luule kujundlikkus ja mitmetähenduslikkus. Epiteedi, metafoori ja võrdluse tundmine ning kasutamine. Luuletuse teema määratlemine, aja ja koha kirjeldamine, meeleolu sõnastamine. Luuletuse vorm, riim, rütm ja kõla.

Seiklusjutu ja ajaloolise jutustuse tunnused. Päevikuvormis ilukirjandus. Valmi tunnused.

Tekstiloome

Oma kogemuste ja mõtete väljendamine. Kirjeldavad ja jutustavad omaloomingulised tööd eri žanrites (muistend, muinasjutt, seiklusjutt, päevik vm). Tegelase ja olustiku

kirjeldamine. Luuleteksti loomine. Loovkirjutamine loetu põhjal. Tekstiloome paaris- ja rühmatööna. Loetu põhjal oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine.

Teksti esitamine ja kuulamine

Luuletuse ja lühikese proosateksti esitamine. Rolliteksti esitamine. Esituse eesmärgistamine. Esitamiseks kohase tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine. Diktsiooni jälgimine. Tekstilähedane sündmustest jutustamine. Iseenda või kellegi teisega toimunud sündmusest jutustamine. Aktiivne ja tõhus kuulamine.

Autoreid ja teoseid

Kultuuri järjepidevust ja põlvkondlikku sidusust silmas pidades peab tervikteoste soovituslik valik sisaldama rohkesti eesti väärtkirjandust, mida käsitletakse ühiselt.

Tüvitekste: E. Raud, „Kalevipoeg“; E. Bornhöhe, „Tasuja“; J. Kross, „Mardileib“; F. R. Kreutzwald, „Eesti rahva ennemuistsed jutud“ vm eesti muinasjutu- või muistendikogumikud.

Luule: O. Arderi, Contra, A. Ehini, L. Koidula, Juhan Liivi, V. Luige, K. Merilaasi, H. Männi, E. Niidu, P.-E. Rummo, H. Runneli, J. Sanga, I. Trulli, L. Tungla, J. Vaiksoo, A. Valliku, H. Vilepi, Wimbergi jt luulet; valik valme.

Proosa:

Eesti kirjandus: A. Feldmanis, L. Ulman „Erik Kivisüda“; K. Hinrikus „Kui emad olid väikesed“, „Elevant“; J. Jaik „Kaarnakivi“; H. Jõgisalu „Nõiutud allikas“, „Suutäis soolast“; K. Kaldmaa „Halb tüdruk on jumala hea olla“, „Lydia“; K. Kass „Nõianeiu nõbinina“; M. Keränen „Varastatud oranž jalgratas“ jt krimilood; A. Kivirähk „Sirlu, Siim ja saladused“; M. Loper „Inglite linn“; J. Parijõgi „Teraspoiss“; A. Pervik „Arabella, mereröövli tütar“, P. Päär „Õnneliku inimese särk“; „Kallis härra Q“; S. Rannamaa „Kadri“; J. Rannap „Koolilood“; E. Raud „Lugu lendavate taldrikutega“, „Roostevaba mõök“; P. Raud „Printsess Lulu ja härra Kere“, „Sanna ja salakütid“; R. Reinaus „Kuidas mu isa endale uue naise sai“, „Nõidkapteni needus“, „Maarius, maagia ja libahunt Liisi“; R. Roht „Mäger Urask“; A. Saar „Kuidas meil asjad käivad“, „Kuidas minust ei saanud kirjanikku“, „Õudne lugu“; J. Smuul „Meremees Murka“; I. Soopan „Kõik poisid ei saa suureks“; I. Tomusk „Volli“ sari, „Ajaränduri“ sari; T. Toomet „Vana aja koolilood“; A. Turovski „Minu loomad“; J. Tuulik „Vares“; M. Ulman „Nukkude teater“, J. Vaiksoo „King nr 39“ jt sarja raamatud; jm.

Maailmakirjandus: J. M. Barrie „Peeter Paan“; J. Barrowman, C. Barrowman „Õõnsa Maa saladus“; L. F. Baum „Võlur Oz“; H. Burnett „Väike printsess“, „Väike lord Fauntleroy“; C. Cassidy „Pöörane“; C. Dickens „Oliver Twisti seiklused“; G. Durrell „Minu pere ja muud loomad“; N. R. Gaiman „Kalmisturaamat“; A. Gavalda „35 kilo lootust“; E. Ibbotson „Reis

Merejõe”; L. St John „Valge kaelkirjak”, „Delfiini laul”; S. Kolu „Rööbelite” sari; J. Krüss „Timm Thaler ehk Müüdur naer”; E. Kästner „Veel üks Lotte”; A. Lindgren „Kalle Blomkvist”, „Hulkur Rasmus”, „Röövlitütar Ronja”; U. K. Le Guin „Meremaa võlur”; C. S. Lewis „Lõvi, nõid ja riidekapp” jm „Narnia” sari; H. Lofting „Doktor Dolittle”; C. Nöstlinger „Vahetuslaps”; K. May „Winnetou”; F. Molnár „Pál-tänava poisid”; J.-C. Mourlevat „Ookeani kutse”; K. Ohlsson „Klaaslapsed”, „Höbedapoiss”, „Kiviinglid”; S. Olsson, A. Jacobsson „Berti päevik”; R. J. Palacio „Ime”; M. Parr „Vilgukivioru Tonje”; E. H. Porter „Pollyanna”; T. Pratchett „Kettamaailma” sari; O. Preussler „Krabat”; G. Rodari „Cipollino seiklused”; J. K. Rowling „Harry Potteri” sari; A. M. G. Schmidt „A nagu Aabel” ja „Miisu”; V. Schwab „Kummituste linn“ jt sarja raamatud; J. Spinelli „Tähetüdruk”; R. L. Stevenson „Aarete saar”; C. R. Zafon „Uduprints”; J. Till „Charlie” sari; J. R. R. Tolkien „Kääbik”; M. Turtschaninoff „Maresi. Punase kloostris kroonikad”; M. Twain „Tom Sawyeri seiklused”; J. Vilé „Siberi haiku”; jm.

Näitekirjandus: O. Luts „Kapsapea”; M. Ulman „Kohkumatud lapsehoidjad” jm.

Pärimus: valik eesti ja teiste rahvaste muistendeid ja muinasjutte; mõistatusi, kõnekäände ja vanasõnu; valik vanakreeka müüte; E. Raud, „Kalevipoeg”; M. Haavio, „Kalevala”; jm.

3.2.4 5. klassi õpitulemused. 5. klassi õppesisu ja -tegevused.

ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU JA -TEGEVUSED
<ul style="list-style-type: none"> o loeb laste- ja noortekirjandusteoseid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, sealhulgas vähemalt neli tervikteost o loeb ladusalt ja mõtestatult eri žanris luule-, proosa- ja draamatekste, kasutab õpetaja juhendamisel põhilisi lugemisvõtteid ja -viise, jälgib ja hindab oma lugemist o tutvustab loetud raamatut ja selle autorit ning jagab oma lugemiskogemust o loeb kirjandusvaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, kasutab teabe hankimiseks sobivaid allikaid ja keskkondi; o kasutab otstarbekalt eri allikatest ja keskkondadest hangitud teavet, eristab oma ja laenatud teksti, nimetab ja märgib kasutatud allikad o väärtustab nii paikkondlikku kui ka kogu Eestit ühendavat eripärast paljutahulist kultuuri o õpib tundma kultuuri eri ilminguid, sealhulgas teatri- ja filmikunsti, pärimus- ja muuseumikultuuri o eristab ilukirjanduse ja rahvaluule põhiliike ning olulisemaid žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid 	<p>Sobiva õppesisu valib õpetaja kooliastme soovitustest lähtudes, arvestades kooli eripära, põhiväärtuseid ja õpilaste võimekust.</p> <p>Õpitegevuseks võib olla:</p> <ul style="list-style-type: none"> o lugemispäeviku pidamine; o autori tausta uurimine; o tutvumine eri murdetekstidega, eri piirkondi esindavate kirjanike loominguga; o muuseumide ja teatrite kohta info otsimine või nende tutvustamine kodulehekülgede põhjal, võimalusel muuseumi- või teatrikülastusest rääkimine; o luuletuste lugemine ja analüüs; o kava koostamine teksti põhjal; o tervikteoste lugemine ja nende analüüs; o keelemängud; o omaloominguliste tekstide kirjutamine; o paaris- ja grupiarutelud; o kõnetehnilised harjutused; o kaasõpilased teksti tagasisidestamine ja analüüs; o suuline jutustamine. <p>Põhimõisted: ajalooline jutustus, epiteet, ilukirjandus, kõnekäänd, luule, metafoor, muinasjutt, muistend, mõistatus, näidend, proosa, pärimus, seiklusjutt, valm, vanasõna, võrdlus.</p>

LISA 1 AINEVALDKOND „KEEL JA KIRJANDUS“

o nimetab luuletuse teema ja kirjeldab selle meeleolu, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkusto koostab proosa- või draamateksti kohta kava küsimuste, väidete või märksõnadena, kirjutab kokkuvõtteo nimetab teose teema, arutleb tegelastega seotud probleemide ja väärtushoiakute üle, sõnastab teose peamõtteo iseloomustab ja võrdleb tegelasi, kirjeldab nendevahelisi suhteid ja hindab tegelaste käitumisto järjestab loo sündmused ning põhjendab toimumisaja ja -koha valikuto rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite kohtao kirjutab eri žanris omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid ja jutustavaid teksteo osaleb arutelus, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valib kirjandusteosest rääkides tekstist sobivaid näiteid, teeb koostöödo esitab (peast) luuletuse, lühikese proosa- või rolliteksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsusto mõtestab lahti esitatud teksti tähendused, annab tagasisidet enda ja teiste esitusele	

LISA 1 AINEVALDKOND „KEEL JA KIRJANDUS“

<ul style="list-style-type: none"> o jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tugineb kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale o jutustab tekstilähedaselt või kokkuvõtvalt kavapunktide järgi, märksõnade abil või piltteksti põhjal o kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid 	
---	--

3.2.5 6. klassi õpitulemused. 6. klassi õppesisu ja -tegevused.

ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU JA -TEGEVUSED
<ul style="list-style-type: none"> o loeb laste- ja noortekirjandusteoseid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, sealhulgas vähemalt neli tervikteost o loeb ladiusalt ja mõtestatult eri žanris luule-, proosa- ja draamatekste, kasutab õpetaja juhendamisel põhilisi lugemisvõtteid ja -viise, jälgib ja hindab oma lugemist o tutvustab loetud raamatut ja selle autorit ning jagab oma lugemiskogemust o loeb kirjandusvaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, kasutab teabe hankimiseks sobivaid allikaid ja keskkondi o kasutab otstarbekalt eri allikatest ja keskkondadest hangitud teavet, eristab oma ja laenatud teksti, nimetab ja märgib kasutatud allikad 	<p>Sobiva õppesisu valib õpetaja kooliastme soovitustest lähtudes, arvestades kooli eripära, põhiväärtuseid ja õpilaste võimekust.</p> <p>Õpitegevuseks võib olla:</p> <ul style="list-style-type: none"> o lugemispäeviku pidamine; o autori tausta uurimine; o tutvumine eri murdetekstidega, eri piirkondi esindavate kirjanike loominguga; o muuseumide ja teatrite kohta info otsimine või nende tutvustamine kodulehekülgede põhjal, võimalusel muuseumi- või teatrikülastusest rääkimine; o luuletuste lugemine ja analüüs; o kava koostamine teksti põhjal; o tervikteoste lugemine ja nende analüüs; o keelemängud;

LISA 1 AINEVALDKOND „KEEL JA KIRJANDUS“

<ul style="list-style-type: none">o väärtustab nii paikkondlikku kui ka kogu Eestit ühendavat eripärast paljutahulist kultuurio õpib tundma kultuuri eri ilminguid, sealhulgas teatri- ja filmikunsti, pärimus- ja muuseumikultuurio eristab ilukirjanduse ja rahvaluule põhiliike ning olulisemaid žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteido nimetab luuletuse teema ja kirjeldab selle meeleolu, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkusto koostab proosa- või draamateksti kohta kava küsimuste, väidete või märksõnadena, kirjutab kokkuvõtteo nimetab teose teema, arutleb tegelastega seotud probleemide ja väärtushoiakute üle, sõnastab teose peamõtteo iseloomustab ja võrdleb tegelasi, kirjeldab nendevahelisi suhteid ja hindab tegelaste käitumisto järjestab loo sündmused ning põhjendab toimumisaja ja -koha valikuto rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite kohtao kirjutab eri žanris omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid ja jutustavaid tekste	<ul style="list-style-type: none">o omaloominguliste tekstide kirjutamine;o paaris- ja grupiarutelud;o kõnetehnilised harjutused;o kaasõpilased teksti tagasisidestamine ja analüüs;o suuline jutustamine. <p>Põhimõisted: ajalooline jutustus, epiteet, ilukirjandus, kõnekäänd, luule, metafoor, muinasjutt, muistend, mõistatus, näidend, proosa, pärimus, seiklusjutt, valm, vanasõna, võrdlus.</p>
--	---

LISA 1 AINEVALDKOND „KEEL JA KIRJANDUS“

o osaleb arutelus, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valib kirjandusteosest rääkides tekstist sobivaid näiteid, teeb koostöödo esitab (peast) luuletuse, lühikese proosa- või rolliteksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsusto mõtestab lahti esitatud teksti tähendused, annab tagasisidet enda ja teiste esituseleo jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tugineb kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasialeo jutustab tekstilähedaselt või kokkuvõtvalt kavapunktide järgi, märksõnade abil või piltteksti põhjalo kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid	

3.3 III kooliaste

3.3.1 Kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

- o süvendab oma arusaama kirjandusest kui kultuuri- ja kunstinähtusest, selle rollist identiteedi kujundamisel ja ühiskonna mõtestamisel, tunneb ning väärtustab rahvuskultuuri traditsioone ja pärimust;
- o arendab oma loovvõimeid, jutustamis- ja esitamisoskust, kirjutab eakohasel tasemel ja keeleliselt korrektseid kirjeldavas, jutustavas ja arutlevas laadis ning eri žanrites tekste, väljendab ja põhjendab oma arvamust nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- o leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid;
- o õpib mitmekülgsemalt ja sügavamalt tundma ilukirjandusteose poetikat, analüüsib teose süžeed, tegelasi ja olustikku, märkab kompositsiooni erijooni ning arutleb käsitletud probleemide ja väärtuste üle, tõlgendab kujundlikku keelt ja rikastab oma sõnavara;
- o loeb, analüüsib, tõlgendab ja mõistab nii eakohast noortekirjandust kui ka eri žanrites eesti ja maailmakirjanduse klassikat, loeb luule-, proosa- ja draamatekste, arendab oma lugemisoskusi;
- o rikastab lugedes oma mõtlemis- ja väljendusoskust, täiendab enda kultuuri- ja kirjandusteadmisi, kujundab esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi.

3.3.2 III kooliastme õpitulemused

Õpilane:

- o loeb eri liiki ja žanris kirjandusteoseid, sealhulgas tüvitekste, või nende katkendeid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, analüüsib ja tõlgendab vähemalt kahteteist loetud tervikteost;
- o loeb ladiusalt ja mõtestatult, kasutab iseseisvalt lugemise eesmärgist ja teksti liigist lähtuvaid lugemisiise ja -mudeleid, hindab oma lugemisoskust ning juhib oma lugemisprotsessi;
- o loeb kultuurivaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid;

LISA 1 AINEVALDKOND „KEEL JA KIRJANDUS“

- o tunneb eesti kultuuri erijooni ning vahendab oma kultuurikogemust, väärtustab nii oma- kui ka maailmakultuuri ja selle mitmekesisust;
- o selgitab pärimuse olemust, toob näiteid mineviku ja tänapäeva pärimuskultuurist ning oma kodukohast;
- o kasutab rahvaluule elemente suulises ja kirjalikus tekstiloomes;
- o eristab ilukirjanduse põhiliike ja peamisi žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid;
- o leiab endale sobivat lugemisvara, põhjendab oma valikut, tutvustab loetud raamatut ja selle autorit, jagab oma lugemiskogemusi;
- o toob esile luuletuse temaatilisi ja lüürilisi erijooni, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust ja avab selle tähendusi;
- o nimetab teose teema, arutleb selle põhisündmuste, kesksete probleemide, põhjuse ja tagajärje seoste üle, sõnastab teose peamõtte;
- o teeb kokkuvõtte teose süžees, põhjendab loo tegevusaja ja -koha valikut, iseloomustab ja võrdleb tegelasi, analüüsib tegelastevahelisi suhteid ja nende väärtushoiakuid;
- o analüüsib kirjandusteose vormivõtteid ja kompositsiooni, seostab neid teose sisuga;
- o rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite ning loetu tausta kohta;
- o kirjeldab kirjandusteosele omast keelekasutusviisi, tunneb ära peamised kõne- ja lausekujundid, sh epiteet, isikustamine, võrdlus, metafoor, kordus ja siire, tõlgendab kujundite tähendust ja rolli tekstis ning kasutab neid tekstiloomes;
- o võrdleb kirjandusteost ja selle põhjal valminud lavastust või filmi;
- o kirjutab erinevaid omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid, jutustavaid ja arutlevaid tekste;
- o hindab suulises ja kirjalikus väljenduses korrektset keelt ning järgib nii käsikirjaliste kui ka digitaalsete tekstide vormistusnõudeid;
- o osaleb arutelus, väljendab selgelt ja sobival viisil oma põhjendatud seisukohti, annab ja kuulab tagasisidet, võtab arvesse teiste seisukohti, teeb koostööd;
- o koostab ja esitab loetud teose, mõne kultuurinähtuse või oma kultuurikogemuse põhjal ettekande, kasutab selleks esitlustarkvara;

- o esitab (peast) luule-, proosa- või draamateksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust, põhjendab teksti valikut, seletab selle tähendust;
- o kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.

3.3.3 III kooliastme õppesisu

Kirjandustekstide valik ja lugemine

Loeb vähemalt kaksteist tervikteost nii eesti kui ka maailmakirjandusest ning tekstikatkendeid. Lugemine toetab õppekava läbivate teemade käsitlemist ning üld- ja valdkonnapädevuste kujundamist.

Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu (proosa-, luule- või draamateose) autori, temaatika, narratiivi, probleemistiku ja poetika tutvustamine ning võrdlemine teiste teostega. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste iseseisev lugemine tunnis ja tunniväliselt.

Lugemisstrateegiad ja lugemisprotsess. Ülelibisev ja süvenenud lugemine. Eesmärgistatud (üle)lugemine. Eri lugemistehnikate valdamine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Teksti eesmärgistatud jälgimine ja eri tüüpi lugemisülesannete täitmine. Kriitiline lugemine. Tundmatute sõnade ja väljendite tähenduse väljaselgitamine.

Raamatukogu. Eesti Rahvusraamatukogu. E-teavikute ja e-teenuste kasutamine (nt ESTER, MIRKO, DIGAR). Digiraamatud. Autoriõigused. Plagiaat. Kirjandusteadmiste täiendamine eri allikaid ja keskkondi kasutades. Eesti Kirjandusmuuseumi digikeskkonnad.

Kultuuri- ja kirjandusteadmised

Pärimuskultuur. Tavad ja kombed pärimuskultuuris, muutuv pärimus. Looduspärimus ja linnalegendid. Kohanimed folklooris. Eesti kirjanike muuseumid.

Rahvaluule tunnusjooni. Rahvaluule põhiliigid ja žanrid. Regilaul ja riimiline rahvalaul. Muinasjutu liigid ja tunnused. Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduse seletamine. Naljandi ja anekdoodi tunnused. Tänapäeva folkloor, selle kogumine ja kogemine. Rahvaluule veebilehed.

Kirjandusteose dramatiseering. Lavastus ja selle valmimine. Näitleja ja tema roll. Monoloog, dialoog, vaatus, stseen, remark, repliik. Draamateksti temaatika, narratiivi ja poetika eritlemine. Eesti teatri sünnilugu ja nüüdisteater. Eesti teatritega tutvumine.

Kirjandusteose ekraniseering. Mängu- ja dokumentaalfilmid. Filmikunsti väljendusvahendid: kaader ja plaan, valgus, värv ja heli. Stsenarium. Montaaž. Loo,

tegelaste ja miljöö kujutamise võrdlus kirjandusteoses ja filmis. Kirjandusteose ja filmi kompositsioon. Kirjandusteosest filmilike episoodide leidmine. Kirjandus ja visuaalsed kunstid, nt koomiks, graafiline romaan, ühismeedialelu. Kirjandus ja fotograafia.

Ilukirjanduse põhiliigid ja žanrid. Eepika, lüürika ja draamatika tunnused. Lüroeepika. Eepose, romaani, jutustuse ja novelli tunnused. Ulme- ja krimiromaani tunnused. Reisikiri ja elulooraamat. Lüürilise luule põhitunnused. Ballaad, sonett, haiku ja ood luules. Vabavärsiline luule. Piltluule. Ühismeedia- ja räppluule. Nüüdisluule vormid ja žanrid. Komöödia, tragöödia ja draama tunnused.

Mõisted: algriim, arvustus, ballaad, biograafia, draama, draamatika, eepika, eepos, haiku, isikustamine, jutustus, komöödia, kordus, kõnekäänd, lõppriim, lüürika, metafoor, muinasjutt, muistend, mõistatus, müüt, novell, ood, parallelism, regivärss, reisikiri, romaan, siire, sonett, žanr, tragöödia, vabavärss, vanasõna.

Teksti analüüs ja tõlgendamine

Teksti mitmetähenduslikkuse mõistmine. Teksti põhjal eri tüüpi küsimuste koostamine. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega. Teksti kasvatamine: kavapunktid väitlausetes ja märksõnadena. Teksti põhjal kokkuvõtte tegemine.

Teose teemade ja probleemide sõnastamine, nende üle arutlemine. Pöördeliste sündmuste leidmine. Sündmuste põhjuse ja tagajärje seoste leidmine. Näidete ja tsitaatide leidmine teosest, valiku põhjendamine. Loetu seostamine oma kogemuse ja tänapäeva maailmaga.

Kirjanduslik tegelane ja selle prototüüp. Kirjanduslikud tüüptegelased. Tegelase analüüs: välimus, iseloom, hoiakud ja käitumine, suhted teiste tegelastega. Tegelase sisekonflikti ja tegelastevahelise põhikonflikti määratlemine ja analüüsimine (põhjus, tagajärg, lahendus). Eri teoste peategelaste võrdlemine.

Sündmuste toimumise aja ja koha määramine. Miljöö kirjeldamine. Teose loomise kontekst. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest. Tegelikkuse ja väljamõeldise suhted kirjandusteoses. Teksti kompositsioonelemendid: sissejuhatus, sõlmitus, teemaarendus, kulminatsioon, lõpplahendus. Kirjelduse eesmärk teoses.

Ilukirjandusteksti väljendusvahendite tundmaõppimine. Kujundliku keelekasutuse mõistmine. Iseenda kujundliku väljendusoskuse ja sõnavara hindamine ning arendamine. Olulisemate kõla-, kõne- ja lausekujundite määratlemine ja seostamine teksti kui tervikuga. Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine teosest. Teksti allegooria ja allteksti mõistmine.

Luuleteksti väljendusvahendite ehk poetika eritlemine. Luule kujundlikkus ja mitmetähenduslikkus. Luuletuse temaatika, aegruum, kompositsioon, riim, rütm ja kõla. Luule eri kogemisviisid. Luuletuse seostamine isikliku kogemusega.

Tekstiloome

Omaloomingulised tööd kirjeldavas ja jutustavas laadis ning eri žanrites. Tekstiloome paaris- ja rühmatööna. Alustekstile tuginev kirjutamine. Arutleva teksti loome. Kirjandusteose, filmi või lavastuse arvustuse kirjutamine. Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine. Esitatud väidete tõestamine oma kogemuse ja tekstinäidete varal.

Suuline väljendusoskus

Luule-, proosa- või draamateksti esitamine. Esituse eesmärgistamine ja ettevalmistamine. Esitamiseks sobiva tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine. Diktsiooni jälgimine. Aktiivne ja tõhus kuulamine.

Autoreid ja teoseid

Kultuuri järjepidevust ja põlvkondlikku sidusust silmas pidades peab tervikteoste soovituslik valik sisaldama rohkesti eesti väärtkirjandust, mida käsitletakse ühiselt.

Tüvitekste: A. Kitzberg „Libahunt“; A. Kivirähk „Rehepapp“; F. R. Kreutzwald „Kalevipoeg“ (katkendeid); O. Luts „Kevade“; A. H. Tammsaare „Kõrboja peremees“; E. Vilde „Pisuhänd“.

Luule: A. Alliksaar, B. Alver, Contra, A. Ehin, K. Ehin, E. Enno, D. Kareva, L. Koidula, J. Kolk, M. Kompus, K. Lepik, Kivisildnik, Juhan Liiv, L. Ojamaa, K. J. Peterson, C. Pihelgas, A. Puškin, M. Pärtna, K. Riismaa, J. Rooste, P.-E. Rummo, H. Runnel, I. Severjanin, W. Shakespeare, G. Suits, T. Tasuja, A. Teede, L. Tungal, M. Under, J. Viiding, H. Visnapuu, T. Önnepalu, J. Vesselov jt; valik sonette, ballaade ja oode; ühismeedia- ja räppuulet; luule lauludes.

Proosa:

Eesti kirjandus: K. Aareleid „Linnade põletamine“; J. Ashilevi „Kehade mets“; K. Ehin „Paleontoloogi päevaraamat“; I. Hargla „Apteeker Melchiori“ sari; M. Heinsaare novelle, „Artur Sandmani lugu“; S. Henno „Mina olin siin“; A. Hvostov „Sillamäe passioon“; J. Jaik „Kaarnakivi“; M. Järve „Esimene aasta“; M. Karu „Nullpunkt“; A. Kivikas „Nimed marmortahvlil“ (I osa); A. Kivirähk „Ivan Orava mälestused“, „Sinine sarvedega loom“; K. Kivirüüt „Okultismiklubi“; J. Kross „Wikmani poisid“, „Väike Vipper“; M. Laurik „Mina olen surm“; J. Liiv „Vari“; J. Maasik „Enne lõppu“; H. Nõu „Pea suu“; K. Piiper „Tõde või tegu“; K. Raudsepp „Lihtsalt ära jää üksi“; R. Reinaus „Must vares“, „Verikambi“, „Vaevatud“; L. Roomets „Üks väike valge tuvi“; O. Ruitlane „Vee peal“; A. Tšehhovi novelle;

F. Tuglase novelle; V. Uibopuu „Janu“; P. Vallaku novelle; A. Vallik „Kuidas elad, Ann?“; vm.

Maailmakirjandus: D. Almond „Skellig“; M. Atwood „Orüks ja Ruik“; C. Brontë „Jane Eyre“; S. Chbosky „Müürililleks olemise iseärasused“; A. Christie romaan; P. Coelho „Alkeemik“; S. Collins „Näljamängud“; B. Conaghan „Kui härra koer hammustab“; A. Conan Doyle „Baskerville’ide koer“; S. Crossan „Üks“; C. Crowley „Sõnad sügavas sinises“; J. Dashner „Labürindi jooksja“; D. Defoe „Robinson Crusoe“; A. Dumas „Kolm musketäri“, „Krahv Monte-Cristo“; G. Forman „Kui ma jään“; A. Frank „Anne Franki päevik“; J. Gaarder „Apelsinitüdruk“; N. Gaiman „Tähetolm“; W. Golding „Kärbeste Jumal“; J. M. Green „Süü on tähtedel“; M. Haddon „Kentsakas juhtum koeraga öisel ajal“; D. Harms „Väljapudenevad vanaeided“; L. Harrison „Monster High. Tere tulemast koletiste kooli“; J. K. Jerome „Kolm meest paadis“; J. Jägerfeld „Minu suurejooneline elu“, „Superkoomik“; S. King „Lemmikloomasurnuaid“; N. H. Lee „Tappa laulurästast“; T. Lehtinen „Tiivad varvaste vahel“; A. Lindgren „Vennad Lõvisüdamed“; E. Lockhart „Me olime valetajad“; A. Marshall „Ma suudan hüpata üle lompide“; K. Millay „Vaikuse meri“; P. Ness „Kui koletis kutsub“; G. Orwell „Loomade farm“; E. A. Poe’ novelle; U. Poznanski „Erebos“; P. Pullman „Kuldne kompass“; P. Reeve „Surelikud masinad“; E. M. Remarque „Läänerindel muutuseta“; L. Sachar „Augud“; A. de Saint-Exupéry „Väike prints“; J. Salinger „Kuristik rukkis“; sari „Seiklusjutte maalt ja merelt“; M. Scott „Nicholas Flameli“ sari; B. Selznick „Hugo Cabret’ leiutis“; N. Shusterman „Challengeri sügavik“; S. Simukka „Punane nagu veri“; G. Soucy „Väike tüdruk, kes armastas liialt tuletikke“; A. ja B. Strugatski „Hukkunud Alpinisti hotell“; J. Teller „Mitte midagi“; J. R. R. Tolkien „Sõrmuste isand“; M. Twain „Prints ja kerjus“; L. Ulitskaja „Võõrad lapsed“; J. Vagner „Vongozero“; J. Verne „Kaptan Granti lapsed“ vm; L. Walton „Ava Lavanderi iseäralikud ja kaunid kannatud“; O. Wilde „Õnnelik prints“; reisi- ja elulooraamat eesti ja/või maailmakirjandusest.

Näitekirjandus: K. Aareleid „Linnade põletamine“; „J. Ashilevi „Nagu poisid vihma käes“; A. Kitzberg „Kauka jumal“; A. Kivirähk „Kevadine Luts“, „Vombat“; L. Koidula „Säärane mulk“; U. Lennuk „Paunvere poiste igavene kevade“; S. Nurklik „Kas ma olen nüüd elus“; M. Ulman „Võluõunad ehk Naeru kätte võib surra“; vm.

Pärimus: valik eesti jt rahvaste muinasjutte; valik vanakreeka ja -rooma müüte; F. R. Faehlmanni müütilised muistendid; rahvalaule, mõistatusi, kõnekäände ja vanasõnu; tänapäeva folklooritekste vm.

3.3.4 7. klassi lõpetaja õpitulemused. 7. klassi õppesisu ja -tegevus.

ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU JA -TEGEVUSED
<ul style="list-style-type: none"> o loeb eri liiki ja žanris kirjandusteoseid, sealhulgas tüvitekste, või nende katkendeid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, analüüsib ja tõlgendab vähemalt nelja loetud tervikteost; o loeb lususalt ja mõtestatult, kasutab iseseisvalt lugemise eesmärgist ja teksti liigist lähtuvaid lugemisviise ja -mudeleid, hindab oma lugemisoskust ning juhib oma lugemisprotsessi; o loeb kultuurivaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid; o tunneb eesti kultuuri erijooni ning vahendab oma kultuurikogemust, väärtustab nii oma- kui ka maailmakultuuri ja selle mitmekesisust; o selgitab pärimuse olemust, toob näiteid mineviku ja tänapäeva pärimuskultuurist ning oma kodukohast; o kasutab rahvaluule elemente suulises ja kirjalikus tekstiloomes; o eristab ilukirjanduse põhiliike ja peamisi žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid; 	<p>7. klassile sobiva õppesisu valib õpetaja kooliastme soovitudest lähtudes, arvestades nii kooli eripära ja põhiväärtuseid, üldpädevusi kui ka õpilaste võimekust.</p> <p>Võimalikud õpitegevused:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Lugemise iseseisev eesmärgistamine. Kiire ja aeglane lugemine, ülelibisev ja süvenenud lugemine. Eesmärgistatud ülelugemine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine. o Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine. o Infootsing, leitava info kriitiline analüüs. o Oma kogemuste vahendamine. Reisikirjanduse/reisikogemuse vahendamine. o Eri piirkondade tekstide/kultuuriürituste/peretraditsioonide analüüs. o Rahvaluule elementidega omaloomingulise teksti kirjutamine. o Ilukirjanduse põhiliigid ja žanrid. o Raamatu valimine ja tutvustamine. Teose, kultuurikogemuse või kultuurinähtuse kohta esitluse tegemine. o Luuletuste lugemine ja analüüs. o Tervikteoste lugemine ja analüüs. o Tekstikatkendite lugemine ja analüüs, teksti põhjal küsimustele vastamine.

LISA 1 AINEVALDKOND „KEEL JA KIRJANDUS“

- o leiab endale sobivat lugemisvara, põhjendab oma valikut, tutvustab loetud raamatut ja selle autorit, jagab oma lugemiskogemusi;
- o toob esile luuletuse temaatilisi ja lüürilisi erijooni, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust ja avab selle tähendusi;
- o nimetab teose teema, arutleb selle põhisündmuste, kesksete probleemide, põhjuse ja tagajärje seoste üle, sõnastab teose peamõtte;
- o teeb kokkuvõtte teose sülleest, põhjendab loo tegevusaja ja -koha valikut, iseloomustab ja võrdleb tegelasi, analüüsib tegelastevahelisi suhteid ja nende väärtushoiakuid;
- o analüüsib kirjandusteose vormivõtteid ja kompositsiooni, seostab neid teose sisuga;
- o rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite ning loetu tausta kohta;
- o kirjeldab kirjandusteosele omast keelekasutusviisi, tunneb ära peamised kõne- ja lausekujudid, sh epiteet, isikustamine, võrdlus, metafoor, kordus ja siire, tõlgendab kujundite tähendust ja rolli tekstis ning kasutab neid tekstiloomes;
- o võrdleb kirjandusteost ja selle põhjal valminud lavastust või filmi;
- o kirjutab erinevaid omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid, jutustavaid ja arutlevaid tekste;

- o Omaloominguliste tekstide kirjutamine. Korrektse kirjakeele kasutamine nii käsikirjas kui ka digitaalselt.
- o Kirjandusteose ja selle põhjal valminud filmi või lavastuse võrdlemine.
- o Paaris- ja rühmaarutelud, teiste tagasisidestamine ja enda tagasiside aktsepteerimine.
- o Rühmatööd.
- o Peast esitatava teksti valimine, mälutehnilised võtted, kõnetehnika harjutamine. Teksti valiku põhjendamine.

Põhimõisted: algriim, arvustus, ballaad, biograafia, draama, dramaatika, eepika, eepos, haiku, isikustamine, jutustus, komöödia, kordus, kõnekäänd, lõppriim, lüürika, metafoor, muinasjutt, muistend, mõistatus, müüt, novell, ood, parallelism, regivärss, reisikiri, romaan, siire, sonett, žanr, tragöödia, vabavärss, vanasõna.

LISA 1 AINEVALDKOND „KEEL JA KIRJANDUS“

<ul style="list-style-type: none"> o hindab suulises ja kirjalikus väljenduses korrektset keelt ning järgib nii käsikirjaliste kui ka digitaalsete tekstide vormistusnõudeid; o osaleb arutelus, väljendab selgelt ja sobival viisil oma põhjendatud seisukohti, annab ja kuulab tagasisidet, võtab arvesse teiste seisukohti, teeb koostööd; o koostab ja esitab loetud teose, mõne kultuurinähtuse või oma kultuurikogemuse põhjal ettekande, kasutab selleks esitlustarkvara; o esitab (peast) luule-, proosa- või draamateksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust, põhjendab teksti valikut, seletab selle tähendust; o kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid. 	
--	--

3.3.5 8. klassi lõpetaja õpitulemused. 8. klassi õppesisu ja -tegevus.

ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU JA -TEGEVUSED
<ul style="list-style-type: none"> o loeb eri liiki ja žanris kirjandusteoseid, sealhulgas tüvitekste, või nende katkendeid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, analüüsib ja tõlgendab vähemalt nelja loetud terviktest o loeb ladusalt ja mõtestatult, kasutab iseseisvalt lugemise eesmärgist ja teksti liigist lähtuvaid lugemisviise ja -mudeleid, hindab oma lugemisoskust ning juhib oma lugemisprotsessi o loeb kultuurivaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates 	<p>8. klassile sobiva õppesisu valib õpetaja kooliastme soovitudest lähtudes, arvestades nii kooli eripära ja põhiväärtuseid, üldpädevusi kui ka õpilaste võimekust.</p> <p>Võimalikud õpitegevused:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Lugemise iseseisev eesmärgistamine. Kiire ja aeglane lugemine, ülelibisev ja süvenenud lugemine. Eesmärgistatud ülelugemine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine. o Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine. o Infootsing, leitava info kriitiline analüüs.

LISA 1 AINEVALDKOND „KEEL JA KIRJANDUS“

<p>ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid</p> <ul style="list-style-type: none">o tunneb eesti kultuuri erijooni ning vahendab oma kultuurikogemust, väärtustab nii oma- kui ka maailmakultuuri ja selle mitmekesisusto selgitab pärimuse olemust, toob näiteid mineviku ja tänapäeva pärimuskultuurist ning oma kodukohasto kasutab rahvaluule elemente suulises ja kirjalikus tekstiloomeso eristab ilukirjanduse põhiliike ja peamisi žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteido leiab endale sobivat lugemisvara, põhjendab oma valikut, tutvustab loetud raamatut ja selle autorit, jagab oma lugemiskogemusio toob esile luuletuse temaatilisi ja lüürilisi erijooni, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust ja avab selle tähendusio nimetab teose teema, arutleb selle põhisündmuste, kesksete probleemide, põhjuse ja tagajärje seoste üle, sõnastab teose peamõtteo teeb kokkuvõtte teose süžeesst, põhjendab loo tegevusaja ja -koha valikut, iseloomustab ja võrdleb tegelasi, analüüsib tegelastevahelisi suhteid ja nende väärtushoiakuid	<ul style="list-style-type: none">o Oma kogemuste vahendamine. Reisikirjanduse/reisikogemuse vahendamine.o Eri piirkondade tekstide/kultuuriürituste/peretraditsioonide analüüs.o Rahvaluule elementidega omaloomingulise teksti kirjutamine.o Ilukirjanduse põhiliigid ja žanrid.o Raamatu valimine ja tutvustamine. Teose, kultuurikogemuse või kultuurinähtuse kohta esitluse tegemine.o Luuletuste lugemine ja analüüs.o Tervikteoste lugemine ja analüüs.o Tekstikatkendite lugemine ja analüüs, teksti põhjal küsimustele vastamine.o Omaloominguliste tekstide kirjutamine. Korrektse kirjakeele kasutamine nii käsikirjas kui ka digitaalselt.o Kirjandusteose ja selle põhjal valminud filmi või lavastuse võrdlemine.o Paaris- ja rühmaarutelud, teiste tagasisidestamine ja enda tagasiside aktsepteerimine.o Rühmatööd.o Peast esitatava teksti valimine, mälu tehnilised võtted, kõnetehnika harjutamine. Teksti valiku põhjendamine. <p>Põhimõisted: algriim, arvustus, ballaad, biograafia, draama, dramaatika, eepika, eepos, haiku, isikustamine, jutustus, komöödia, kordus, kõnekäänd, lõppriim, lüürika, metafoor, muinasjutt,</p>
---	--

LISA 1 AINEVALDKOND „KEEL JA KIRJANDUS“

<ul style="list-style-type: none">o analüüsib kirjandusteose vormivõtteid ja kompositsiooni, seostab neid teose sisugao rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite ning loetu tausta kohtao kirjeldab kirjandusteosele omast keelekasutusviisi, tunneb ära peamised kõne- ja lausekujundid, sh epiteet, isikustamine, võrdlus, metafoor, kordus ja siire, tõlgendab kujundite tähendust ja rolli tekstis ning kasutab neid tekstiloomeso võrdleb kirjandusteost ja selle põhjal valminud lavastust või filmio kirjutab erinevaid omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid, jutustavaid ja arutlevaid teksteo hindab suulises ja kirjalikus väljenduses korrektset keelt ning järgib nii käsikirjaliste kui ka digitaalsete tekstide vormistusnõudeido osaleb arutelus, väljendab selgelt ja sobival viisil oma põhjendatud seisukohti, annab ja kuulab tagasisidet, võtab arvesse teiste seisukohti, teeb koostöödo koostab ja esitab loetud teose, mõne kultuurinähtuse või oma kultuurikogemuse põhjal ettekande, kasutab selleks esitlustarkvarao esitab (peast) luule-, proosa- või draamateksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust, põhjendab teksti valikut, seletab selle tähendusto kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid	<p>muistend, mõistatus, müüt, novell, ood, parallelism, regivärss, reisikiri, romaan, siire, sonett, žanr, tragöödia, vabavärss, vanasõna.</p>
---	--

LISA 1 AINEVALDKOND „KEEL JA KIRJANDUS“

3.3.6 9.klassi lõpetaja õpitulemused. 9. klassi õppesisu ja -tegevus.

ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU JA -TEGEVUSED
<ul style="list-style-type: none"> o loeb eri liiki ja žanris kirjandusteoseid, sealhulgas tüvitekste, või nende katkendeid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, analüüsib ja tõlgendab vähemalt nelja loetud tervikteost o loeb ladusalt ja mõtestatult, kasutab iseseisvalt lugemise eesmärgist ja teksti liigist lähtuvaid lugemisviise ja -mudeleid, hindab oma lugemisoskust ning juhib oma lugemisprotsessi o loeb kultuurivaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid o tunneb eesti kultuuri erijooni ning vahendab oma kultuurikogemust, väärtustab nii oma- kui ka maailmakultuuri ja selle mitmekesisust o selgitab pärimuse olemust, toob näiteid mineviku ja tänapäeva pärimuskultuurist ning oma kodukohast o kasutab rahvaluule elemente suulises ja kirjalikus tekstiloomes o eristab ilukirjanduse põhiliike ja peamisi žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid o leiab endale sobivat lugemisvara, põhjendab oma valikut, tutvustab loetud raamatut ja selle autorit, jagab oma lugemiskogemusi 	<p>9. klassile sobiva õppesisu valib õpetaja kooliastme soovitudest lähtudes, arvestades nii kooli eripära ja põhiväärtuseid, üldpädevusi kui ka õpilaste võimekust.</p> <p>Võimalikud õpitegevused</p> <ul style="list-style-type: none"> o Lugemise iseseisev eesmärgistamine. Kiire ja aeglane lugemine, ülelibisev ja süvenenud lugemine. Eesmärgistatud ülelugemine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine. o Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine. o Infootsing, leitava info kriitiline analüüs. o Oma kogemuste vahendamine. Reisikirjanduse/reisikogemuse vahendamine. o Eri piirkondade tekstide/kultuuriürituste/peretraditsioonide analüüs. o Rahvaluule elementidega omaloomingulise teksti kirjutamine. o Ilukirjanduse põhiliigid ja žanrid. o Raamatu valimine ja tutvustamine. Teose, kultuurikogemuse või kultuurinähtuse kohta esitluse tegemine. o Luuletuste lugemine ja analüüs. o Tervikteoste lugemine ja analüüs. o Tekstikatkendite lugemine ja analüüs, teksti põhjal küsimustele vastamine.

LISA 1 AINEVALDKOND „KEEL JA KIRJANDUS“

- o toob esile luuletuse temaatilisi ja lüürilisi erijooni, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust ja avab selle tähendusi
- o nimetab teose teema, arutleb selle põhisündmuste, kesksete probleemide, põhjuse ja tagajärje seoste üle, sõnastab teose peamõtte
- o teeb kokkuvõtte teose süžees, põhjendab loo tegevusaja ja -koha valikut, iseloomustab ja võrdleb tegelasi, analüüsib tegelastevahelisi suhteid ja nende väärtushoiakuid
- o analüüsib kirjandusteose vormivõtteid ja kompositsiooni, seostab neid teose sisuga
- o rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite ning loetu tausta kohta
- o kirjeldab kirjandusteosele omast keelekasutusviisi, tunneb ära peamised kõne- ja lausekujundid, sh epiteet, isikustamine, võrdlus, metafoor, kordus ja siire, tõlgendab kujundite tähendust ja rolli tekstis ning kasutab neid tekstiloomes
- o võrdleb kirjandusteost ja selle põhjal valminud lavastust või filmi
- o kirjutab erinevaid omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid, jutustavaid ja arutlevaid tekste
- o hindab suulises ja kirjalikus väljenduses korrektset keelt ning järgib nii käsikirjaliste kui ka digitaalsete tekstide vormistusnõudeid

- o Omaloominguliste tekstide kirjutamine. Korrektse kirjakeele kasutamine nii käsikirjas kui ka digitaalselt.
- o Kirjandusteose ja selle põhjal valminud filmi või lavastuse võrdlemine.
- o Paaris- ja rühmaarutelud, teiste tagasisidestamine ja enda tagasiside aktsepteerimine.
- o Rühmatööd.
- o Peast esitatava teksti valimine, mälu tehnilised võtted, kõnetehnika harjutamine. Teksti valiku põhjendamine.

Põhimõisted: algriim, arvustus, ballaad, biograafia, draama, draamatika, eepika, eepos, haiku, isikustamine, jutustus, komöödia, kordus, kõnekäänd, lõppriim, lüürika, metafoor, muinasjutt, muistend, mõistatus, müüt, novell, ood, parallelism, regivärss, reisikiri, romaan, siire, sonett, žanr, tragöödia, vabavärss, vanasõna.

LISA 1 AINEVALDKOND „KEEL JA KIRJANDUS“

o osaleb arutelus, väljendab selgelt ja sobival viisil oma põhjendatud seisukohti, annab ja kuulab tagasisidet, võtab arvesse teiste seisukohti, teeb koostöödo koostab ja esitab loetud teose, mõne kultuurinähtuse või oma kultuurikogemuse põhjal ettekande, kasutab selleks esitlustarkvarao esitab (peast) luule-, proosa- või draamateksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust, põhjendab teksti valikut, seletab selle tähendusto kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid	

4. EESTI KEEL TEISE KEELENA TEISEST KEELEKESKKONNAST TULNUD ÕPILASTELE

4.1 Üldosa

Õppeaine eesti keel teise keelena on muukeelsetele õpilastele üldjuhul esimene kokkupuude emakeelest erineva keele ja kultuuriga. Seetõttu on üks õppe tähtsamaid ülesandeid äratada huvi eesti keele ja kultuuri vastu, tekitada motivatsiooni õppida järgmisi võõrkeeli ning võimaldada jätkata õpinguid eestikeelses gümnaasiumis või kutsekoolis.

Võõrkeele kui suhtlusvahendi omandamine on pikaajaline pingutust nõudev tegevus, mis eeldab õppija aktiivset osalust. Õpetuses lähtutakse kommunikatiivse õpetuse põhimõtetest. Rõhk on interaktiivsel õppimisel ja õpitava keele kasutamisel.

Kommunikatiivne keeleoskus (suhtluspädevus) hõlmab kolme komponenti: keelelist, sotsiolingvistilist ja pragmaatilist.

Sotsiolingvistilise pädevuse kaudu areneb õppija keelekasutuse olukohasus (viisakusreeglid, keeleregister jm). Pragmaatilise pädevuse kaudu areneb õppija võime mõista ja luua tekste.

Suhtluspädevust arendatakse keeleliste toimingute (kuulamise, lugemise, rääkimise, kirjutamise) kaudu.

Keeleteadmised (hääldus, grammatika, sõnavara) ei ole eesmärk omaette, vaid vahend parema keeleoskuse omandamiseks. Keele struktuuri õpitakse kontekstis, järk-järgult jõutakse grammatikareeglite teadliku omandamise ja grammatiliselt õige keelekasutuse juurde (vt keeleteadmiste arendamine kooliastmeti).

Õppija eesti keele oskuse arengut koolis toetab lisaks keele tundidele ka eestikeelne aineõpe (lõimitud aine ja keeleõpe, LAK-õpe). Keeleõppe keskmes on eesmärgistatud õppetegevused, mis on seotud kuue teemavaldkonnaga. Põhikoolis on teemade käsitlemise lähtepunktiks „Mina ja minu lähiümbrus”. Kõigis kooliastmetes ja klassides käsitletakse teemasid kõigist valdkondadest, kuid rõhuasetused ja maht on erinevad. Teemasid käsitledes lähtutakse õpilaste kogemustest, huvidest ning vajadustest. Keeletunnis suheldakse eesti keeles. Eesti keele oskuse arengut toetab eakohase kirjanduse lugemine.

Õppetegevusi kavandades lähtutakse põhimõttest lähemalt kaugemale, tuntult tundmatule, lihtsalt keerulisele, konkreetselt abstraktsele. Keeleoskuse arengut silmas pidades alustatakse sagedasematest ja õppijale elulistest suhtlussituatsioonidest.

Õppijat peab motiveerima ning kujundama temas jaatavat hoiakut keeleõppesse. Selleks on soovitatav kasutada digitaalseid õpi- ja suhtluskeskkondi, korraldada keelenädalaid ja -päevi ning õppereise. Eduelamuse saavutamiseks luuakse tundides positiivne õhkkond ja väärtustatakse õppija edusamme.

Õpitud seostatakse keele kasutamisega väljaspool keeletundi. Selleks sobivad mitmesugused tegevused keelekeskkonnas: koolisisesed ühistegevused, õppekäigud ja info hankimine erinevatest allikatest.

Koostöös teiste õppeainete õpetajatega on vaja mitmekülgset arendada õpilase õpioskusi, sh koostöö- ja iseseisva töö oskust, oskust seada endale õpieesmärke ja analüüsida oma õpitulemusi.

Õppetöös kasutatakse nii kokkuvõtvat kui ka kujundavat hindamist. Õpetaja hinnangute kõrval kasutatakse vastastik- ja enesehindamist. Eksimused ja vead kuuluvad keeleõppe juurde, vigade analüüsimine soodustab õpitava mõistmist ning võimaldab õpilasel oma keelekasutust korrigeerida.

4.2 Õppe- ja kasvatusesmärgid

Eesti keele õppega kujundatakse ainepädevus, mis sisaldab keeleoskust, väärtushinnanguid ja -hoiakuid ning õpioskusi. Kolmanda õppeaasta lõpuks õpilane:

- 1) omandab eesti keele oskuse tasemel, mis võimaldab iseseisvalt toimida eestikeelses keskkonnas ning jätkata õpinguid eesti keeles;
- 2) omandab oskuse edaspidi võõrkeeli õppida ja oma keeleoskust pidevalt täiendada;
- 3) mõistab eesti kultuuri ning teiste kultuuride erinevusi ja mõtteviiside mitmekesisust ning väärtustab neid;
- 4) tunneb huvi Eesti kultuurielu vastu, huvitub eestikeelsetest kirjandusteostest, teatri- ja filmiloomingust, raadio- ja teleasaadetest ning trükimeediast;
- 5) oskab kasutada eakohaseid eestikeelseid teatmeallikaid (nt teatmeteoseid, sõnaraamatuid, internetiallikaid), et leida vajalikku infot ka teistest õppeainetest ja väljastpoolt õpet.

4.3 Õpitulemused kolmanda aasta lõpuks

Keeleoskus:

- o Õppija saab aru lihtsatest igapäevastest väljenditest ja lühikestest lausetest;
- o kasutab õpitud väljendeid ja lühilauseid enda vajaduste väljendamiseks ning oma lähiümbruse (pere, kodu, kooli) kirjeldamiseks;
- o reageerib adekvaatselt lihtsatele küsimustele ja korraldustele.

Kultuuritundmine:

- o Õppija on omandanud esmased teadmised Eestist ja eesti kultuurist;
- o teadvustab ja võrdleb eesti kultuuri ja teiste maade kultuuride erinevusi ja sarnasusi eakohasel tasemel;
- o loeb eestikeelset eakohast kirjandust, vaatab lastefilme ja -saateid;
- o tunneb ja väärtustab Eesti riiklikke tähtpäevi ja nendega seotud traditsioone;
- o leiab lisateavet eri kultuuride tundmaõppimiseks.

Õpioskused:

- o Õppija suhtub positiivselt eesti keele õppimisse;
- o kasutab esmaseid õpioskusi võõrkeele õppimiseks;
- o oskab õpetaja juhendamisel töötada nii paaris kui ka rühmas.

Digipädevus:

- o Õppija leiab ja säilitab digivahendite abil infot;
- o salvestab, taasesitab ja jagab teavet;
- o suhtleb vanemate, kaasõpilaste ja õpetajatega, kasutades digivahendeid ning järgides digisuhtluses kokkulepitud reegleid (nn netikett);
- o toimetab (täiendab-parandab) enda ja teiste loodud digitaalseid materjale (nt tekstidokument);
- o rakendab digiseadmeid kasutades ohutus- ja turvameetmeid.

Eesti keele kui teise keele õpitulemused on osaoskuste (kuulamine, lugemine, rääkimine, kirjutamine) kaupa tabelis eraldi välja toodud. Rahuldav õpitulemus A1.1, hea õpitulemus A1.2 ,väga hea õpitulemus A2.1.

ÕPITULEMUS TASEMETI	KUULAMINE	LUGEMINE	RÄÄKIMINE	KIRJUTAMINE
rahuldav õpitulemus	A1.1	A1.1	A1.1	A1.1
hea õpitulemus	A1.2	A1.2	A1.2	A1.2
väga hea õpitulemus	A2.1	A2.1	A2.1	A2.1

4.4 Õppesisu kolmeks aastaks

- o Mina ja teised. Enese, pereliikmete ja kaaslaste tutvustamine ja kirjeldamine (nt nimi, rahvus, sugu, vanus, iseloom, välimus, riietus).
- o Kodu ja lähiümbrus. Kodukoht (nt linn, küla, asula, tänav, telefoninumber); kodukoha loodus (nt lilled, puud, põõsad, linnud ja loomad); kodused toimingud (nt koristamine, söömine, pesemine, riietumine); perekondlikud sündmused (nt sünnipäevade kirjeldamine).
- o Kodukoht Eesti. Suuremad linnad (nt pealinn Tallinn, Tartu, Pärnu, Kuressaare, Narva, Viljandi); aastaring (kalender, aastaajad, nädalapäevad, kuude nimetused, kuupäevad); rahvakalendri tähtpäevad (nt mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlapäev). Riigid ja nende kultuur.
- o Naaberriigid (pealinnad, põhirahvused, keel). Igapäevaelu.
- o Õppimine ja töö.
- o Tervis (nt enesetunne, arsti juures käimine); koolipäev (kool ja klass, õppeained ja tunniplaan, koolitarbed, õppetegevused, kell ja kellaaeg); koolitee (nt tee pikkus). Vaba aeg.
- o Lemmiktegevused (nt lugemine, tantsimine, sport, mängud, ühistegevused sõpradega); mängude käsklused ja juhendid (tuntumate mängude, sh laulumängude käsklused ja läbiviimine).

4.5 Õppetegevused

Õpitulemuste saavutamiseks planeeritakse õppetegevusi lähtudes kolmest aspektist:

- o õpitulemuste, sh õpioskuste arendamiseks plaanitavad tegevused;
- o diferentseeritud õppes plaanitavad tegevused;
- o üldpädevuste arendamise, lõimingu ja läbivate teemadega seonduvad tegevused.

Omandatakse esmane sõnavara. Õpilased õpivad eristama eesti keele häälikuid, häälikuühendeid, sõnarõhku ja lauseintonatsiooni ning omandavad õige hääldusaluse. Rõhk on kuulamisel ning rääkimisel. Kuulatakse põhiliselt adapteeritud ja õpiotstarbelisi tekste (nt lühidialooge ja -monolooge). Õpetaja julgustab õpilasi kasutama õpitud väljendeid ja lühilauseid kontekstis. Loetakse ja kirjutatakse seda, mis on suuliselt juba õpitud. Õpitut kinnistatakse süstemaatilise kordamise ja varasema materjaliga seostamise teel. Metoodilisi võtteid valides lähtutakse varasematest oskustest.

Õpitut seostatakse keele kasutamisega väljaspool keeletundi. Selleks sobivad mitmesugused keelekeskkonnas toimuvad tegevused (koolisisesed ühistegevused,

õppekäigud, info saamine erinevatest teabeallikatest). Keeleõpet rikastatakse keeleõppija isikliku kogemuse kaudu, mida õppija saab jagada kaasõppijatega.

Kultuuritundmisega seotud õpitulemusteni jõudmiseks toetub õpetaja oma töös eesti kultuurile, tutvustab rahvuspühi ja rahvakalendri tähtpäevi ning suunab õpilasi osalema kultuurielus. Eesmärk on kujundada õpilastes positiivset suhtumist eesti keelde ja kultuuri ning tekitada nende vastu huvi. Kultuuridevahelise pädevuse arendamiseks suunab õpetaja õppijaid märkama eri kultuure kõiki osaoskusi õpetades ja kaasates koolis õppivaid eri rahvusest õpilasi ning võimaldades neil jagada oma teadmisi ja kogemusi.

Õppimise käigus arendatakse õpioskusi, sealhulgas oskust seada endale õpieesmärke ja eakohaselt analüüsida oma õpitulemusi. Oluline osa on paaris- ja rühmatööl (rollimängud, dramatiseeringud, ajurünnak jne). Õpilasi suunatakse üha enam tegema eakohast iseseisvat tööd (lugema, infot hankima, projektides osalema jne). Eesti keele tundides arendatakse ka digioskuseid: õpilased omandavad võtted suhtlemiseks ja koostöö tegemiseks erinevates digikeskkondades.

4.6 Hindamine

Õpitulemusi hinnates lähtutakse Rakke Kooli õppekavas sätestatud põhimõtetest. Esimesel aastal õpilast ei hinnata. Õpilasele selgitatakse, et hindamine on õppe loomulik osa ning selleks kasutatakse erinevaid viise. Õppeperioodi alguses antakse õppijatele ülevaade hinnatavatest oskustest (õpitulemustest), aga ka hindamise erinevatest viisidest ja nende kasutamise põhimõtetest. Rühmatöö ülesanne annab võimaluse hinnata lisaks keeleoskuse aspektidele ka koostööoskust. Õppijaid kaasatakse enese ja kaaslaste hindamisse, et arendada oskust oma õppimist ja käitumist analüüsida. Õpilane hakkab õpetaja juhendamisel oma edukusele hinnangut andma. Eesmärk on, et õpilane õpiks esialgu koostöös õpetajaga sõnastama seda, mida ta on enda arvates hästi omandanud, mille omandamiseks peab ta veel tööd tegema ja/või mis oskusi ta peaks endas veel arendama. Selleks sobivad eakohased töövormid (nt tunni ja/või teema lõpus lühikokkuvõtted, vestlused, eneseanalüüsilehed, pildikaardid jmt), mis võimaldavad õpilasel lühidalt kirjeldada seda, mida uut ja huvitavat on ta õppinud või teada saanud.

4.7 Õppesisu ja õpitulemused

ÕPPESISU	ÕPITULEMUS
<p>Mina ja teised. Inimesed ja suhtlus. Tervitused ja hüvastijätud. Viisakas käitumine. Klassireeglid. Enda ja sõbra välimus, vanus, riietus. Kehaosad. Tervis ja puhtus.</p> <p>Kodu ja lähiümbrus. Minu kodu ja pere. Linnakodu ja maakodu. Kodu kirjeldamine, lemmikloomad. Sugulased. Pereliikmete ametid ja igapäevased tegemised. Koolitee. Asutused linnas.</p> <p>Peretraditsioonid ja tähtpäevad.</p> <p>Kodukoht Eesti. Kalendrikuud. Aastaajad. Ilm.</p> <p>Eestimaal on sünnipäev. Eesti rahvuslikud sümbolid. Eesti loodus, loomad, linnud ja taimed.</p> <p>Riigid ja nende kultuur. Lähiriikide nimetused ja pealinnad. Tähtpäevad eesti kultuuriruumis.</p> <p>Igapäevaelu. Õppimine ja töö. Nädalapäevad.</p> <p>Koolipäev, õppeained, kooliasjad, kool ja klass, kooliruumid. Tegevused koolitunnis ja vahetunnis.</p> <p>Lemmiktund. Värvused ja numbrid. Päevaplaan, kellaajad. Poeskäik. Tervislik toit. Menüü. Ohutu käitumine liikluses.</p> <p>Vaba aeg. Meie huviringid. Tegevused vabal ajal.</p>	<p>Keeleoskus:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Õppija saab aru lihtsatest igapäevastest väljenditest ja lühikestest lausetest; o kasutab õpitud väljendeid ja lühilauseid enda vajaduste väljendamiseks ning oma lähiümbruse (pere, kodu, kooli) kirjeldamiseks; o reageerib adekvaatselt lihtsatele küsimustele ja korraldustele. <p>Kultuuritundmine:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Õppija on omandanud esmased teadmised Eestist ja eesti kultuurist; o teadvustab ja võrdleb eesti kultuuri ja teiste maade kultuuride erinevusi ja sarnasusi eakohasel tasemel; o loeb eestikeelset eakohast kirjandust, vaatab lastefilme ja -saateid; o tunneb ja väärtustab Eesti riiklikke tähtpäevi ja nendega seotud traditsioone; o leiab lisateavet eri kultuuride tundmaõppimiseks. <p>Õpioskused:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Õppija suhtub positiivselt eesti keele õppimisse; o kasutab esmaseid õpioskusi võõrkeele õppimiseks; o oskab õpetaja juhendamisel töötada nii paaris kui ka rühmas. <p>Digipädevus:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Õppija leiab ja säilitab digivahendite abil infot; o salvestab, taasesitab ja jagab teavet;

LISA 1 AINEVALDKOND „KEEL JA KIRJANDUS“

<p>Sportlikud tegevused. Puhkus looduses. Perepuhkus talvel ja suvel. Reisimine.</p>	<ul style="list-style-type: none"> o suhtleb vanemate, kaasõpilaste ja õpetajatega, kasutades digivahendeid ning järgides digisuhtluses kokkulepituid reegleid (nn netikett); o toimetab (täiendab-parandab) enda ja teiste loodud digitaalseid materjale (nt tekstidokument); o rakendab digiseadmeid kasutades ohutus- ja turvameetmeid.
--	---

4.8 Õpitegevused omandatavad A1- keeleoskustaseme kirjelduskriteeriumid

TOIMINGUD	OMANDATAVA KEELEOSKUSTASEME KIRJELDUSKRITEERIUMID A1
Suuline tekstiloome (rääkimine)	
Üldine rääkimisoskus	Oskab moodustada lihtsaid, enamasti sidumata fraase inimeste ja paikade kohta.
Pikk monoloog: kogetu kirjeldamine	Oskab tutvustada iseennast, kooli ja elukohta.
Suuline esinemine	Oskab ette lugeda väga lühikest õpitut sõnumit, näiteks tutvustada rääkijat või öelda tervitust.
Kirjalik tekstiloome (kirjutamine)	
Üldine kirjutamisoskus	Oskab kirjutada lihtsaid, enamasti sidumata fraase ja lauseid.
Loovkirjutamine	Oskab lihtsate fraaside ja lausetega kirjutada iseendast ja kujutletavatest inimestest, näiteks kus nad elavad ja mida teevad.
Kuulamistoiming (kuulamine)	
Üldine kuulamisoskus	Suudab jälgida väga aeglast ja hoolika hääldusega juttu, vajatakse sisu tabamiseks rohkelt pause.
Teadaannete ja juhiste kuulamine	Mõistab selgelt ja aeglaselt antud juhiseid ning suudab järgida lühikesi lihtsaid juhtnööre.
Lugemistegevus (lugemine)	
Üldine lugemisoskus	Mõistab väga lühikesi, lihtsaid tekste fraasi haaval, leides tuttavaid nimesid, sõnu ja tuntumaid fraase ning lugedes vajadust mööda mitu korda.
Kirjavahetuse lugemine	Mõistab lühikesi ja lihtsaid sõnumeid.

LISA 1 AINEVALDKOND „KEEL JA KIRJANDUS“

Eesmärgipärane lugemine	Tunneb kõige tavalisema igapäeva olukorra lihtsates teadetes ära tuttavad nimed, sõnad ja sagedasemad fraasid.
Lugemine info hankimiseks ja arutlemiseks	Saab aru lihtsama sisuga teadete ja lühikirjelduste mõttest, eriti kui pilt teksti toetab.
Juhiste lugemine	Suudab järgida lühikesi lihtsaid kirjalikke juhtnööre (nt kuidas minna punktist A punkti B). Vajab juhtnööride mõistmiseks välist suunamist.
Suuline suhtlus	
Üldine suuline suhtlus	Suudab suhelda lihtsas keeles, kui vestluspartner on nõus teda parandama, öeldut aeglasemalt kordama või ümber sõnastama. Oskab esitada lihtsaid küsimusi ja sellistele küsimustele vastada. Oskab moodustada lihtsaid lauseid, mis puudutavad tuttavat teemat või tema vajadusi, ja sellistele lausetele vastata.
Emakeelse vestluskaaslase mõistmine	Mõistab igapäevaseid väljendeid, mis aitavad konkreetseid lihtsaid olulisi asju ajada, kui pöörduda tema poole otse, aeglaselt ja korrates. Mõistab endale suunatud aeglasi, hoolika sõnastusega küsimusi ja suudab järgida lühikesi lihtsaid juhiseid.
Vestlus	Oskab end tutvustada ja kasutada väga lihtsaid tervitus- ja hüvastijätuväljendeid. Oskab küsida, kuidas läheb, ja kuuldule reageerida. Mõistab konkreetsete igapäevavajadustega seotud väljendid, kui neid esitatakse selgelt ja aeglaselt ning ollakse valmis öeldut kordama.
Eesmärgipärane koostöö	On võimeline mõistma küsimusi ja juhtnööre, kui need edastatakse talle aeglaselt ja selgelt. Oskab järgida lühikesi lihtsaid näpunäiteid. Oskab paluda endale midagi ulatada ja oskab teistele asju ulatada.
Toimingud kaupade ja teenuste ostmisel	Oskab paluda, et talle midagi ulatataks või antaks; oskab teiste küsimise peale asju ulatada või anda. Saab hakkama suurusnumbreid, koguseid, hindu ja kellaeguga puudutava infoga.
Infovahetus	Mõistab küsimusi ja juhtnööre, kui need on esitatud aeglaselt ja selgesõnaliselt. Saab aru lihtsast lühidast teejuhatusesest. Oskab esitada lihtsaid küsimusi ja vastata samalaadsetele küsimustele. Oskab moodustada lihtsaid lauseid, mis puudutavad tema vajadusi või tuttavat kõneainet, ja vastata samalaadsetele lausetele. Oskab küsida teiste inimeste kohta ja vastata enda või teise kohta

LISA 1 AINEVALDKOND „KEEL JA KIRJANDUS“

	käivatele küsimustele (kus ta elab, keda tunneb, mis tal olemas on). Oskab väljendada aega, kasutades fraase „järgmisel nädalal“, „eelmisel reedel“, „novembris“, „kell kolm“ jms.
Küsitaja ja vastaja roll	Oskab küsitatava rollis vastata lihtsatele ja otsestele küsimustele oma isiku kohta, kui need esitatakse neutraalses keeles, väga aeglaselt ja selgelt.
Kirjalik suhtlus	
Üldine kirjalik suhtlus	Oskab kirjalikult küsida ja edastada isikuandmeid.
Kirjavahetus	Oskab kirjutada lühikest ja lihtsat postkaarditeksti.
Teated, sõnumid ja plangid	Oskab kirjutada oma nime, aadressi, rahvust, vanust ja sünniaega ning arve ja kuupäevi.
Tekstid	
Töö tekstiga	Oskab ümber kirjutada üksiksõnu ja lühemaid trükitekste.
Suhtluspädevus	
Üldine keelepagas	Teab lihtsaid põhiväljendeid iseenda ja oma konkreetsete vajaduste kohta.
Sõnavara ulatus	Teab väga lihtsaid sõnu ja fraase mõne konkreetse olukorra kohta.
Grammatika korrektsus	Kasutab vaid üksikuid ära õpitud tarindeid ja lausemalle, kuid nendes tuleb ette vigu.
Hääldepädevus	Väheste äraõpitud sõnade ja fraaside hääldest võivad mõningase pingutusega aru saada need emakeelsed kõnelejad, kes sama keelerühma kõnelejaga sageli kokku puudutavad.
Õigekirjaoskus	Oskab ümber kirjutada tuttavaid sõnu ja lühikesi käibefraase, nagu lihtsamad sildid ja juhised, tarbeesemete ja poodide nimetused jms. Oskab kirja panna oma aadressi, kodakondsust ja muid isikuandmeid.
Keelekasutuse olukohasus	Oskab kasutada kõige lihtsamaid igapäevaseid viisakusväljendeid (tervitades, hüvasti jättes, ennast tutvustades; oskab öelda „palun“, „tänan“, „vabandust“ jms).
Teksti selgus ja sidusus	Oskab siduda sõnu ja fraase põhisidendite abil nagu „ja“ või „siis“.
Kõne ladusus	Tuleb toime väga lühikeste sidumata valmis fraasidega. Teeb sageli pause, et otsida väljendeid, hääldada võõramaid sõnu või korrigeerida sõnastust.

4.9 Osaoskus, õpitulemused tasemeti ning soovituslikud õppetegevused

OSAOSKUS, ÕPITULEMUSED TASEMETI	SOOVITUSLIKUD ÕPPETEGEVUSED
<p>Kuulamine A1.1 (rahuldav tase) Tunneb väga aeglaselt ja selgelt sidusas kõnes ära õpitud sõnad ja fraasid; arusaamist toetab pildimaterjal. Reageerib pöördumistele adekvaatselt (nt tervitused, tööjuhised). Tunneb rahvusvaheliselt kasutatavaid lähedase hääldusega sõnu (nt hamburger, film, takso, kohv). A1.2 (hea tase) Saab aru selgelt hääldatud fraasidest, lausetest ja tuttava situatsiooniga seotud lühikestest dialoogidest. Mõistab selgelt ja aeglaselt antud juhiseid ning pöördumisi. Vajab kordamist, osutamist, piltlikustamist vms. A2.1 (väga hea tase) Mõistab lihtsaid vestlusi ning lühikeste jutustuste, teadete ja sõnumite sisu, kui need on talle tuttavatel teemal, seotud igapäevaste tegevustega ning esitatud aeglaselt ja selgelt. Vajab kordamist ja selget hääldust.</p>	<p>Töökäskude mõistmine ja täitmine. Kuulamine ja kuuldu kordamine. Rääpimine kuuldu põhjal. Piltide järjestamine kuuldu põhjal. Kuuldud teksti põhjal sobivate piltide valimine, loetelu koostamine Mänguliste ülesannete täitmine (matkimismäng, sõnamäng, liikumismäng jms).</p>
<p>Lugemine A1.1 Tunneb õpitava keele tähemärke. Tunneb tekstis ära tuttavad nimed, sõnad (sh rahvusvaheliselt kasutatavad) ja fraasid. Loeb sõnu, fraase ja lauseid õpitud sõnavara ulatuses; arusaamist võib toetada pildimaterjal. A1.2 (hea tase) Loeb lühikesi lihtsaid tekste (nt ürituste kavad, postkaardid, meilid, kuulutused, sildid, teeviidad, lühiankeedid ja -küsimustikud, -teated, -sõnumid) ja leiab neist vajaliku faktiinfo. Saab aru lihtsatest kirjalikest tööjuhustest. Lugemise tempo on väga aeglane, teksti mõistmiseks võib vaja minna korduvat lugemist. Tekstist arusaamiseks oskab kasutada õpiku sõnastikku. Ajaviitelugemine A1: Mõistab igapäevaseid tegevusi kajastavaid lühikesi</p>	<p>Veerimine, silpide kaupa lugemine. Lühilause lugemine. Häälega lugemine. Ilmeke lugemise harjutamine. Loetu põhjal piltide, sõnade, tegevuste jm sobitamine ja järjestamine. Töökäskude ja mängujuhiste lugemine ja järgimine. Sõnastiku kasutamine. Dialoogide lugemine. Sobimatu sõna leidmine lauses või loetelus. Loetust saadud info põhjal pildi värvimine või joonistamine. Kodulugemine.</p>

LISA 1 AINEVALDKOND „KEEL JA KIRJANDUS“

<p>illustreeritud lugusid, mis on kirjutatud lihtsas keeles. Mõistab üldjoontes illustreeritud lühitekste, kui illustratsioonid aitavad sisu ära arvata.</p> <p>A2.1 (väga hea) Loeb üldkasutatava sõnavaraga lühikesi tavatekste (nt isiklikud kirjad, kuulutused, uudised, juhised, kasutusjuhendid); leida tekstis sisalduvat infot ja saab aru teksti mõttest. Lugemistempo on aeglane. Tekstist arusaamiseks oskab kasutada õpiku või koolisõnastikku. Ajaviitelugemine A2: Mõistab piisavalt, et lugeda lühikesi, lihtsaid lugusid ja koomikseid, milles kirjeldatakse tuttavaid, konkreetseid olukordi ja kasutatakse sageli esinevaid argikeelseid sõnu.</p>	<p>Tekstid on autentsetes või väheste kohandustega: jutustused, luuletused, vanasõnad, kuulutused, uudised, infovoldikud, kirjad, intervjuud (vt nt Täheke, ETV Lasteekraan).</p>
<p>Rääkimine</p> <p>A1.1 Oskab vastata väga lihtsatele küsimustele ning esitada samalaadseid küsimusi õpitud sõnavara ja lausemallide piires. Vajab vestluskaaslase abi, võib toetuda emakeelele ja žestidele.</p> <p>A1.2 Oskab lühidalt tutvustada iseennast ja oma ümbrust. Saab hakkama õpitud sõnavara ja lausemallide piires lihtsate dialoogidega; vajab vestluskaaslase abi. Hääldevead võivad põhjustada arusaamatusi. Kõnes esineb kordusi, katkestusi ja pause.</p> <p>A2.1 Oskab lühidalt kirjeldada lähiümbrust, igapäevaseid toiminguid ja inimesi. Kasutab põhisõnavara ja käibefraase, lihtsamaid grammatilisi konstruktsioone ning lausemalle. Suudab alustada ja lõpetada lühivestlust, kuid ei suuda seda juhtida. Kõne on takerdunud, esineb hääldevigadeid.</p>	<p>Pildil nähtu nimetamine. Kuulamine ja kordamine. Ennustamine pildi, märksõnade, pealkirja jms põhjal. Nõutud algustähega sõna nimetamine. Igapäevaste suhtlusolukordade mudeldamine. Alusmaterjalide (nt pilt, tabel, skeem) põhjal jutustamine ja kirjeldamine. Laulu- ja ringmängudes osalemine. Eakohaste laulude laulmine. Küsimus-vastus tegevused. Õpitud teksti jutustamine tugi küsimustes või kavapunktide abil. Rollisituatsioonide esitamine. Küsitluses osalemine.</p>
<p>Kirjutamine</p> <p>A1.1 Tunneb õpitava keele kirjatähti, valdab kirjatehnikat, oskab õpitud fraase ja lauseid ümber kirjutada (ärakiri). Oskab kirjutada isikuandmeid (nt vihiku peale). Koostab lühikesi lauseid õpitud mallide alusel.</p>	<p>Trükitähtede õppimine, väikesed ja suured kirjatähed, kirjatehnika. Ärakirja tegemine. Info paigutamine tabelisse lühiteksti alusel. Mudeli järgi kirjutamine (minitekstid 4-5</p>

LISA 1 AINEVALDKOND „KEEL JA KIRJANDUS“

<p>A1.2 Oskab täita lihtsat küsimustikku. Tunneb õpitud sõnavara õigekirja. Kasutab lause alguses suurtähte ja lause lõpus õiget kirjavahemärki.</p> <p>A2.1 Oskab lühidalt kirjutada iseendast, teisest inimesest ja lähiümbrusest õpitud sõnavara piires. Kirjutab lihtsaid teateid igapäevaeluga seotud tegevustest (nt postkaart, kutse); koostab lühisõnumeid. Oskab kasutada sidesõnu ja, ning jt. Oskab näidise järgi koostada lühikesi tekste, abivahendina kasutab õpiku või koolisõnastikku.</p>	<p>lauset). Etteütluse kirjutamine. Lünkade täitmine. VENN-diagrammi täitmine. Teemakohase mõistekaardi koostamine õpetaja juhendamisel.</p>
<p>Keeleteadmised (grammatika, sõnavara) A1.1- A1.2 Kasutab üksikuid äraõpitud tarindeid ja lausemalle, kuid neiski tuleb ette vigu.</p> <p>A2.1-A2.2 Kasutab küll õigesti mõningaid lihtsaid tarindeid, kuid teeb sageli vigu grammatika põhivaras (nt ajab segi ajavormid või eksib aluse ja öeldise ühildumisel); siiski on enamasti selge, mida ta väljendada tahab.</p>	<p>Keeleteadmisi arendatakse kontekstis, analoogiale tuginedes, korrates ja drillivaid harjutusi tehes.</p>

4.10 Soovituslik õppematerjal

- o Reili, M. 2023. Jutulinna Keelekool töövihik 1. klassile, I osa. Tallinn: Maurus.
- o Kebbinau, M., Kurme, E. jt 2014/2015. Tere, sõber! Õpik 2. klassile, 1. osa. Tallinn:
- o Kurme, E., Kebbinau, M. jt 2014/2015. Tere, sõber! Õpik 2. klassile, 2. osa. Tallinn: Maurus.
- o Mangus, I. Simmul, M. 2016. Minu eesti keel. Eesti keele õpik vene õppekeelegra kooli 3.-9. klassile. Tallinn: Kirjata
- o Pipar, P. Koos on TORE Piia lood. Eesti keele õpik vene õppekeelegra koolile, 1.-3. klass. Tallinn: Koolibri

